Оріон

Наталія Листопад

854 – (369 + 427)

100 л + 50 л

500 га : 5

4 клас

Частина 1

НУМЕРАЦІЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

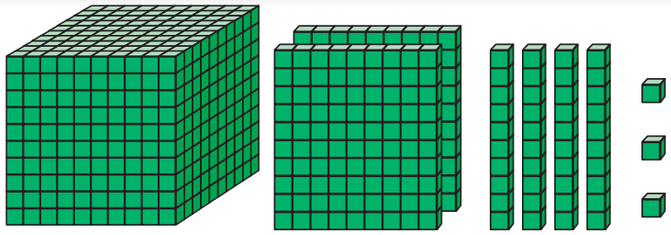

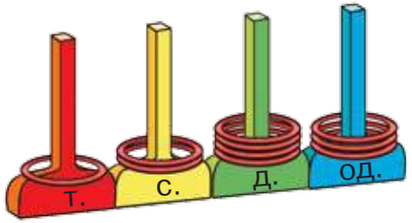

Т.	С.	Д.	Од.
1	2	4	3

1000 + 200 + 40 + 3 = 1243

НАТУРАЛЬНІ ЧИСЛА

Числа, які використовують під час лічби, називаються **натуральними**.

1, 2, 3, 4, 5 ,6 ,7 ,8 , 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, ...

Найменше натуральне число — 1.
Найбільшого натурального числа не існує.
Натуральний ряд чисел — нескінченний.
Число 0 не є натуральним числом.

ЗАКОНИ І ВЛАСТИВОСТІ АРИФМЕТИЧНИХ ДІЙ

$a + b = b + a$ — переставний закон додавання

Від переставляння доданків сума не змінюється.

$(a + b) + c = a + (b + c)$ — сполучний закон додавання

Щоб до суми двох чисел додати третє число, можна до першого числа додати суму другого й третього чисел.

$a + 0 = a$

$0 + a = a$

Додавання нуля не змінює числа.

$a - (b + c) = a - b - c$
$a - (b + c) = a - c - b$

Щоб відняти суму від числа, можна відняти від нього один доданок, а потім від результату відняти інший доданок.

$(a + b) - c = a - c + b$ $\quad (a > c$ або $a = c)$
$(a + b) - c = b - c + a$ $\quad (b > c$ або $b = c)$

Щоб відняти число від суми, можна відняти це число від будь-якого доданка (за умови, що доданок не менший, ніж від'ємник) і до здобутої різниці додати інший доданок.

Наталія Листопад

Підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
Оріон
2021

УДК 51*кл4(075.2)
Л63

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(*наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2021 № 53*)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів
під керівництвом О. Я. Савченко

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

початок уроку

виконай усно

попрацюйте в групах/парах

завдання з логічним навантаженням

дослідúй

домашнє завдання

Листопад Н. П.
Л63 Математика: підруч. для 4 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 / Н. П. Листопад. — Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. — 144 с. : іл.

ISBN 978-966-991-110-0
ISBN 978-966-991-111-7 (Ч. 1).

УДК 51*кл4(075.2)

ISBN 978-966-991-110-0
ISBN 978-966-991-111-7 (Ч. 1)

© Н. П. Листопад, 2021
© УОВЦ «Оріон», 2021

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 3 КЛАСІ. ПИСЬМОВЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

1. Розглянь малюнок. Опиши ситуацію. Дай відповіді на запитання.

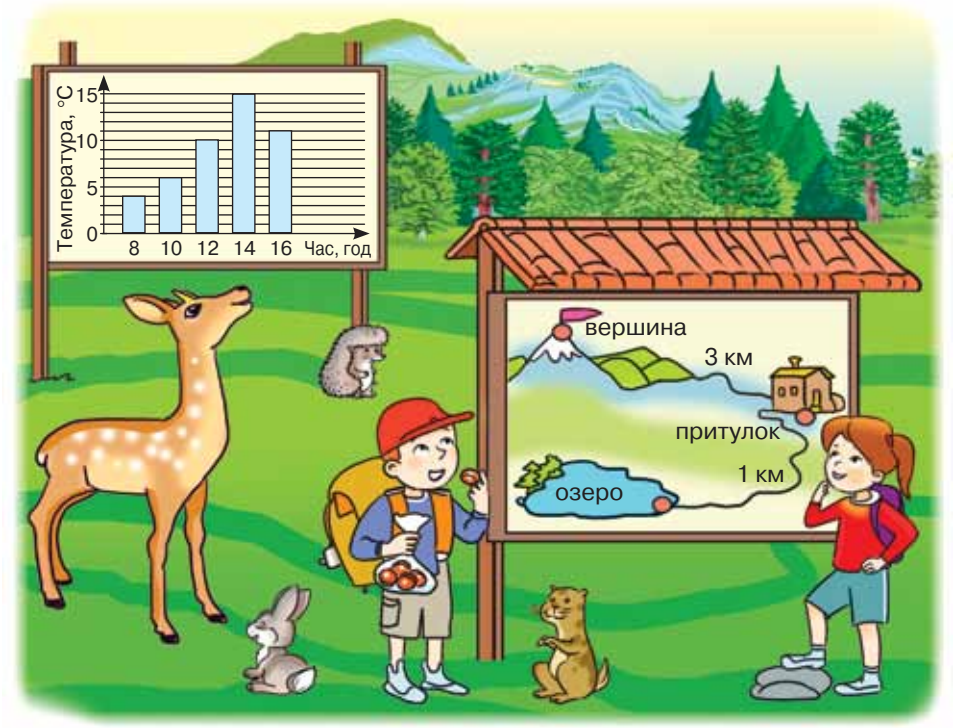

1. Рюкзак Дениса має масу 1 кг. Хлопчик поклав у нього палатку масою 2 кг, сокиру масою 1 кг, 2 кг їжі та 1 кг одягу. Яка маса рюкзака з речами?
2. Денис узяв із собою 30 сушених абрикосів і розклав їх по 10 штук у пакети. Скільки пакетів з абрикосами є в Дениса?
3. Обчисли довжину шляху від озера до вершини гори.
4. Яка температура була о 12 год дня? О котрій годині температура становила 6 градусів?
5. Бабак має масу 3 кг. Маса козулі дорівнює масі дев'яти бабаків. Яка маса козулі?

2. Розкажи, де під час літніх канікул тобі знадобилися знання з математики.

3. 1) Скільки кубиків зображено на малюнку?

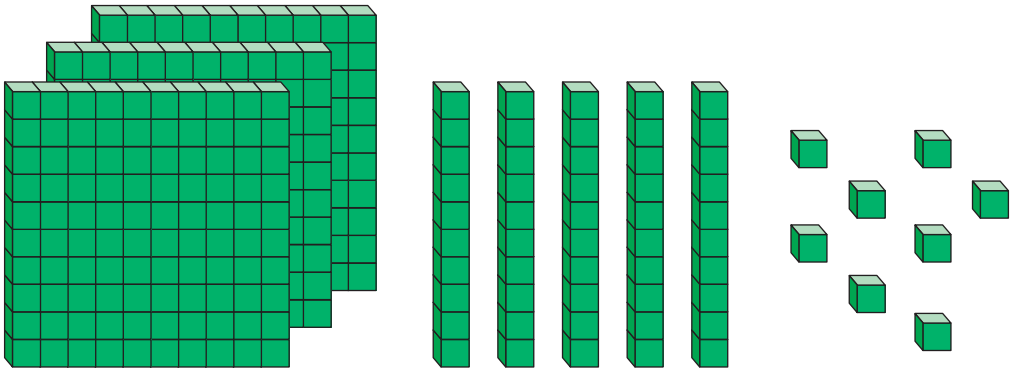

2) Пригадай, як записують числа в нумераційну таблицю.

358

Сотні	Десятки	Одиниці
III розряд	II розряд	I розряд
3	5	8

3) На якому місці в записі числа стоїть розряд одиниць? розряд десятків? розряд сотень?
4) Який із цих розрядів найвищий? найнижчий?

4. У якому розряді стоїть цифра 7 у кожному числі? Що позначає цифра 7?

37, 73, 765, 7, 176.

Міркуй так. Число 37; цифра 7 стоїть на першому місці справа; це розряд одиниць, отже, у цьому числі 7 одиниць першого розряду.

5. Прочитай числа: 400, 600, 800, 271, 172, 712, 801. Скільки в кожному числі сотень? десятків? одиниць? Яке із чисел найбільше, а яке — найменше?

6. Запиши цифрами числа: *триста тридцять три, тринадцять, тридцять один, чотириста п'ять, сто дев'яносто вісім, дев'ятсот*.
Під кожним з них запиши число, яке на 1 менше.

7.

700 + 7	200 + 70 + 2	900 + 30 + 6
700 + 70	200 + 70 + 5	300 + 60 + 9

8.

7 · 8 + 18	9 · 3 – 9 : 3	150 – 50 : 10
9 · 5 + 94	8 : 4 + 8 · 4	(150 – 50) : 10

9. Склади задачу за малюнком і виразом 400 + 400 : 10.

400 л

у 10 разів менше

10. Малину зібрали із чотирьох ділянок, по 10 кг ягід з кожної, а аґрус — з однієї ділянки, усього 5 кг. У скільки разів менше зібрали аґрусу, ніж малини?

11. Сосна вища за тополю на 4 м, а тополя вища за дуба на 3 м. Знайди висоту сосни, якщо відомо, що висота дуба — 9 м.

12.

7 + 40	100 + 40 + 8	48 – 36 : 4
100 + 3	700 + 20 + 4	(48 – 36) : 4

13. Склади задачу про сливи й персики, розв'язанням якої буде вираз

12 – 12 : 3.

14. Склади вирази за схемами й обчисли їх значення.

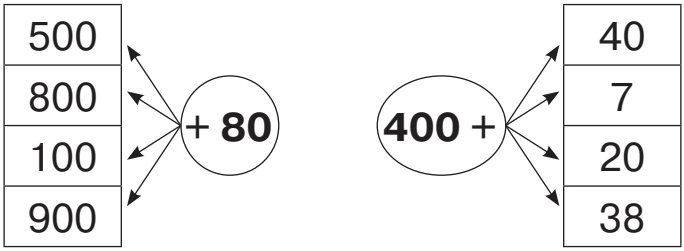

15. Виконай дії з іменованими числами.

500 г + 300 г	100 л + 50 л	47 см + 76 см
200 г + 80 г	800 л – 300 л	130 грн – 86 грн

16. На якій із зображених грошових купюр її вартість позначена двоцифровим числом? трицифровим числом? чотирицифровим числом?
Вартість якої купюри найбільша?

17. Які числа на числовому відрізку пропущені? Запиши ці числа. Під кожним з них запиши число, яке на 1 більше.

18. Запиши як суму розрядних доданків кожне із чисел.

673, 905, 730, 888, 54.

19. Микита задумав трицифрове число, що закінчується цифрою 3. Це число більше, ніж 500, і менше, ніж 510. Яке число задумав Микита?

20. 1) Прочитай задачі. Що в них спільне, а що — відмінне?

- 40 аркушів паперу розклали в папки, по 5 аркушів у кожну. У скільки папок розклали цей папір?
- 15 аркушів жовтого паперу і 25 аркушів зеленого розклали в папки, по 5 аркушів у кожну. У скільки папок розклали цей папір?

2) Як із простої задачі утворили складену. Розв'яжи складену задачу двома способами.

21. Розв'яжи задачу двома способами.

У їдальні щодня випікають 20 хлібин із пшеничного борошна й 10 хлібин — із гречаного. Скільки всього хлібин випікають у їдальні за тиждень?

22. Поділи фігури на дві групи. За якою ознакою ти це зробив(ла)?

23. Для святкування дня народження купили 8 кокосових і 12 горіхових тістечок за ціною 10 грн кожне. Яка вартість цієї покупки?

24.

700 + 7	100 + 50 + 3	800 г – 400 г
900 + 30	300 + 30 + 3	300 л + 50 л

25. Вибери круглі числа серед поданих. Запиши їх.

390, 45, 500, 70, 210, 5, 1000, 67, 555, 10.

26. Для кожного із чисел назви два круглі числа, між якими воно міститься.

155, 37, 299, 55, 127, 584.

Зразок. Число 155 міститься між числами 150 і 160.

27. Для кожного із чисел назви два розрядні числа третього розряду, між якими воно міститься.

148, 285, 730, 899, 444, 580.

Зразок. Число 148 міститься між числами 100 і 200.

28. Обчисли способом округлення за зразком.

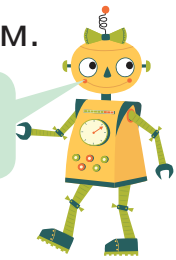

Зверни увагу на випадок, коли спосіб округлення використовують під час віднімання.

140 + 190	267 + 379	746 – 390
567 + 97	777 + 197	473 – 195

Зразок. У сумі 140 + 190 подамо доданок 190 як різницю чисел 200 і 10.

140 + 190 = 140 + 200 – 10 = 340 – 10 = 330.

29. Розв'яжи рівняння.

$x - 288 = 685$ $c - 532 = 380$ $790 + a = 967$

30. Розв'яжи задачу двома способами.

Учасників пісенного фестивалю перевозили двома автобусами, в одному з яких було 8 пасажирських місць, а в іншому — 12. Кожний автобус зробив по 3 рейси. Скільки всього учасників перевезли ці автобуси?

31. Яблучний сік розлили в 4 трилітрові банки й у 5 дволітрових. Скільки всього літрів соку розлили? Чи можна розв'язати цю задачу двома способами?

32. Поділи фігури на дві групи. За якою ознакою ти це зробив(ла)?

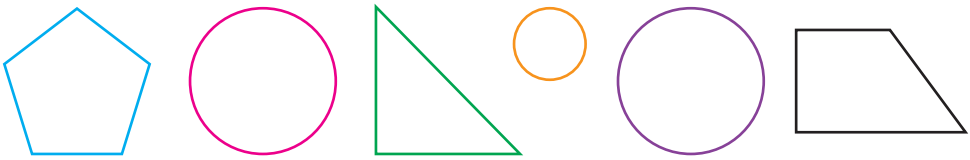

33. Розв'яжи рівняння.

$c - 275 = 488$ $\quad 764 - x = 300$ $\quad 250 + y = 290$

34. Купили 5 паковань паперових серветок, по 10 грн кожне, і стільки само паковань серветок, по 7 грн кожне. Яка вартість покупки?

35. Округли до десятків кожне число.

47, 99, 157, 82, 384.

36. Округли до сотень кожне число.

280, 479, 671, 510, 373, 730.

37. Обчисли способом округлення.

245 + 87	350 + 576	287 + 330	915 – 386
763 + 70	674 + 281	571 + 240	327 – 195

38.

659 – 361	900 – 583 + 175	854 – 369 + 427
573 – 259	347 + 653 – 738	854 – (369 + 427)

39. 1) Прочитай вирази. Яка дія є останньою в кожному виразі? Як називають ці вирази?

Пригадай, яким є порядок дій у виразах з дужками і без дужок.

780 – 100 · 7	900 – (500 – 247)	600 : 20 – 10
25 · 3 – 50	700 – (125 + 375)	4 · 7 – 7 · 4

2) Знайди значення двох виразів на вибір.

40. 1) Прочитай задачі. Чим вони схожі й чим різняться?

- Купили 8 ящиків помідорів, по 7 кг у кожному, і 3 ящики баклажанів, по 10 кг у кожному. Скільки всього кілограмів помідорів і баклажанів купили?
- Купили 8 ящиків помідорів, по 7 кг у кожному, і 3 ящики баклажанів, по 10 кг у кожному. Чого купили більше — помідорів чи баклажанів? На скільки кілограмів більше?

2) Визнач, яка блок-схема відповідає першій задачі, а яка — другій. Склади відповідні вирази й розв'яжи задачі.

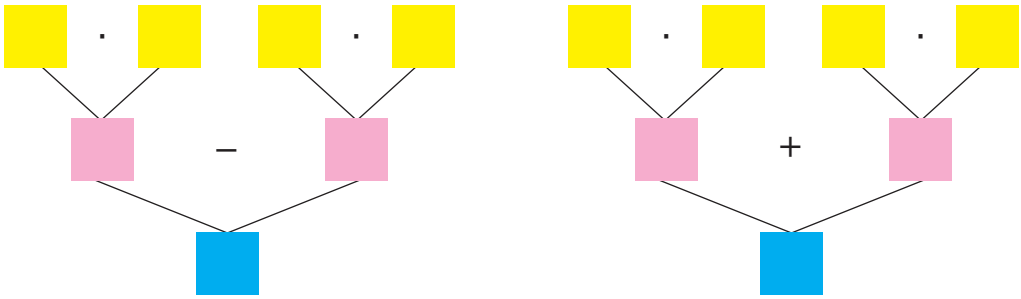

41. 1) Розв'яжи задачу.

Для спортивної школи привезли 6 сіток баскетбольних м'ячів, по 4 м'ячі в кожній, і 5 сіток футбольних м'ячів, по 5 м'ячів у кожній. Скільки всього баскетбольних і футбольних м'ячів привезли?

2) Зміни умову задачі так, щоб під час розв'язування третьою дією виконувалася дія віднімання.

42. 1) Розглянь малюнок на с. 11. Пригадай, як називаються зображені об'ємні фігури.

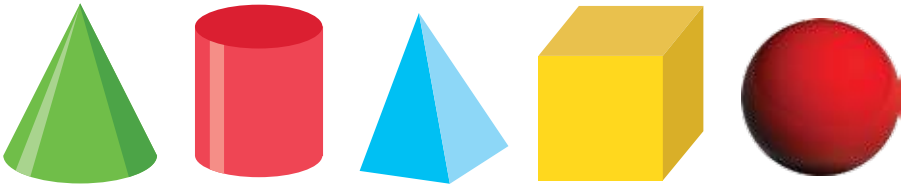

2) Для кожного предмета назви фігуру, форму якої він має.

43. Довжина річки Прип'ять у межах України становить 261 км, а довжина її лівої притоки — річки Горинь — у межах України становить 577 км. Яка із цих річок має більшу протяжність у межах України? На скільки кілометрів більшу?

44.

677 + 264	48 : 8 + 48 : 6	(348 + 352) : 100
900 – 485	72 : 8 – 72 : 9	9 · (73 + 27) : 10

45. Прочитай числа: 804, 307, 502, 105, 206.
Що означає нуль у записі кожного числа? Запиши кожне із цих чисел як суму розрядних доданків.

46.

703 + 40	801 + 90	604 + 30	909 + 90
206 + 80	101 + 90	307 + 40	405 + 50

47. Розв'яжи рівняння.

$a - 50 = 407$ $\quad 874 - x = 804$ $\quad c + 70 = 174$

48. Прочитай вирази. Яка дія є останньою в кожному виразі? Як називають ці вирази?

(789 – 709) · 4 $\quad$ 8 · (40 : 5) $\quad$ 72 : 9 · (12 : 6)

49.

$300 \cdot 3 - 800$	$100 \cdot 8 - 576$	$815 - 40 \cdot 5$
$400 \cdot 2 - 500$	$200 \cdot 3 + 367$	$728 - 50 \cdot 6$

50. Прочитай задачі. Що в них спільне, а що — відмінне? Як називають такі задачі?

- У саду зібрали 7 ящиків яблук і 3 ящики груш. Скільки всього ящиків яблук і груш зібрали?
- У саду зібрали всього 10 ящиків яблук і груш. Сім ящиків були з яблуками. Скільки зібрали ящиків груш?
- У саду зібрали 10 ящиків яблук і груш. Три ящики були з грушами. Скільки зібрали ящиків яблук?

51. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернені задачі, скориставшись короткими записами.

У зоомагазині продається 126 рибок. У шести малих акваріумах міститься по 15 рибок, а решта — у великому акваріумі. Скільки рибок міститься у великому акваріумі?

М. — у 6 акв. по 15 р.
В. — 36 р.
} ?

М. — у 6 акв. по ?
В. — 36 р.
} 126 р.

М. — у ? по 15 р.
В. — 36 р.
} 126 р.

52. 1) Прочитай задачу. Скільки обернених задач можна скласти до неї?

Посадили 4 ряди червоних півоній, по 8 кущів у кожному ряду, і 5 рядів білих півоній, по 5 кущів у кожному. Скільки всього кущів білих і червоних півоній посадили?

2) Склади одну обернену задачу.

53. **Практична робота.** Виготов макет фігури, що має форму циліндра, скориставшись малюнком.

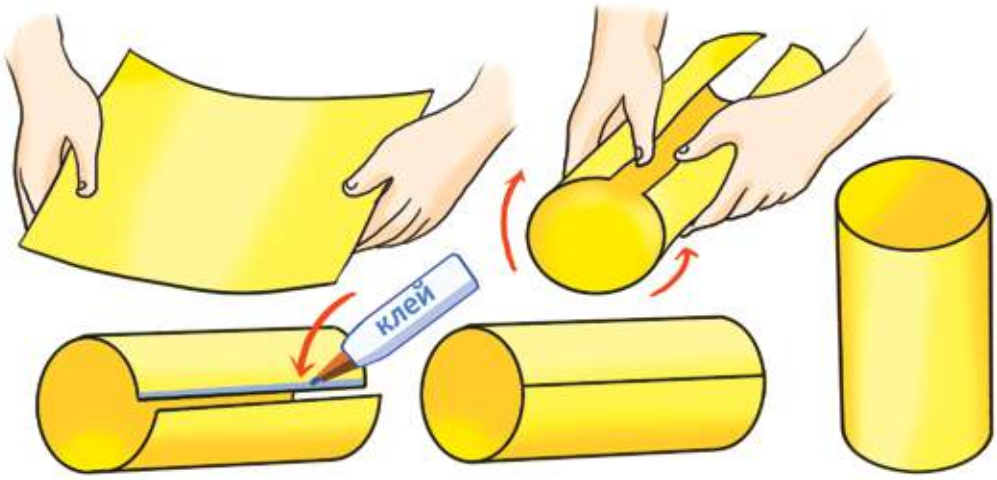

54. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену.
Дмитро купив 3 коробки тістечок, по 8 штук у кожній. 20 тістечок він роздав друзям. Скільки тістечок залишилось у Дмитра?

55. 753 – 300 · 2 48 : 8 + 486 64 : (32 : 4)

56. Які з чисел 67, 20, 15, 44, 25, 35, 33, 105, 99, 500 діляться на 5?
Яка ознака подільності числа на 5?

57. Яка ознака подільності числа на 10? Назви числа, що діляться на 10.

58. Продовж кожний ряд чисел ще п'ятьма числами.
16, 18, 20, 22,...
150, 152, 154,...

Пригадай, які числа називають парними.

59. Склади вирази за схемами й обчисли їх значення.

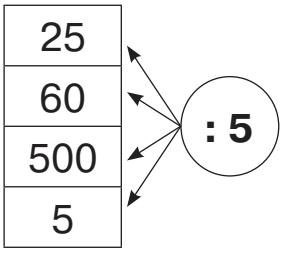

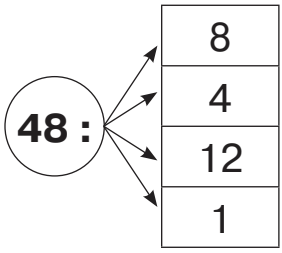

60. Назви значення виразу $b : 5$, якщо b набуває значень 10, 15, 30, 0, 100.

61. 1) У виразі $y : 3$ значенням y можуть бути числа 3, 18, 33, 300.
Які з чисел 15, 25, 33, 43, 100, 300 не можуть бути значеннями y у виразі $y : 3$?
2) Напиши три будь-які числа та з'ясуй, чи можуть вони бути значеннями y у цьому виразі.

62. Склади вирази й обчисли їх значення.
- Суму чисел 80 і 70 зменшити втричі.
- До числа 89 додати добуток чисел 12 і 6.
- Різницю чисел 100 і 82 збільшити вдвічі.
- Добуток чисел 20 і 4 зменшити на 50.

63. 1) Розв'яжіть задачу.
На кондитерській фабриці виготовили грушевий зефір і розклали його у 100 коробок, по 7 кг у кожну. У магазини повезли 4 ц зефіру. Яка маса грушевого зефіру залишилася на фабриці?
2) Утворіть нові задачі, замінивши число 7 в умові: а) на число 6; б) на число 5; в) на число 4. Розв'яжіть утворені задачі. Як змінюється відповідь? Зробіть висновок.

64. **Практична робота.** Виготов макет фігури, що має форму конуса, скориставшись малюнком.

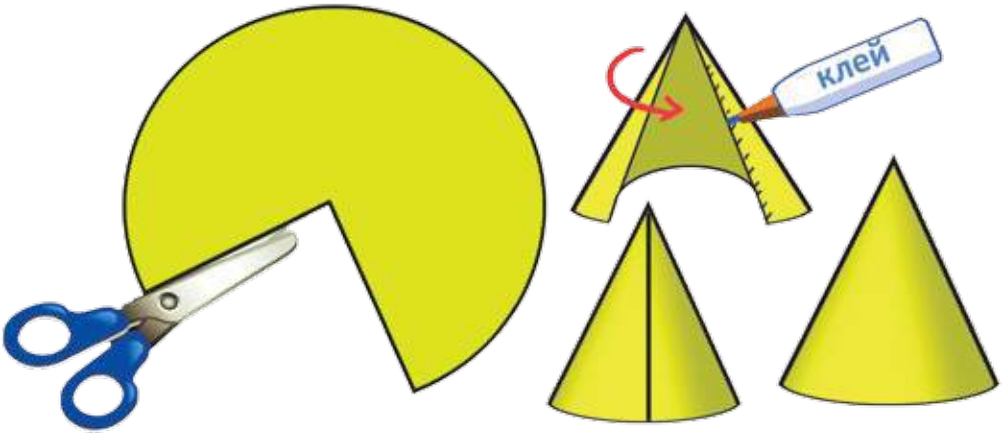

65. Склади вирази й обчисли їх значення.

- До числа 100 додати частку чисел 200 і 10.
- Число 5 помножити на суму чисел 35 і 10.
- Число 48 поділити на частку чисел 16 і 2.

66. На птахоферму привезли 240 ц зерна. Щодня впродовж тижня на корм для птиці витрачали 8 ц зерна. Скільки центнерів зерна залишилося?

67. Знайди $\frac{1}{4}$ кожного числа.

16, 40, 64, 80, 400, 800.

68. Знайди $\frac{1}{10}$ кожного числа.

20, 100, 70, 10, 300, 50, 1000.

69. Купили пакет манної крупи масою 800 г. Для приготування каші використали четверту частину крупи. Скільки грамів крупи використали?

70. 1) Прочитай задачі. Що в них спільне, а що — відмінне?

- Купили пакет желатину масою 15 г. Використали його третину. Скільки грамів желатину залишилось у пакеті?
- Для приготування десерту використали 15 г желатину. Це становить третину всього желатину, що купили. Скільки грамів желатину купили?

2) Розв'яжи задачі. Чим різняться їх розв'язання?

71. Під час осіннього розпродажу ціна на літні речі знизилася на чверть.
Визнач, якою стала ціна на товар.

120 грн

160 грн

60 грн

80 грн

40 грн

72. Доповни задачу числовими даними. Які числа треба дібрати, щоб задача мала розв'язок?
У притулку живе □ тварин. Третя частина з них — собаки, а решта — коти. Скільки котів живе у притулку?

73. Знайди число, якщо його $\frac{1}{3}$ становить: 7; 70; 120; 15; 1.

74.

420 : 7	78 : 6	75 : 5	90 : 5
360 : 9	48 : 4	63 : 3	108 : 9

75. 540 : 9 – 27 (487 + 143) : 7 720 : 8 : 3

76. Господиня планувала законсервувати 15 л томатного соку, а вийшло — на третину більше. Скільки літрів соку законсервувала господиня?

77. 1) Чи всі числа з поданих діляться на 5?

15, 40, 12, 48, 55, 121.

2) Як виконують ділення, якщо націло поділити не можна?

78. 1) Розглянь числовий промінь, на якому позначено результати множення числа 7.

2) Запиши за зразком, між якими числами, що діляться на 7, розміщене кожне число.

7 < 10 < 14	... < 23 <....	... < 34 <....
14 < 18 < 21	... < 30 <....	... < 45 <....

3) Виконай ділення з остачею, скориставшись числовим променем і зробленими записами.

10 : 7	23 : 7	34 : 7
18 : 7	30 : 7	45 : 7

79. Склади вирази за схемою. Знайди частку й остачу.

34	49	55	22	34	65	73	82	**: 9**

80. 1) Виконай ділення з остачею.

31 : 6 50 : 6 21 : 6 40 : 6 17 : 6

2) Якою може бути остача, якщо число ділити на 6?

3) Чи може остача при діленні на 6 дорівнювати 8?

81. У мішку було 50 кг цукру. Цей цукор розфасували в пакети, по 3 кг в кожний. Скільки пакетів із цукром одержали? Чи залишився цукор у мішку? Скільки кілограмів цукру залишилося?

82. На столі лежало 18 зошитів. Кожний із восьми учнів узяв однакову кількість зошитів. Скільки зошитів залишилося на столі?

83. Максим купив футбольний м'яч за 90 грн, витративши третину своїх грошей. Скільки гривень було в Максима спочатку?

84. **Практична робота.** Виготов макет піраміди, скориставшись малюнком.

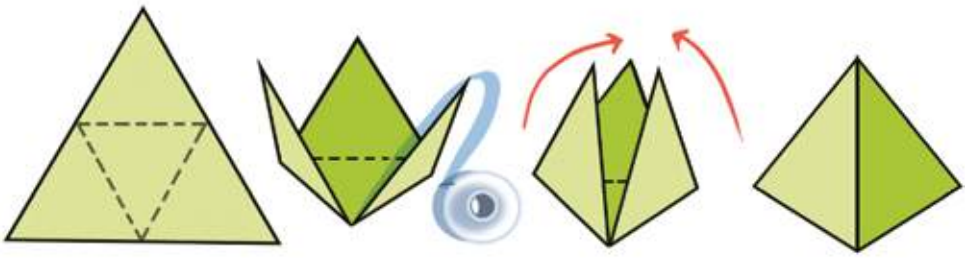

85. Виконай ділення з остачею.

55 : 6 74 : 7 39 : 9 24 : 5 51 : 8

86. Для шкільного ярмарку дівчатка спекли 20 круасанів і розклали їх у пластикові контейнери, по 3 штуки в кожний. Скільки контейнерів із круасанами дівчатка приготували на продаж?

87. Складі добутки за схемами й обчисли їх значення.

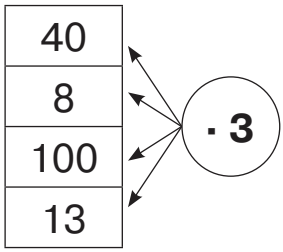

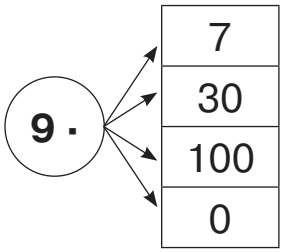

88. Дію множення, як і дію додавання, можна виконувати у стовпчик. Розглянь, як при цьому записують числа.

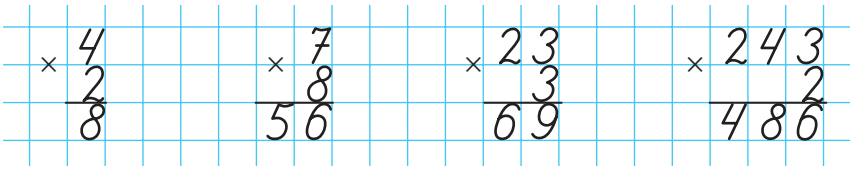

89. 1) Розглянь записи та зразок міркувань.

Як правило, у стовпчик обчислюють у тому випадку, коли усно це зробити складно.

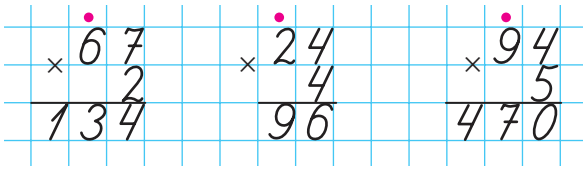

Міркуй так: потрібно помножити 67 на 2.

Множу одиниці. 7 од. · 2 = 14 од.; 14 одиниць — це 1 десяток і 4 одиниці.

Пишу цифру 4 під одиницями, а 1 десяток запам'ятовую (ставлю крапку над цифрою десятків); додам його до десятків після множення десятків.

Множу десятки. 6 д. · 2 = 12 д.
До 12 десятків додаю 1 десяток, який отримали, коли множили одиниці; буде 13 десятків або 1 сотня і 3 десятки. Записую цифру 3 під десятками, а цифру 1 — ліворуч від десятків.

Читаю відповідь: 134.

Зверни увагу! За письмового множення виконують порозрядне множення. Множити починають з нижчого розряду — з одиниць.

2) Прокоментуй обчислення добутків 24 · 4 і 94 · 5.

90. Виконай множення письмово.

$\begin{array}{r} 47 \\ \times\ 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 93 \\ \times\ 4 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 25 \\ \times\ 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 216 \\ \times\ 4 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 118 \\ \times\ 5 \\ \hline \end{array}$

91. У магазин привезли 3 контейнери капусти, по 125 кг у кожному. Скільки кілограмів капусти привезли в магазин?

92. На купівлю квитків у музей Настя витратила 234 грн, що становило половину всіх грошей, що в неї були. Скільки гривень було в Насті?

93. Склади вирази й обчисли їх значення.
- Добуток чисел 127 і 3.
- Число 245 збільшити вдвічі.
- Сума числа 241 і добутку чисел 253 і 3.
- Різниця числа 868 і добутку чисел 217 і 4.

94. Розглянь годинники та скажи, котру годину показує кожний з них. Чи можна визначити за цими

годинниками, яка це частина доби — ранок чи вечір, день чи ніч?

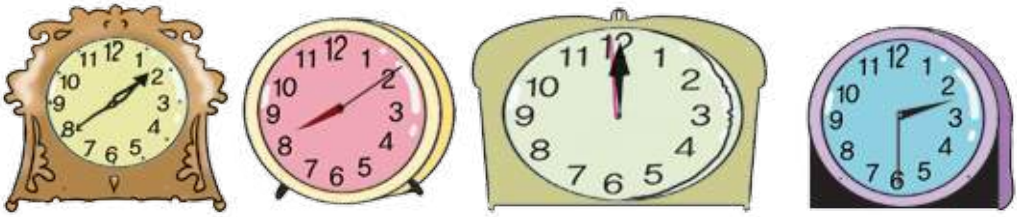

95. Скільки годин у добі?
Скільки хвилин у годині?
Скільки секунд у хвилині?

96. Скільки хвилин становить половина години? $\frac{1}{10}$ години? $\frac{1}{3}$ години?
Скільки секунд становить третина хвилини? $\frac{1}{2}$ хвилини? $\frac{1}{6}$ хвилини?

97. $\begin{array}{r} 56 \\ \times\ 3 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 44 \\ \times\ 7 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 25 \\ \times\ 9 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 112 \\ \times\ 6 \\ \hline \end{array}$

98. Футболка коштує 97 грн, а шорти — удвічі дорожчі. Яка загальна вартість футболки й шортів?

99. Склади добутки за схемами й обчисли їх значення.

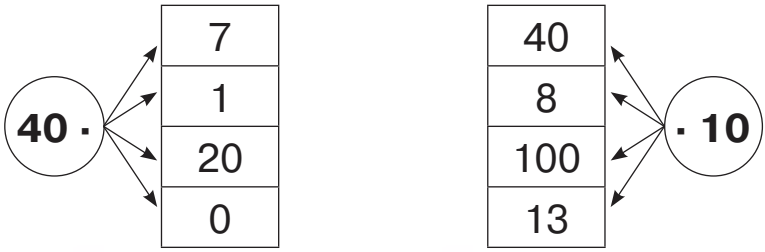

100. 189 + 243 · 3 177 + 145 · 3 (177 + 145) · 3

101. Перевір правильність обчислень.

× 116	× 439	× 328	× 231	× 112
5	2	3	4	8
550	876	384	921	896

102. Скористайся схемою і прокоментуй обчислення 294 · 3 = 882.

1-й крок (множу одиниці)	2-й крок (множу десятки)	3-й крок (множу сотні)
× 294	× 294	× 294
3	3	3
2 **1**	82 ~~1~~ ~~2~~	882 ~~1~~ ~~2~~

103. × 127 × 483 × 286 × 174 × 139

6 2 3 5 7

104. Розв'яжи рівняння.

$y : 7 = 40$ $c : 5 = 155$ $a : 3 = 289$

105. Котру годину показують електронні годинники? Яка це частина доби?

106. «Віднови» рівності.

2 год = ☐ хв 300 хв = ☐ год

5 хв = ☐ с 120 с = ☐ хв

3 хв 20 с = ☐ с 150 с = ☐ хв ☐ с

107. Виконай дії з іменованими числами.

45 с + 30 с	2 год : 4	20 хв · 3
30 хв + 45 хв	3 хв : 9	45 с · 4

108. Тренування в басейні розпочалося о 15 год і закінчилося о 16 год 15 хв. Скільки часу тривало тренування?

109. 138 · 7 – 585 481 + 113 · 4 – 870 (356 – 199) · 5

110. Усі виготовлені тістечка розклали у 115 коробок, по 8 тістечок у кожну. Скільки тістечок виготовили?

111. Обчисли добутки зручним для тебе способом.

111 · 4 242 · 2 333 · 3 423 · 2

112. Запиши кожне із чисел як суму розрядних доданків.

543, 207, 501, 399, 217, 306.

У яких сумах є всього два доданки? Чому?

113. 1) Розглянь записи та прочитай зразок міркувань.

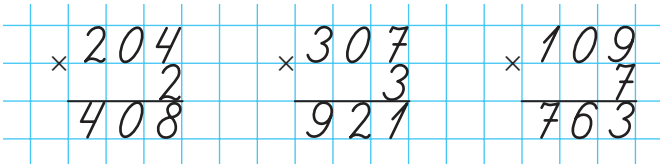

Міркуй так: потрібно помножити 204 на 2.

Множу одиниці. 4 од. · 2 = 8 од.; пишу цифру 8 під одиницями.

Множу десятки. 0 д. · 2 = 0 д.; пишу цифру 0 під десятками.

Множу сотні. 2 с. · 2 = 4 с.; пишу цифру 4 під сотнями.

Читаю відповідь: 408.

2) Прокоментуй обчислення добутків 307 · 3 і 109 · 7.

114. 207 · 3 – 575 890 – 209 · 4 307 · 3 – 207 · 4

115. Прочитай вирази у стовпчиках. Що в них спільне, а що — відмінне? Знайди їх значення. Порівняй.

24 · 4	36 · 3	15 · 5	47 · 2
204 · 4	306 · 3	105 · 5	407 · 2

116. Знайди значення виразу $a \cdot 3$, якщо $a = 26$, $a = 206$, $a = 14$, $a = 104$.

117. Виконай дії з іменованими числами.

45 хв · 5	15 с · 10	1 год 30 хв + 30 хв
8 год · 20	10 хв · 10	1 хв 40 с + 20 с

118. Тренування з боксу розпочалося о 17 год 20 хв і тривало 40 хв. О котрій годині закінчилося тренування?

119. У кінотеатрі починають демонструвати фільми о 10 год. Кожний сеанс триває 1 год 10 хв, а перерва між ними — 15 хв. О котрій годині закінчиться третій сеанс?

120. 137 + 107 · 6 9 · 104 – 899 104 · 5 + 219 · 2

121. Заняття гуртка з вишивання розпочалось о 15 год 15 хв і тривало 45 хв. О котрій годині закінчилося заняття гуртка?

122. Заміни кожне з розрядних чисел 80, 50, 400, 900, 300 добутком за зразком.

$$80 = 8 \cdot 10$$

123. Складі добутки за схемами й обчисли їх значення способом послідовного множення.

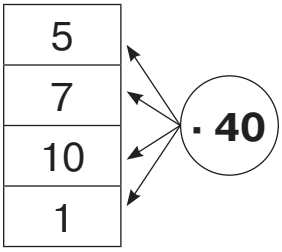

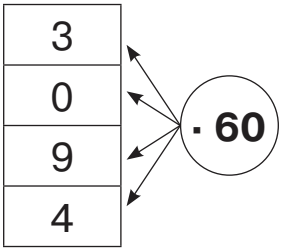

124. Розглянь записи й поясни обчислення.

$24 \cdot 40 = 960$

$4 \cdot 10$

$24 \cdot 4 = 96$

$96 \cdot 10 = 960$

$28 \cdot 30 = 840$

$3 \cdot 10$

$28 \cdot 3 = 84$

$84 \cdot 10 = 840$

Ці добутки можна обчислити й письмово.

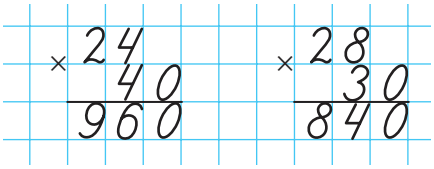

Зверни увагу на те, як записують другий множник за письмового множення на розрядне число.

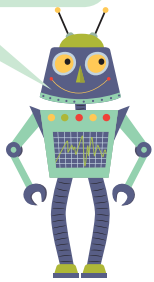

125. Виконай множення письмово.

$17 \cdot 40$ $36 \cdot 20$ $29 \cdot 30$ $48 \cdot 20$

126. Розв'яжи рівняння.

$x : 4 = 50$ $c : 40 = 23$ $b : 30 = 24$

127. $800 - 25 \cdot 30$ $16 \cdot 60 - 780$ $47 \cdot 20 - 123 \cdot 4$

128. Таймер у годиннику встановили так, що він подає сигнали щопівгодини. Уперше він просигналив о 9 год. О котрій годині він просигналить утретє?

129. Котру годину показує кожний годинник? Котру годину він показував 30 хв тому?

130. Шкільний благодійний ярмарок тривав 3 год і закінчився о 15 год 30 хв. О котрій годині розпочався шкільний ярмарок?

131. $889 - 44 \cdot 20$ $37 \cdot 20 - 555$ $42 \cdot 20 + 40 \cdot 4$

132. Електропотяг був у дорозі 4 год і приїхав на кінцеву станцію о 20 год 45 хв. О котрій годині електропотяг вийшов на маршрут?

133. $11 \cdot 20$ $22 \cdot 20$ $33 \cdot 20$ $44 \cdot 20$

134. Обчисли. Як змінюється другий множник? Як змінюється значення добутку?

$16 \cdot 20$ $16 \cdot 30$ $16 \cdot 40$ $16 \cdot 50$ $16 \cdot 60$

135. $49 \cdot 9 - 37 \cdot 8$ $5 \cdot (781 - 593) - 674$

$7 \cdot 39 + 24 \cdot 4$ $(67 \cdot 7 + 131) : 6$

136. Склади вирази за схемами й обчисли їх значення, якщо $a = 40$, $b = 77$, $c = 5$.

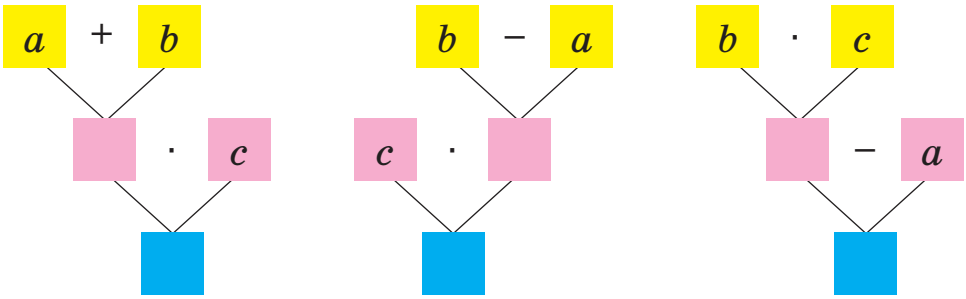

137. Які записи є нерівностями?

$c + x$	$89 + 100 = 189$	$125 < y < 304$
$5 > 0$	$a - c < 7$	$b = 30 + 890$

138. Запиши всі розв'язки нерівності $901 < x < 907$.

139. Скільки днів містить календарний рік? Чи всі роки мають однакову кількість днів? Із чим пов'язана поява високосного року?

140. Скільки місяців у році? Назви два сусідні місяці в році, сума днів яких дорівнює 62.

141. Визнач тривалість указаних подій, скориставшись календарем.

1) Осінні канікули для школярів триватимуть із 25 жовтня по 31 жовтня;

2) подорож на екскурсійному лайнері триватиме з 27 жовтня по 5 листопада;

3) фестиваль народної творчості буде проходити з 10 жовтня по 17 жовтня.

142. Склади вирази й обчисли їх значення.

- Суму чисел 47 і 269 збільшити втричі.
- До суми чисел 45 і 20 додати їхній добуток.
- Добуток чисел 30 і 20 поділити на 100.

143. Один молоковоз перевозить 235 л молока, а інший — утричі більше. Скільки всього літрів молока перевозять ці два молоковози?

144. $104 \cdot 5$ $203 \cdot 4$ $301 \cdot 3$ $405 \cdot 2$

145. Перевір правильність обчислень. Якщо знайдеш помилку, поясни, чому вона трапилася.

$$\begin{array}{r} 165 \\ \times\ \ 4 \\ \hline 840 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 237 \\ \times\ \ 2 \\ \hline 674 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 27 \\ \times\ 30 \\ \hline 81 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 403 \\ \times\ \ 2 \\ \hline 86 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 164 \\ \times\ \ 4 \\ \hline 656 \end{array}$$

146. $45 \cdot 2 : 10$ $39 : 13 \cdot 7$ $6 \cdot (130 - 47) + 420$

147. Запиши будь-які п'ять двоцифрових чисел. Поділи кожне з них на 7. Дай відповіді на запитання.
1) Чи у всіх частках виконується ділення націло?
2) Яке число може бути в остачі при діленні на 7?

148. Не виконуючи обчислень, назви числа, що діляться на 2 без остачі.
4, 9, 12, 5, 39, 44, 45, 100, 115, 700.

149. 1) Яке число може бути в остачі при діленні на 5? на 9?
2) Назви п'ять чисел, що діляться на 5 без остачі.

150. Виконай ділення з остачею. Перевір за зразком.
$82 : 10$ $17 : 5$ $34 : 8$ $55 : 9$ $66 : 8$
Зразок. $82 : 10 = 8$ (ост. 2) $8 \cdot 10 + 2 = 82$

151. У мішку міститься 36 кг гречки. Для її фасування є пакети на 3 кг і на 5 кг. Які пакети потрібно взяти, щоб після фасування в мішку не залишилося гречки? Скільки пакетів буде заповнено?

152. 1) Визнач периметр трикутника.

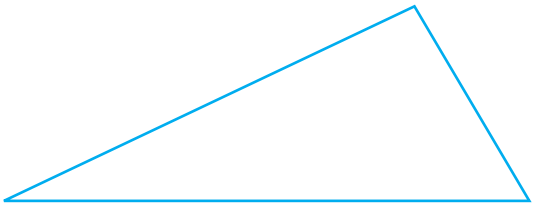

2) Побудуй квадрат, який має такий самий периметр, як і трикутник.

153. Учні мають розкласти 60 ручок у коробки. У кожну коробку вміщується 8 ручок. Скільки буде повних коробок? Скільки ручок залишиться?

154. Виконай ділення з остачею. Перевір.

27 : 4 27 : 5 27 : 6 27 : 7 27 : 8

155. Визнач, скільки в кожному числі всього сотень, усього десятків, усього одиниць.

384, 180, 407, 800, 999.

156. 32 : 2 64 : 4 50 : 2 36 : 3

320 : 2 640 : 4 500 : 2 360 : 3

Якщо ділення важко виконати усно, то його виконують письмово.

157. Розглянь записи та прочитай пояснення.

Міркуй так: потрібно поділити 78 на 3.

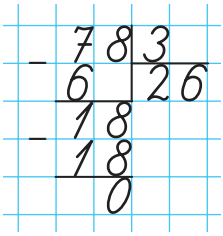

Визначаю кількість цифр у частці.

Для цього знаходжу перше неповне ділене.

Число 78 містить 7 десятків. 7 > 3.

7 десятків — перше неповне ділене.

Отже, перша цифра в частці позначатиме десятки, тому в частці буде дві цифри.

Ділю десятки.
Поділю 7 на 3. У частці буде 2 десятки.
Помножу: 2 · 3 = 6. Поділили 6 десятків.
Відніму: 7 – 6 = 1. Залишилося поділити 1 десяток.
Порівняю остачу з дільником: 1 < 3.

Ділю одиниці.
1 десяток і 8 одиниць — 18 одиниць (друге неповне ділене).
Поділю: 18 : 3 = 6. У частці буде 6 одиниць.
Помножу: 6 · 3 = 18. Поділили 18 одиниць.
Відніму: 18 – 18 = 0. Усі одиниці поділили.
Читаю відповідь: 26.

158. Виконай ділення письмово. Перевір множенням.
92 : 4 72 : 3 85 : 5 96 : 8 94 : 2

159. 453 – 86 : 2 (920 – 839) : 3 32 · 3 : 8

160. Розв'яжи рівняння.
69 : x = 3 a : 7 = 14 c · 4 = 68

161. Перша паковальна машина за 1 год запаковує 235 пакетів крупів, а друга — удвічі більше. Скільки пакетів крупів запакують за 1 год ці дві машини, якщо будуть працювати разом?

162. Перша бригада робітників виготовляє 80 кг вареників за 4 год, а друга — за 5 год. Яка бригада виготовляє більше вареників за 1 год? На скільки кілограмів більше?

163. Виконай ділення письмово. Перевір множенням.
51 : 3 87 : 3 84 : 6 98 : 7

164. За 1 год роботи на полі перший прес-підбирач збирає 15 т соломи, а другий — на 7 т більше. Скільки тонн соломи зберуть ці машини за 2 год, якщо працюватимуть разом?

165. 72 : 9 40 : 8 63 : 7 54 : 6 45 : 5 32 : 4

166. Визнач, скільки в кожному числі всього сотень, усього десятків, усього одиниць.

555, 802, 360, 700, 910, 374.

167. Розглянь усне і письмове ділення трицифрового числа на одноцифрове.

942 : 6 = (600 + 300 + 42) : 6 =
= 600 : 6 + 300 : 6 + 42 : 6 =
= 100 + 50 + 7 = 157

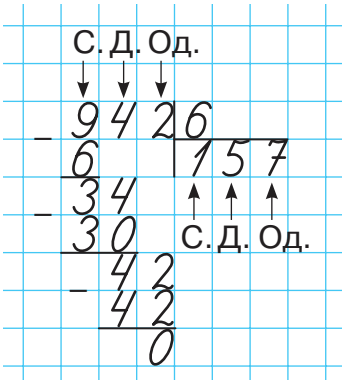

Визначаю кількість цифр у частці. Для цього знаходжу перше неповне ділене.

Число 942 містить 9 сотень. 9 > 6. 9 — перше неповне ділене. Отже, перша цифра частки позначатиме сотні, тому всього в частці буде 3 цифри.

Ділю сотні.

Поділю 9 на 6. У частці буде 1 сотня.
Помножу: 1 · 6 = 6. Поділили 6 сотень.
Відніму: 9 – 6 = 3. Залишилося поділити 3 сотні.
Порівняю остачу з дільником: 3 < 6.

Ділю десятки.

3 сотні і 4 десятки — це 34 десятки (друге неповне ділене).
Поділю 34 на 6. У частці буде 5 десятків.

Помножу: 5 · 6 = 30. Поділили 30 десятків.
Відніму: 34 – 30 = 4. Залишилося поділити 4 десятки.
Порівняю остачу з дільником: 4 < 6.

Ділю одиниці.
4 десятки і 2 одиниці — це 42 одиниці (третє неповне ділене).
Продовж міркування самостійно.

168. Виконай ділення. Перевір множенням.
512 : 4 495 : 3 975 : 3 984 : 4

169. 364 : 2 + 483 344 · 2 – 342 : 2 5 · (289 – 199) : 2

170. 1) Розв'яжи задачу, скориставшися схемою.
За восьмигодинну зміну перша тістомісильна машина замішує 520 кг тіста, а друга — 320 кг. Скільки кілограмів тіста замісять обидві машини за 5 год, якщо працюватимуть разом?

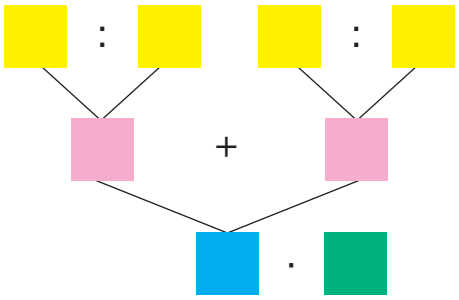

171. Довжини сторін прямокутника дорівнюють 8 мм і 22 мм. Чому дорівнює периметр прямокутника?

172. Виконай ділення. Перевір множенням.
648 : 2 656 : 4 657 : 3 575 : 5

173. Столяр за день виготовляє 6 стільців, а його учень — утричі менше. Скільки стільців вони виготовлять за 5 днів, якщо працюватимуть разом?

174. Зменш у 7 разів кожне число.

21, 77, 700, 350, 35, 420.

175. Визнач, скільки в кожному числі всього сотень, усього десятків, усього одиниць.

125, 804, 328, 390, 777, 522.

176. Розглянь, як знаходили частку чисел 266 і 7 усно й письмово.

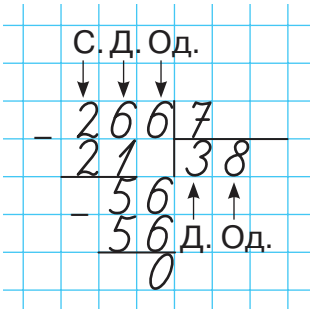

266 : 7 = (210 + 56) : 7 =

= 210 : 7 + 56 : 7 = 30 + 8 = 38

Визначаю кількість цифр у частці. Для цього знаходжу перше неповне ділене.

У діленому 2 сотні. 2 сотні не можна поділити на 7 так, щоб у частці були сотні. Утворимо перше неповне ділене із 2 сотень і 6 десятків. 26 — це перше неповне ділене. Отже, у частці найвищим розрядом будуть десятки. Результат ділення — двоцифрове число.

Ділю десятки.

Поділю 26 на 7, буде 3 десятки.

Продовж міркування самостійно.

177. Розглянь частки й визнач, у яких із них у результаті буде двоцифрове число. Обґрунтуй.

288 : 6 783 : 9 505 : 5 376 : 4 856 : 8

178. Виконай ділення. Перевір множенням.

696 : 8 261 : 3 462 : 7 198 : 2

179. 315 : 5 + 135 336 + 336 : 7 (336 + 336) : 7

180. Розв'яжи задачу за поданим планом.

Дорогу завдовжки 72 км перша бригада може відремонтувати за 3 тижні, а друга — за 6 тижнів. За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?

План розв'язування

1) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень перша бригада?
2) Скільки кілометрів дороги може відремонтувати за тиждень друга бригада?
3) Скільки кілометрів дороги можуть відремонтувати за тиждень перша і друга бригади разом?
4) За скільки тижнів відремонтують цю дорогу дві бригади, якщо працюватимуть разом?

181. Розв'яжи задачу, скориставшися схемою.

120 г сухого корму Рекс з'їдає за 3 дні, а Чапа — за 6 днів. На скільки днів їм обом вистачить цього корму?

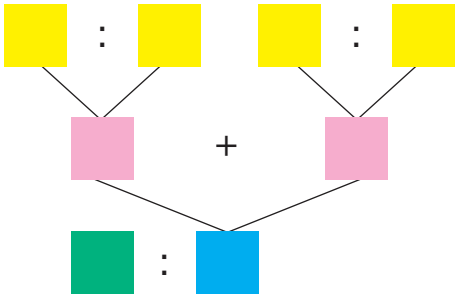

182. 256 – 256 : 4 688 + 688 : 8 672 : 4 – 672 : 8

183. Мама за 20 хв зліпила 40 вареників, а син за 10 хв — 10 вареників. Скільки вареників зліплять мама й син за 5 хв, якщо ліпитимуть їх разом?

184. Зменш утричі парні числа, збільш удвічі непарні числа.

99, 108, 51, 333, 366, 714, 60.

185. Розглянь, як знаходили частку чисел 721 і 7 усно й письмо. Звідки в частці з'явився 0?

$721 : 7 = (700 + 21) : 7 = 700 : 7 + 21 : 7 = 100 + 3 = 103$

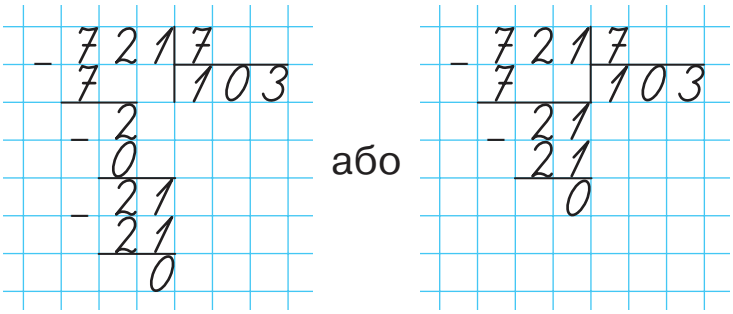

Визначаю кількість цифр у частці. Для цього знаходжу перше неповне ділене. Число 721 містить 7 сотень. 7 = 7.

7 — перше неповне ділене. Отже, перша цифра частки позначатиме сотні, тому всього в частці буде 3 цифри.

Ділю сотні. 7 : 7 = 1. У частці буде 1 сотня. Остачі немає.

Ділю десятки. 2 десятки не можна поділити на 7 так, щоб отримати десятки. Тому в частці буде нуль десятків. Після числа сотень у частці записую **0.**

Ділю одиниці. 2 десятки й 1 одиниця — 21 одиниця. 21 : 7 = 3. Остачі немає.

Читаю відповідь: 103.

186. Виконай ділення. Перевір множенням.
812 : 4 918 : 3 612 : 2 612 : 3 612 : 6

187. 74 · 9 : 6 88 · 5 : 8 207 · 4 : 9

188. (915 – 165) : 6 185 : 5 + 185 · 5
(269 + 147) : 4 3 · (1000 – 736) : 8

189. Розв'яжи рівняння.
828 : x = 4 c · 7 = 714 6 · a = 372

190. 1) Прочитай задачі. Що в них спільне, а що — відмінне?

- Перший насос може викачати 12 т води за 6 год, а другий — за 3 год. За скільки годин викачають цю воду два насоси, якщо працюватимуть разом?
- Перший насос може викачати 12 т води за 6 год, а другий — за 3 год. За скільки годин ці насоси викачають 30 т води, якщо працюватимуть разом?

2) Розв'яжи задачі. Як різняться їх розв'язання?

191. Побудуй прямокутник, довжина якого дорівнює 8 см, а ширина становить $\frac{1}{4}$ довжини. Обчисли його периметр.

192. За 2 год перший робітник обрізає 6 фруктових дерев, а другий — 4 дерева. За скільки годин ці робітники обріжуть 15 дерев, якщо працюватимуть разом?

193. Виконай ділення. Перевір множенням.
627 : 3 972 : 9 872 : 4 384 : 8

194. Зменш у 10 разів кожне число.

200, 20, 220, 1000, 990, 500, 340.

195. Виконай ділення з остачею.

72 : 10 255 : 10 720 : 100 355 : 100 427 : 10

196. Склади вирази за схемами й обчисли їх значення, якщо $b = 108$, $c = 801$, $d = 9$.

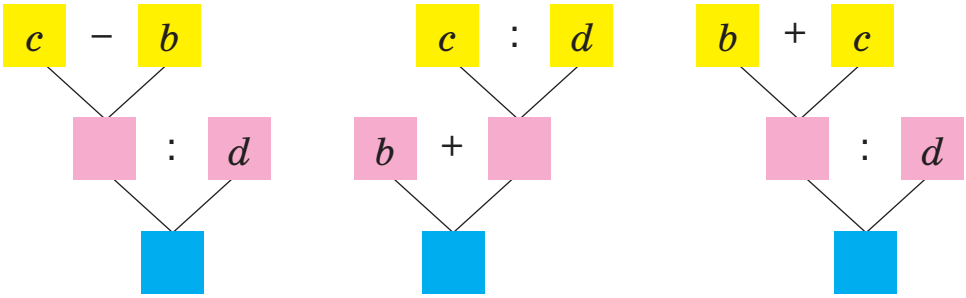

197. 272 – 40 + 96 : 8 (272 – 40 + 96) : 8

272 – (40 + 96) : 8 272 – (40 + 96 : 8)

198. Прочитай задачі. Визнач, яка схема до якої задачі складена. Розв'яжи задачі.

- З поля в овочесховище привезли 332 ц цибулі, а капусти — удвічі менше. Скільки всього центнерів цибулі й капусти привезли в овочесховище?
- З поля привезли 336 ц моркви, а буряків — у 4 рази менше. Усі буряки розфасували в контейнери, по 2 ц в кожний. Скільки контейнерів знадобилося?

199. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену.

На центральній площі міста висадили 186 кущів троянд, а в парку — утричі менше. Скільки всього кущів троянд висадили в парку й на площі?

200. 1) Розв'яжи задачу.

На пошиття шести костюмів на швейній фабриці витрачають 18 м тканини. Скільки таких костюмів можна пошити із 324 м тканини?

2) Зміни число в запитанні так, щоб у відповіді одержати число 150.

201. Розглянь діаграму і дай відповіді на запитання.

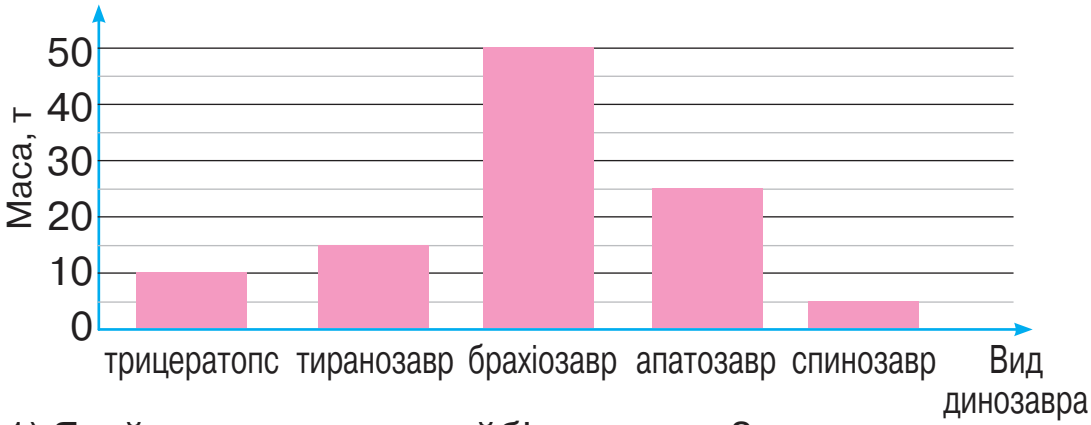

1) Який динозавр мав найбільшу масу?

2) Хто з динозаврів мав меншу масу, ніж апатозавр?

3) На скільки тонн трицератопс легший, ніж брахіозавр?

4) Які динозаври легші від тиранозавра?

Поставте за даними діаграми ще кілька запитань.

202. Розв'яжи задачу. Склади до неї обернену.

У супермаркет привезли 522 л мінеральної води, а солодкої — у 6 разів менше. Скільки всього літрів води привезли в супермаркет?

203. Склади вирази й обчисли їх значення.

- Суму чисел 145 і 78 збільшити втричі.
- Від числа 900 відняти частку чисел 972 і 9.
- Добуток чисел 234 і 4 зменшити втричі.

НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ МІЛЬЙОНА. ВЕЛИЧИНИ

204. Скільки кубиків зображено на кожному малюнку?

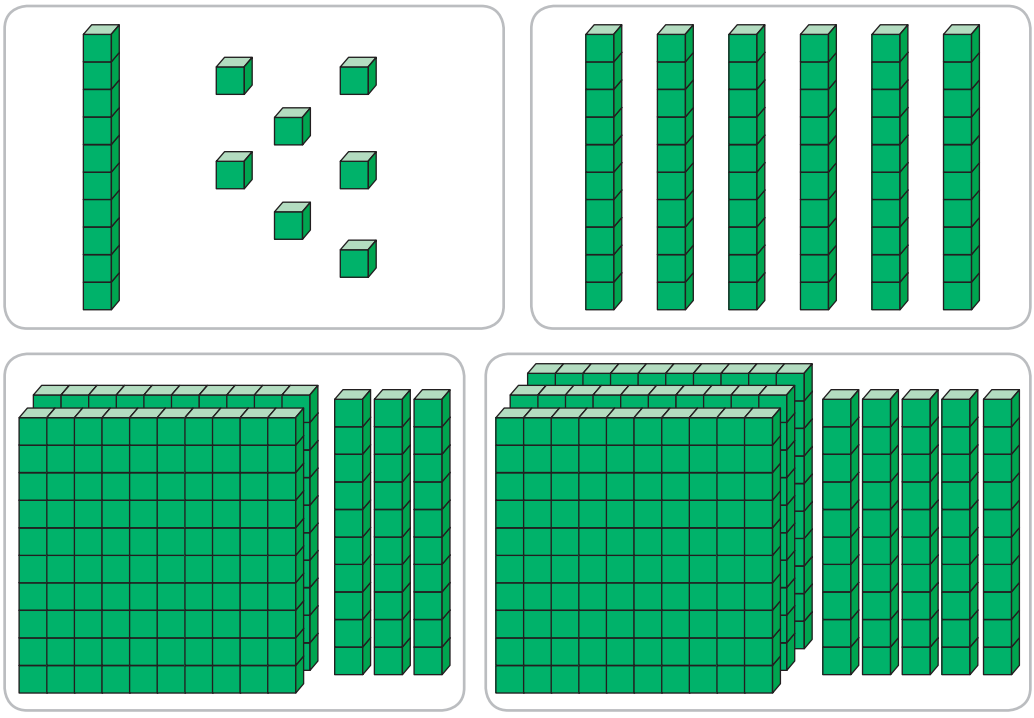

Ти вже вмієш лічити одиницями, десятками, сотнями та знаєш, що кожні десять одиниць будь-якого розряду утворюють одиницю наступного розряду.

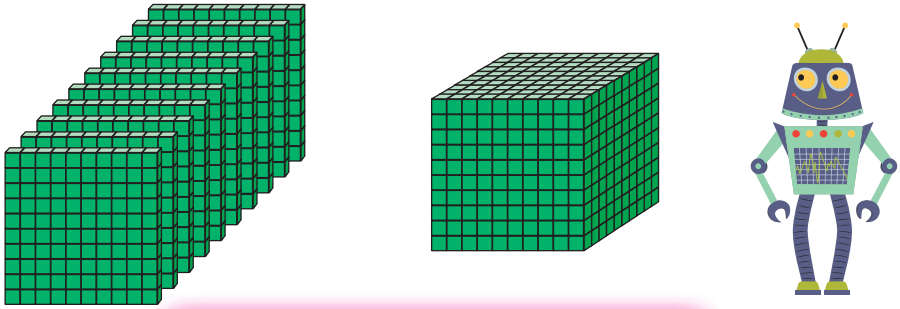

10 сотень — це 1 тисяча.

205. Які числа зображені за допомогою кубиків?

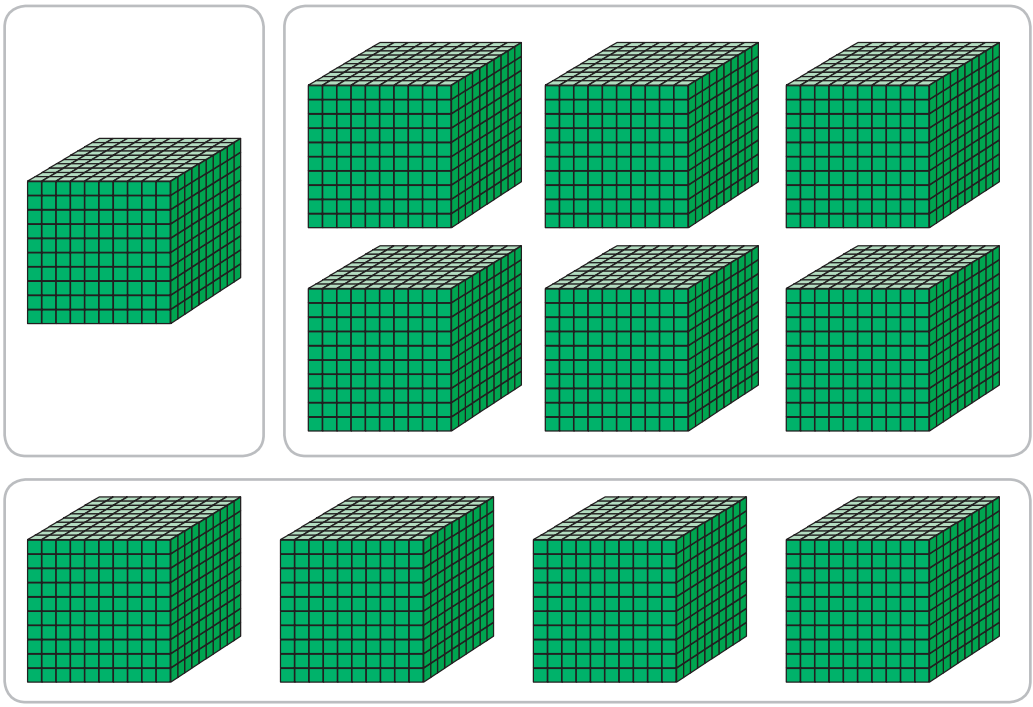

206. Лічи тисячами від 1 тисячі до 10 тисяч.

207. Розглянь малюнок. Як утворюється кожне число? Прочитай ці числа.

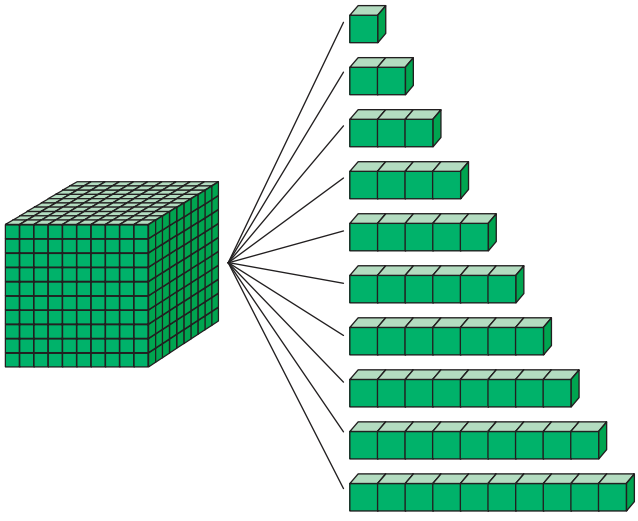

Тисяча один	1001
Тисяча два	1002
Тисяча три	1003
Тисяча чотири	1004
Тисяча п’ять	1005
Тисяча шість	1006
Тисяча сім	1007
Тисяча вісім	1008
Тисяча дев’ять	1009
Тисяча десять	1010

208. Назви числа від *однієї тисячі п'яти* до *однієї тисячі п'ятнадцяти*.

209. Скільки кубиків на малюнку? Поясни, як чотирицифрове число записане в нумераційній таблиці. Як це число зображене на моделі за допомогою кілець?

Т.	С.	Д.	Од.
1	2	4	3

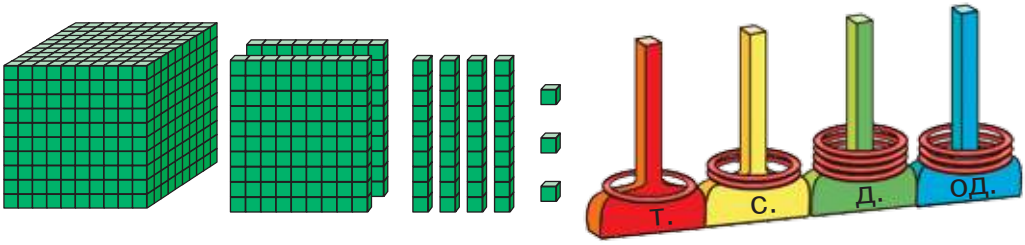

210. Прочитай числа, записані в нумераційній таблиці. Запиши ці числа в зошит.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	8	3	4
1	9	3	0
1	7	0	0
1	5	0	2

211. $250 : 5$ $\quad 64 \cdot 4$ $\quad 325 + 125 : 5$ $\quad 38 \cdot 9 - 197$
$259 : 7$ $\quad 104 \cdot 8$ $\quad 1000 - 243 \cdot 4$ $\quad 542 - 675 : 3$

212. Розв'яжи рівняння.
$45 : y = 9$ $\quad 450 : c = 9$ $\quad 450 - a = 9$

213. Прочитай числа, записані в нумераційній таблиці. Запиши ці числа в зошит.

Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	7	4	9
1	5	0	0
1	4	0	7
1	8	5	0

214.

45 · 7	678 – 94 · 5	642 – 366 : 6
123 : 3	480 + 36 · 9	(642 – 366) : 6

215. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 1037 і 1045.

216. Назви числа від *однієї тисячі двохсот тринадцяти* до *однієї тисячі двохсот двадцяти п'яти.*

217. На якому малюнку кубиків більше?

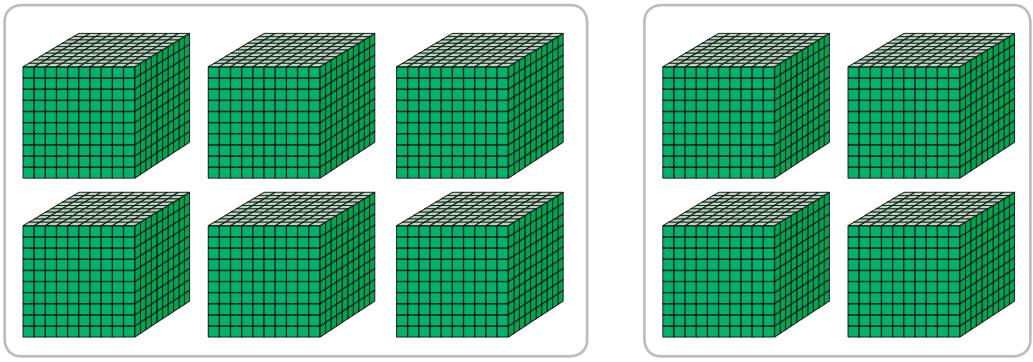

6 тисяч > 4 тисячі
6000 > 4000

1000 — це одиниця четвертого розряду.
Дії з розрядними числами четвертого розряду виконують так само, як і з одноцифровими числами.

218. Розглянь, як знаходили суми в першому стовпчику. Обчисли за зразком.

3 + 4 = 7	6 + 2	8 – 2
3 т. + 4 т. = 7 т.	6 т. + 2 т.	8 т. – 6 т.
3000 + 4000 = 7000	6000 + 2000	8000 – 6000

219. Прочитай числа четвертого розряду в порядку збільшення.

8000, 6000, 3000, 4000, 5000.

220. Назви найбільше число і найменше число серед поданих чисел.

6000, 1000, 7000, 9000, 8000, 5000.

221. 743 – 569 780 : 3 585 : 5 : 3
472 + 199 107 · 6 112 · 3 : 6

222. За час усієї подорожі туристи проїхали потягом 630 км, а автобусом — утричі менше. Яка довжина шляху всієї подорожі?

223. Складіть задачу на дві дії про овочі, яка міститиме числа 230 ц і 70 ц.

224. З першої ділянки саду зібрали 240 кг яблук, а з другої — 320 кг. Усі яблука розклали в ящики, по 10 кг у кожний. Скільки ящиків знадобилося?

225. 2000 + 7000 9000 – 5000 – 1000
678 + 322 (389 + 256) : 5

226. 1) Яке число зображене на моделі?

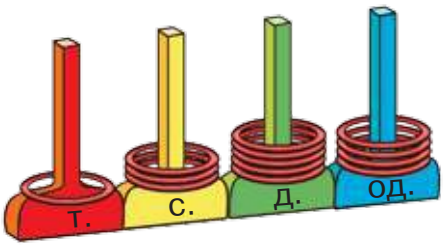

Т.	С.	Д.	Од.
1	3	5	4

2) Розглянь, як записане це число в нумераційній таблиці й у вигляді суми розрядних доданків.

1354 = 1000 + 300 + 50 + 4

227. Які числа зображені на моделях? Запиши кожне із цих чисел як суму розрядних доданків.

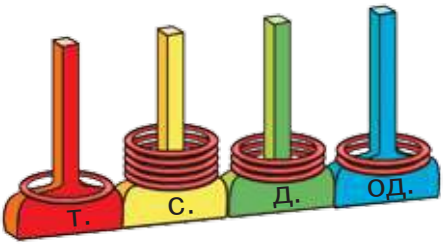

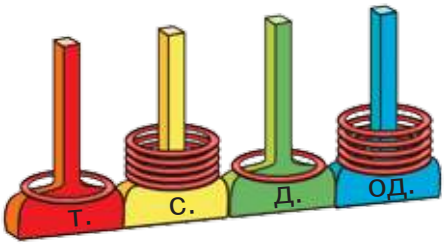

228. Прочитай числа, записані в таблиці. Запиши їх у зошит.

Т.	С.	Д.	Од.
1	8	7	5
1	3	0	0
1	9	0	4
1	0	4	2

229. 1) Яке число зображене на моделі?

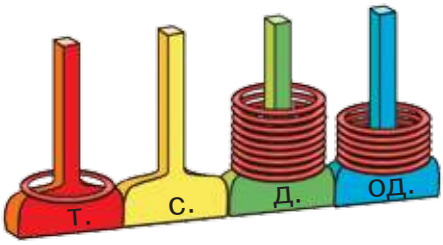

Т.	С.	Д.	Од.

Пригадай! Якщо в числі одиниці певного розряду відсутні, то в записі числа пишемо цифру 0 у цьому розряді.

2) Скільки в цьому числі тисяч? сотень? десятків? одиниць?

3) Як записати це число в нумераційну таблицю? Назви числа, які потрібно записати в кожну комірку. Запиши це число в зошит.

230. Накресли в зошиті нумераційну таблицю. Запиши в таблицю числа: *одна тисяча сімсот три, одна тисяча двісті дванадцять, одна тисяча дев'ять, одна тисяча дев'ятсот, одна тисяча триста вісім, одна тисяча сімдесят один.*

231. Запиши кожну суму як одне число. Скористайся зразком.

1000 + 600 + 50 + 1 1000 + 80 + 4
1000 + 700 + 20 1000 + 600 + 5

Зразок. 1000 + 500 + 90 + 6 = 1596

232. 1000 + 300 + 10 + 7 1000 + 90 + 3 1000 + 400
1000 + 700 + 40 + 2 1000 + 500 + 50 1000 + 2

233. На фінальний матч чемпіонату з футболу першого дня продали три тисячі квитків, а наступні три дні щодня продавали по дві тисячі квитків. Скільки всього квитків продали за перші чотири дні?

234. На південній трибуні стадіону розмістилося 5 тисяч футбольних уболівальників, а на північній — на 2 тисячі менше. Скільки всього вболівальників було на цих трибунах?

235. Розглянь діаграму відвідування кінотеатру в першу декаду жовтня. Дай відповіді на запитання.

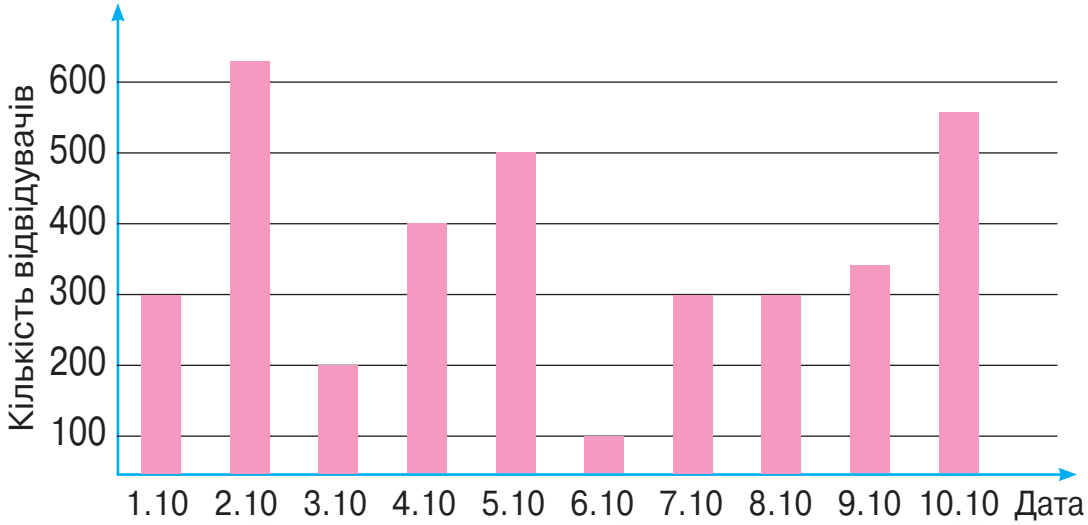

1) У який день у кінотеатрі було найбільше глядачів?
2) Скільки глядачів відвідало кінотеатр 5 жовтня?
3) Скільки всього глядачів було в кінотеатрі 7-го й 8-го жовтня?
4) У які дні в кінотеатрі було понад 350 глядачів?

236. Виставу балету на льоду в суботу відвідало 1000 глядачів, а в неділю — 700. Скільки всього глядачів відвідало виставу в ці вихідні дні?

237. 1000 + 600 + 20 + 1 1000 + 700 + 4 1000 + 30

238. Полічи тисячами від *п'яти тисяч* до *п'ятнадцяти тисяч*.

239. Назви «сусідів» кожного із чисел.
1287, 1700, 1399, 1550, 1991, 1998.

240. 1) Назви наступне число для кожного числа.
9, 99, 199, 999, 1029, 1599, 1899, 1999.
2) Розглянь, як утворилося число 2000 з попереднього.
1999 + 1 = 1000 + (999 + 1) = 1000 + 1000 = 2000

241. Полічи від *двох тисяч одного* до *двох тисяч десяти.*

242. Які числа зображені на моделях? Запиши ці числа в нумераційну таблицю.

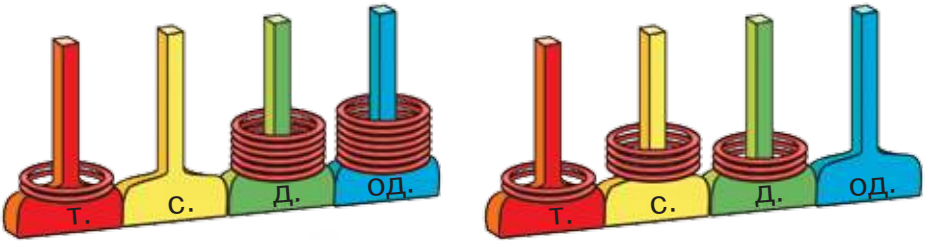

243. Запиши числа в нумераційну таблицю. Прочитай їх.

Дві тисячі чотириста сорок чотири, одна тисяча сімнадцять, дві тисячі триста, дві тисячі дев'ятсот дев'яносто дев'ять, одна тисяча сто одинадцять.

244. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 1995 і 2006.

245.

1267 + 1	1900 + 1	1000 – 1	2009 + 1
1267 – 1	1900 – 1	2000 – 1	2099 + 1

246. Розклади на розрядні доданки числа.

1845, 2893, 2046, 2704, 1909, 2006.

247.

7000 – 1000	2000 + 300	999 – 351 : 3
9000 + 1000	2000 + 30	(999 – 351) : 3

248. Господар зібрав з городу 6 ц картоплі, а його сусід — удвічі менше. Кожний з них розфасував картоплю в сітки, по 20 кг у кожній. У кого сіток з картоплею виявилося більше? На скільки більше?

249. Прочитай задачі. Визнач, чи є в них зайві дані. Зміни умови задач так, щоб вони не містили зайвих даних. Розв'яжи усно.

1) На десерт подали 15 тістечок «Картопля», 12 тістечок «Корзинка» і коробку шоколадних цукерок. З'їли 11 тістечок. Скільки тістечок залишилося?

2) На будівництво привезли 15 т піску, 8 т щебню і 10 саджанців кленів. Скільки тонн будівельних матеріалів привезли на будівництво?

250. Розклади на розрядні доданки числа.

1804, 2050, 1630, 2043, 1854.

251. Для сливового варення знадобилося 14 кг цукру, а для варення з кизилу — 11 кг. Скільки мішечків цукру використали, якщо маса одного мішечка становила 5 кг?

252. Назви «сусідів» кожного із чисел.

456, 1436, 301, 1301, 99, 1999.

253. Перший учень називає число, що слідує за вказаним числом, а другий — число, яке йому передує.

1225, 2170, 1559, 999, 2000.

254. 1) Розглянь, як утворилися числа 3000 і 4000 з попередніх до них чисел.

$2999 + 1 = 2000 + (999 + 1) = 2000 + 1000 = 3000$

$3999 + 1 = 3000 + (999 + 1) = 3000 + 1000 = 4000$

2) Утвори числа 5000, 6000, 7000 з попередніх до них чисел.

255. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 2993 і 3005.

256. 1) Полічи від *трьох тисяч трьох* до *трьох тисяч сімнадцяти.*

2) Полічи від 3567 до 3575.

257. Добери по три розв'язки до кожної нерівності.

$x + 1000 < 1010$ $a + 3000 > 3050$

258. Які числа зображені на моделях? Запиши кожне з них як суму розрядних доданків.

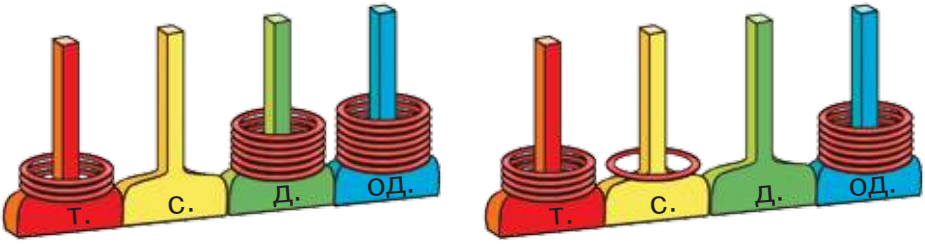

259. Запиши цифрами числа: *сім тисяч сто тридцять сім, дві тисячі триста два, п'ять тисяч п'ятсот п'ятдесят п'ять, три тисячі сімнадцять.*

260. Запиши кожну суму як одне число.

5000 + 300 + 10 + 7	5000 + 70 + 6	6000 + 6
4000 + 100 + 90	3000 + 400 + 5	7000 + 20

261. Розв'яжи рівняння.

$1000 + x = 3000$ $100 \cdot y = 300$ $850 - c = 179$

262.

678 + 184	803 – 368	34 · 9	455 : 5
274 + 429	528 – 384	67 · 4	688 : 2

263. 80 банок соку запакували у 20 однакових ящиків. Скільки банок соку міститься в семи таких ящиках?

264. У їдальні на чотирьох столах стоїть 20 тарілок, порівну на кожному. На скількох таких столах треба розставити 45 тарілок?

265. У семи учнів є 35 зошитів, порівну в кожного. У скількох із цих учнів є 20 зошитів?

266.

7000 + 300 + 8	567 – 349 + 211	468 – 213 : 3
5000 + 50 + 5	990 – 237 – 362	(468 – 213) : 3

267. Назви числа: від *5 тисяч* до *5 тисяч 10*, від *6 тисяч 200* до *6 тисяч 215*.

268. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 7237 і 7245.

269. Утвори числа 8000, 9000, 10 000 з попередніх до них чисел.

270. Назви числа від *десяти тисяч* до *десяти тисяч десяти.*

271. Обчисли за зразком.

10 000 + 1 = 10 001
10 000 + 2
10 000 + 3

10 000 + 10 = 10 010
10 000 + 20
10 000 + 30

10 000 + 100 = 10 100
10 000 + 200
10 000 + 300

272.

10 + 3	10 + 7	10 + 10
10 т. + 3 т.	10 т. + 7 т.	10 т. + 10 т.
10 000 + 3000	10 000 + 7000	10 000 + 10 000

273. Прочитай числа, записані в нумераційній таблиці. Запиши ці числа в зошит.

Десятки тисяч	Одиниці тисяч	Сотні	Десятки	Одиниці
1	3	5	2	7
1	8	3	0	6
1	3	0	4	2
1	0	7	2	4

274. Знайди значення виразу $10\,000 + c$, якщо $c = 3000$, $c = 4000$, $c = 10\,000$.

275.

678 : 6	107 · 9	708 – 47 · 8	450 : 50 : 3
876 : 4	206 · 4	472 + 6 · 45	100 : 20 : 5

276. 1) Розв'яжи задачу.

У супермаркет привезли 81 ц картоплі, а моркви — утричі менше. Скільки центнерів картоплі й моркви привезли в супермаркет?

2) Сформулюй запитання до задачі зі словами «На скільки центнерів більше...». Розв'яжи утворену задачу.

277. На одній книжковій полиці стоїть 46 книжок. Це вдвічі більше, ніж на іншій полиці. Скільки всього книжок стоїть на цих двох полицях?

278. Назви номери фігур, що не є багатокутниками.

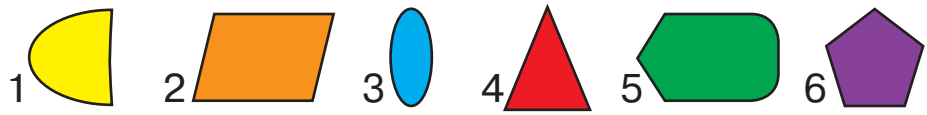

279. Вантажівці треба перевезти 56 т піску. Це в 7 разів більше, ніж вона може перевезти за один раз. Скільки тонн піску може перевезти вантажівка за один раз?

280. 708 – 489 9 · 56 – 384 67 · 7 + 5 · 39

281. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 2995 і 3005.

282. 1) Прочитай числа, записані в нумераційній таблиці. Запиши ці числа в зошит.

Десятки тисяч	Одиниці тисяч	Сотні	Десятки	Одиниці
1	7	0	2	4
1	1	1	0	1
1	4	0	0	4
1	0	0	6	6

2) Скільки розрядів містить кожне із цих чисел?

283. Запиши цифрами числа: *сім тисяч сто сімнадцять, тринадцять тисяч двісті, п'ятнадцять тисяч триста сім, сімнадцять тисяч п'ять.*

284. 1) Полічи десятками тисяч від десяти тисяч до дев'яноста тисяч.

2) Розглянь, як записують цифрами розрядні числа п'ятого розряду.

10 тисяч — 10 000
20 тисяч — 20 000
30 тисяч — 30 000
40 тисяч — 40 000
50 тисяч — 50 000
60 тисяч — 60 000
70 тисяч — 70 000
80 тисяч — 80 000
90 тисяч — 90 000

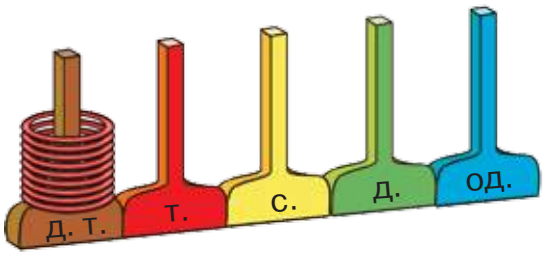

10 000 — десять тисяч.
10 000 — одиниця розряду десятків тисяч (одиниця п'ятого розряду).

285. Порівняй вирази в кожному стовпчику. Знайди їх значення.

20 + 10	70 – 30	40 – 30
20 т. + 10 т.	70 т. – 30 т.	40 т. – 30 т.
20 000 + 10 000	70 000 – 30 000	40 000 – 30 000

Дії з розрядними числами п'ятого розряду виконують так само, як із десятками.

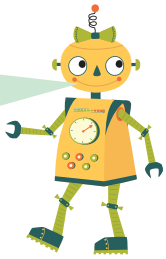

286. Виконай множення усно за зразком.

30 000 · 2 = 60 000

Міркуй так: 30 тисяч помножити на 2 — це 60 тисяч.

20 · 4	30 · 3	40 · 2
20 000 · 4	30 000 · 3	40 000 · 2

287. Виконай ділення усно за зразком.

80 000 : 2 = 40 000

Міркуй так: 80 тисяч поділити на 2 — це 40 тисяч.

40 : 2	60 : 2	90 : 3
40 000 : 2	60 000 : 2	90 000 : 3

288.

4000 + 7000	5000 + 300 + 1	9000 : 3
10 000 – 3000	10 000 + 1000 + 9	2000 · 6

289. Для учня купили 3 ручки, по 15 грн кожна, і 5 олівців, по 7 грн кожний. Яка вартість цієї покупки?

290. 1) Склади задачу за таблицею і розв'яжи її.

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	10 кг	12	?
Цибуля	6 кг	15	

2) Склади обернені задачі за таблицями.

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	?	12	210 кг
Цибуля	6 кг	15	

Овочі	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Морква	10 кг	?	210 кг
Цибуля	6 кг	15	

291. Склади задачу за таблицею і розв'яжи її.

Приладдя	Ціна	Кількість	Вартість
Циркуль	23 грн	2	?
Лінійка	11 грн	3	

292. $4000 \cdot 3$ $\quad 7000 - 5000$ $\quad 127 \cdot 7$ $\quad 1000 - 585 : 5$

293. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами 32 996 і 33 004.

294. Прочитай числа, записані в нумераційній таблиці. Запиши ці числа в зошит.

Десятки тисяч	Одиниці тисяч	Сотні	Десятки	Одиниці
2	7	3	2	9
4	1	0	0	4
5	4	0	7	0
8	0	0	8	8

295. Запиши цифрами числа: *тридцять сім тисяч сто двадцять, сорок одна тисяча двісті один, п'ятдесят тисяч триста двадцять сім, двадцять дві тисячі п'ятсот п'ять.*

296. Запиши кожну суму як одне число.

50 000 + 8000 + 400 + 30 + 7 40 000 + 3000 + 900 + 70
80 000 + 5000 + 300 + 10 + 3 90 000 + 9000 + 90 + 9

297. На картках, що стоять у ящиках, записані розрядні числа — десятки тисяч, тисячі, сотні, десятки, одиниці. Назви кольори карток кожного розряду.

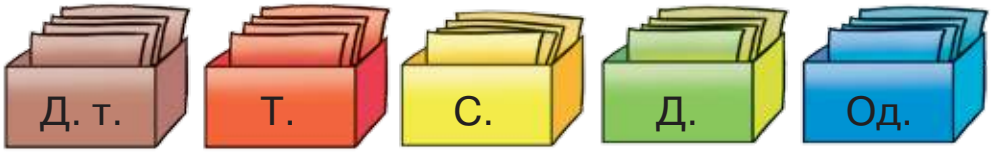

Кожна дитина взяла чотири будь-які картки. Розглянь малюнки й визнач, яке число утворилось у кожного. Запиши ці числа в рядок. У другий рядок запиши числа, на 1 більші.

Аліса

5 д.т.	3 т.	7 с.	5 д.

Давид

6 од.	2 т.	5 с.	8 д.

Олена

3 д.т.	5 с.	6 т.	1 од.

Лукас

3 д.т.	4 т.	3 од.	7 д.

Назар

5 д.	8 с.	1 од.	7 д.т.

Олеся

5 т.	3 д.	3 од.	9 д.т.

298. Розв'яжи рівняння усно.

$100 + a = 103$ $1000 + 500 + c = 1507$

299. $72 : 6 : 4$ $27 : 9 : 3$ $628 + 294$

$12 \cdot 5 : 10$ $27 : (9 : 3)$ $904 - 376$

300. Розв'яжи задачу. Склади до неї три обернені задачі, скориставшися схемами їх короткого запису.

Для шкільної їдальні закупили 1000 пакетів соку. Щодня витрачали по 68 пакетів. Скільки пакетів соку залишиться після 10 днів роботи їдальні?

Закупили — ☐ п.
Витратили — ☐ дн. по ?
Залишилося — ☐ п.

Закупили — ☐ п.
Витратили — ? по ☐ п.
Залишилося — ☐ п.

Закупили — ?
Витратили — ☐ дн. по ☐ п.
Залишилося — ☐ п.

301. Запиши кожну суму як одне число.

$30\,000 + 7000 + 300 + 50 + 1$ $70\,000 + 1000 + 600$

$20\,000 + 5000 + 40 + 8$ $4000 + 800 + 30 + 2$

302. Туристи подолали шлях 214 км. 110 км вони проїхали автобусом, а решту шляху пройшли пішки за 4 дні, долаючи щодня однакову відстань. Скільки кілометрів туристи проходили кожного дня?

303. Скільки одиниць кожного розряду в числі 98 010? у числі 56 005? у числі 17 340?

Міркуй так: число 98 010 — п'ятицифрове. Отже, найвищий розряд у ньому — п'ятий. Це десятки тисяч. На п'ятому місці справа записана цифра 9, тобто одиниць п'ятого розряду —

дев'ять. На четвертому місці записана цифра 8. Це означає, що число містить 8 одиниць четвертого розряду. На третьому місці — цифра нуль. Це означає, що одиниць третього розряду немає. Продовж міркування самостійно.

304. Розклади на розрядні доданки кожне із чисел.

10 569, 11 407, 15 320, 19 009,
16 789, 10 101, 22 202.

305. Запиши числа: *тридцять дві тисячі двадцять, сорок п'ять тисяч сто, шістдесят вісім тисяч триста дев'яносто чотири, дев'яносто дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ять, триста сім.*

306. Кожний/кожна запишіть на окремому аркуші паперу два чотирицифрові та два п'ятицифрові числа словами (як у попередньому завданні). Обміняйтеся аркушами й виконайте завдання: запишіть число сусіда цифрами. Перевірте одне в одного правильність виконання завдань.

307. $3300 = x + 300$ $4201 = 4000 + x + 1$

308. Знайди значення виразу $10\,000 + c \cdot 1000 + b \cdot 100$, якщо $c = 4$, $b = 7$.

309. Запиши як суму розрядних доданків кожне із чисел.

55 001, 78 103, 12 345, 98 020.

310. $678 + (872 - 693)$ $555 + 39 \cdot 8 - 784$

311. 11 200 + 1 71 720 + 1 81 999 + 1
41 305 + 1 66 592 + 1 69 999 + 1

312. Запиши до кожного із чисел попереднє й наступне числа.

78 990, 34 100, 99 909, 999, 60 000.

313. 1) Назви наступне число для кожного із чисел.

9, 99, 999, 9999.

2) Розглянь, як утворилося число 100 000 із попереднього.

$$99\,999 + 1 = 99\,000 + (999 + 1) = 99\,000 + 1000 = 100\,000$$

100 000 — сто тисяч.
100 000 — одиниця розряду сотень тисяч (одиниця шостого розряду).

3) Якщо до *100 тисяч* додати 1, то буде *сто тисяч один*.

$$100\,000 + 1 = 100\,001$$

За ним іде число *сто тисяч два,* потім — *сто тисяч три* і т. д.

314. 1) Полічи сотнями тисяч від *ста тисяч* до *дев'ятисот тисяч*.

2) Розглянь, як записують цифрами розрядні числа шостого розряду.

100 тисяч — 100 000
200 тисяч — 200 000
300 тисяч — 300 000
400 тисяч — 400 000
500 тисяч — 500 000
600 тисяч — 600 000
700 тисяч — 700 000
800 тисяч — 800 000
900 тисяч — 900 000

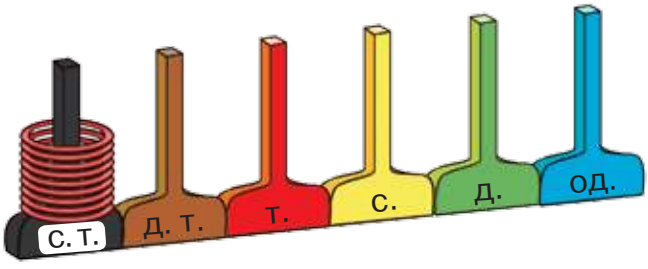

Якщо й далі лічити сотнями тисяч, то отримаємо тисячу тисяч.

900 000 + 100 000 = 1 000 000
Тисяча тисяч — це один мільйон.
1 000 000 — 1 млн

315. Назви числа, що містяться на числовому відрізку між числами *200 тисяч 6* і *200 тисяч 11*.

316. 1) Розв'яжи задачу.

У крамниці було 500 повітряних кульок. Для шкільного свята купили 480 кульок. Решту розкупили 4 покупці, порівну кожний. Скільки кульок купив кожний з покупців?

2) Склади три задачі, обернені до даної.

317. Розглянь світлину, на якій зображено прилад для вимірювання опадів. Розглянь діаграму опадів за рік по місяцях (буквами позначені місяці року).

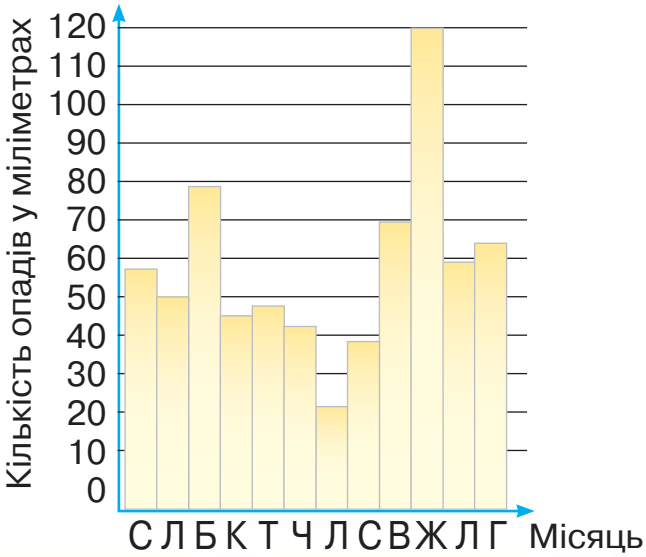

1) Дай відповіді на запитання.

У якому місяці опадів випало найбільше?

У якому місяці опадів випало найменше?

2) Доповни твердження.

У березні випало опадів від ☐ мм до ☐ мм.

У квітні випало опадів від ☐ мм до ☐ мм.

Різниця в кількості опадів у вересні й жовтні становить ☐ мм.

318. У саду за день зібрали 80 ящиків яблук. 20 ящиків цих яблук закупив супермаркет, а решту — відвезли на склад двома машинами, порівну на кожній. Скільки ящиків з яблуками завантажили на одну машину?

319. 1) Знайди суму трьох послідовних чисел: 287, 288, 289.

2) Знайди різницю знайденої суми чисел і числа 100.

320. Прочитай числа. Скільки розрядів у кожному числі?

700, 1700, 55 000, 300 000.

321. Для зручності читання і запису багатоцифрових чисел кожні три розряди об'єднують в один клас. Шестицифрові числа мають два класи.

Перший клас — клас одиниць.

Другий клас — клас тисяч. Одиницею класу тисяч є тисяча.

Щоб прочитати багатоцифрове число, розбиваємо його на класи (усно відділяємо по три цифри справа наліво), а потім зліва направо по черзі називаємо число одиниць кожного класу й додаємо його назву (крім класу одиниць).

Читаємо зображене число: *двісті тридцять сім* ***тисяч*** *чотириста п'ятдесят три.*

322. 1) Розглянь таблицю.

Перше число таблиці читаємо так: *сто тридцять чотири* ***тисячі*** *сімсот вісімдесят дев'ять.* (Обов'язково вимовляємо слово «тисяч»; слово «одиниць» не вимовляємо).

Клас тисяч			**Клас одиниць**		
Сотні тисяч	Десятки тисяч	Тисячі	Сотні	Десятки	Одиниці
1	3	4	7	8	9
1	4	0	8	6	4
3	1	7	0	3	5
3	1	7	5	0	9
9	5	3	0	0	0

2) Прочитай друге число. Скільки в ньому одиниць класу тисяч; класу одиниць?

3) Прочитай третє й четверте числа. Що в них спільного, а що — відмінного?

4) Що означають нулі в записі п'ятого числа?

323. Прочитай числа. Скільки всього тисяч у кожному числі?

145 803, 54 284, 500 201, 3005, 12 000.

324. Запиши цифрами числа: *120 тисяч 340*, *245 тисяч 70*, *300 тисяч 3*.

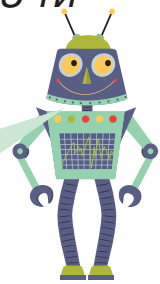

Пригадай! Якщо одиниць певного розряду в числі немає, то в усній нумерації їх не називають, а в письмовій позначають нулем.

325. Прочитай речення.

1) Маса Землі менша від маси Сонця у 329 000 разів.

2) Найвища точка Землі — вершина гори Еверест — розташована на висоті 8848 м над рівнем моря.

3) Найнижча точка на земній кулі — Маріанський жолоб — розташована на глибині 11 022 м.

Зверни увагу! У записі багатоцифрових чисел кожний клас відділяють невеликим проміжком.

326. Запиши цифрами числа, відділяючи класи проміжками: *сімнадцять тисяч триста п'ять, сто дві тисячі двадцять один, п'ятсот тисяч одинадцять.*

327. Запиши цифрами числа, у яких: *двісті двадцять* одиниць класу тисяч і *п'ятнадцять* одиниць класу одиниць; *дев'ять* одиниць класу тисяч і *сто* одиниць класу одиниць; *п'ятсот три* одиниці класу тисяч і *двадцять п'ять* одиниць класу одиниць.

328. Знайди значення виразу $(c + 200) : 100$, якщо $c = 300$, $c = 500$, $c = 800$.

329. 1) На ділянці лісу росте 145 кленів і c дубів. Поясни, що означає кожний вираз.

$$145 + c \qquad c - 145$$

2) На ділянці лісу росте 78 беріз, а осик — на x більше. Скільки осик росте на ділянці? Скільки всього беріз та осик росте на ділянці? Склади вираз для знаходження відповіді на кожне запитання.

330. У магазині є x кг слив, b кг груш, а яблук — на 240 кг більше, ніж слив і груш разом. Скільки кілограмів яблук є в магазині? Склади вираз до задачі та знайди його значення, якщо $x = 120$, $b = 178$.

331. Знайди значення виразу $a \cdot 100 - 379$, якщо $a = 4$, $a = 7$, $a = 10$.

332. У магазин привезли 130 кг динь, а кавунів — утричі більше. Скільки всього кілограмів динь і кавунів привезли в магазин?

333. Використавши цифри 3, 0 і 7, запиши:
а) три одноцифрові числа;
б) чотири двоцифрові числа;
в) чотири чотирицифрові числа;
г) одне шестицифрове число.

334. Прочитай числа.
7893, 407, 88 888, 3020, 900, 333, 60, 45 004.
Випиши тільки ті числа, у яких немає одиниць будь-якого розряду.

335. Прочитай числа.

23 678, 3904, 77 707, 456, 6320.

Скільки одиниць першого класу та скільки одиниць другого класу в кожному із чисел?

336. Запиши та прочитай числа, що містять указану кількість одиниць.

1) 7 одиниць другого класу і 23 одиниці першого класу;

2) 20 одиниць другого класу і 555 одиниць першого класу;

3) 800 одиниць другого класу й 1 одиницю першого класу.

337. Розв'яжи рівняння.

$456 + x = 609$ $a \cdot 5 = 335$ $903 : y = 7$

338. Склади рівняння за кожним твердженням. Розв'яжи рівняння.

1) Якщо до невідомого числа додати 1000, отримаємо 7000.

2) Якщо невідоме число зменшити в 5 разів, отримаємо 200.

3) Якщо до числа 169 додати невідоме число, отримаємо 733.

339. Прочитай задачі. Що в них спільного й чим вони різняться?

1) У книжці 36 сторінок. Оленка прочитала третю частину книжки. Скільки сторінок прочитала Оленка?

2) Оленка прочитала 36 сторінок книжки, що становить третю частину всієї книжки. Скільки сторінок у книжці?

340. Робітники ремонтують дорогу завдовжки 60 км. Першого дня вони відремонтували четверту частину дороги, а другого дня — п'яту частину. Скільки кілометрів дороги відремонтували за два дні?

341. 1) Знайди периметр прямокутника $ABCD$.

2) Побудуй квадрат, периметр якого в три рази менший, ніж периметр прямокутника $ABCD$.

342. Розв'яжи рівняння.

$612 : a = 3 \quad 7 \cdot x = 406 \quad c : 8 = 113$

343. У їдальню привезли мішок картоплі масою 35 кг. Першого дня витратили сьому частину всієї картоплі, а другого дня — п'яту частину. Скільки кілограмів картоплі залишилося?

344. 1) Запиши п'ять чотирицифрових чисел, використавши цифри 3, 0, 7 і 1 (жодна цифра в записі числа не повинна повторюватися).

2) Поясни, що означає цифра 7 у записі кожного числа.

345. Запиши та прочитай числа, що містять указану кількість одиниць.

1) 30 одиниць класу тисяч і 693 одиниць класу одиниць;

2) 405 одиниць класу тисяч і 97 одиниць класу одиниць;
3) 100 одиниць класу тисяч і 100 одиниць класу одиниць.

346. Прочитай пояснення про натуральний ряд чисел і його властивості на с. 139 цього підручника.

347. 1) Який із поданих записів можна назвати натуральним рядом чисел?
а) 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8... ;
б) 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8... ;
в) 2, 4, 6, 8, 10... ;
г) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8... ;
ґ) 1, 3, 5, 7, 9... .
2) Чому інші записи не утворюють натуральний ряд чисел?

348. Скільки двоцифрових чисел є в натуральному ряді чисел?

349. Розклади на розрядні доданки кожне із чисел.
24 679, 30 704, 9006, 43 030, 5704.

350. 1) Пригадай, як визначити загальну кількість одиниць певного розряду в числі.
Щоб дізнатися, скільки всього в числі одиниць, треба назвати все число:

у числі 72 453 — 72 453 одиниці.

Щоб дізнатися, скільки всього в числі десятків, треба відкинути останню цифру числа (розряд одиниць):

у числі 72 453 — 7245 десятків.

Щоб дізнатися, скільки всього в числі сотень, треба відкинути останні дві цифри (розряд одиниць і розряд десятків):

у числі 72 453 — 724 сотні.

Дізнаючись, скільки в числі тисяч, відкидають останні три цифри (розряди одиниць, десятків і сотень):

у числі 72 453 — 72 тисячі.

2) Продовж правило самостійно.

351. Визнач, скільки в числі 15 030 усього одиниць; усього десятків; усього сотень.

352. Визнач, скільки в числі 270 500 усього десятків; усього сотень; усього тисяч.

353. Скільки всього тисяч у кожному числі?

3000, 10 000, 15 000, 41 300, 57 129.

354. Запиши числа 100 005 і 100 007 як суми розрядних доданків.

355. Скільки одиниць кожного розряду в числі 99 010?

356. Запиши всі натуральні числа від 10 020 до 10 032.

357. Поясни, як утворено розрядні одиниці.

$1 \cdot 10 = 10$ $\quad$ $1000 \cdot 10 = 10\,000$

$10 \cdot 10 = 100$ $\quad$ $10\,000 \cdot 10 = 100\,000$

$100 \cdot 10 = 1000$ $\quad$ $100\,000 \cdot 10 = 1\,000\,000$

Що змінилося в записі числа при множенні його на 10? У скільки разів збільшується число при множенні на 10?

358. Доповни правило. Зроби висновок.

Щоб помножити число на десять, достатньо до нього справа дописати … нуль.

Щоб помножити число на сто, достатньо до нього справа дописати … нулі.

Щоб помножити число на тисячу, достатньо до нього справа дописати … нулі.

Щоб помножити число на розрядну одиницю, достатньо дописати до нього справа стільки нулів, скільки їх є в розрядній одиниці.

359. Прочитай пари чисел у кожному стовпчику. Чим відрізняється друге число від першого?

8	90	100	13	25
80	900	1000	130	2500

360. Відкинь справа один нуль у записі кожного числа. Як змінилося кожне число?

1000, 3000, 50 000, 400 000, 90 000, 30 000.

361. Відкинь три нулі в записі кожного числа. Прочитай утворені числа. Як змінилося кожне число?

30 000, 450 000, 127 000, 7000, 99 000.

362. Закінчи правило. Зроби висновок.

Щоб поділити число на 10, достатньо…

Щоб поділити число на 100, достатньо…

Щоб поділити число на 1000, достатньо…

Щоб поділити число, яке закінчується нулями, на розрядну одиницю, достатньо відкинути від нього стільки нулів, скільки їх є в розрядній одиниці.

363. 300 000 : 100 40 000 : 1000 · 10 3000 · 10
50 000 : 10 100 000 : 100 : 10 600 000 : 100

364. Маса пачки какао — 90 г. Знайди масу 10 таких пачок; 100 пачок.

365. 2600 лимонів розклали в ящики, по 100 штук у кожний. Скільки ящиків знадобилося?

366. Перший учень записує числа, у 10 разів менші від поданих, а другий — у 10 разів більші за подані.

60, 40, 720, 2030, 10 100.

Зробіть взаємоперевірку.

367. Виконай ділення з остачею.

652 : 10 345 : 10 5678 : 100 4500 : 1000

Міркуй так: 652 : 10. У числі 652 міститься 65 десятків і 2 одиниці. Отже, при діленні числа 652 на 10 отримаємо 65 і 2 в остачі.

652 : 10 = 65 (ост. 2)

368. У ящики розклали 53 ананаси, по 10 штук у кожний. Скільки ананасів виявилося в неповному ящику?

369. 1) Знайди периметр п'ятикутника.

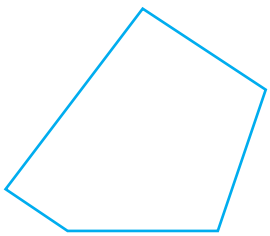

2) Побудуй прямокутник із таким самим периметром.

370. 45 000 : 100 + 50 (3599 + 1) : 100
12 000 : 100 + 77 · 10 100 · (6789 – 6000)

371. У ящики розклали 125 кг слив, по 10 кг у кожний. Скільки кілограмів слив виявилося в неповному ящику?

372. Маса коня становить 700 кг, а маса поні — 100 кг. Хто з них важчий? У скільки разів важчий?

373. Прочитай числа: 34, 805, 258, 709, 907, 111, 1000. Запиши ці числа від найменшого до найбільшого.

374. Прочитай інформацію про різні способи порівняння натуральних чисел.

Під час порівняння чисел користуються різними способами.

І спосіб. *Спосіб порівняння чисел визначенням їх місця в натуральному ряді*.

Число a більше, ніж число b, якщо в натуральному ряді воно стоїть правіше, ніж число b.

Наприклад: 115 > 112.

ІІ спосіб. *Спосіб порозрядного порівняння*.

Якщо два натуральні числа мають різну кількість цифр, то більшим буде те число, у якого більше цифр.

Наприклад: 18 678 > 1278, 5567 < 19 743, 11 111 > 888.

Якщо два натуральні числа мають однакову кількість цифр, то більшим є те число, яке має

більше одиниць у найвищому розряді. Якщо кількість одиниць у цьому розряді однакова, то порівнюють одиниці нижчого розряду і т. д.
Наприклад: 3456 > 1456, 234 > 204,
14 567 > 14 560, 125 304 > 125 300.

375. Порівняй числа.
678 898 і 346 4567 і 4904 56 778 і 56 557
1123 і 11 230 12 237 і 12 045 90 008 і 90 009

376. Запиши числа в порядку збільшення.
208 909, 30 909, 990 679, 1000, 8000,
120 001, 999.

377. Запиши числа в порядку зменшення.
560 330, 901 001, 99 999, 87 099, 597, 100.

378. Запиши замість зірочок такі цифри, щоб нерівності стали правильними.
3 * 76 > 3576 70 * 812 < 707 812
43 501 > 434 * 1 130 549 < 130 5 * 0
300 4 * 0 < 300 460 549 * 35 > 549 435

379. Порівняй.
100 і 10 · 10 1000 і 100 + 100
1000 і 10 000 10 000 і 1000 + 1000
10 000 і 100 · 100 100 + 100 + 100 і 1000

380. Прочитай, яка чисельність населення в лівобережних районах Києва (станом на 1 липня 2020 року). У якому із цих районів найбільше мешканців?
Дарницький район — 341 243 особи;
Деснянський район — 366 098 осіб;
Дніпровський район — 356 515 осіб.

381. Дізнайся, скільки осіб мешкає у твоєму районі, місті чи селі.

382. У саду росте вишень на 30 дерев більше, ніж груш, і на 50 менше, ніж яблунь. Чого більше росте в саду — яблунь чи груш? На скільки дерев більше?

Поясни малюнок і розв'яжи задачу.

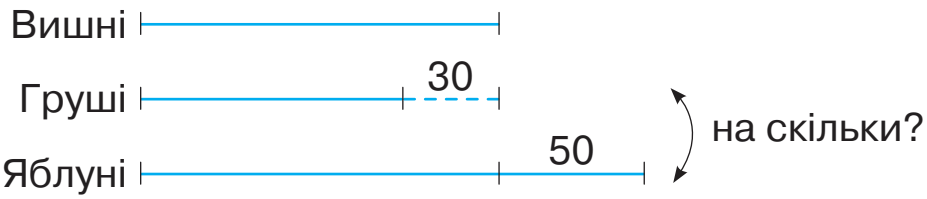

383. Порівняй числа.

734 906 і 734 806 37 676 і 38 676

888 888 і 88 888 44 444 і 44 444

384. Лелека піднімається на максимальну висоту 2000 м, журавель — на 4000 м, а орел — на 3000 м. Хто з них злітає найвище?

385. Запиши число, у якому: 25 тисяч і 800 одиниць, 73 тисячі і 12 одиниць, 99 тисяч і 9 одиниць, 3 тисячі і 3 одиниці.

386. Запиши найбільше і найменше числа: чотирицифрове, п'ятицифрове, шестицифрове. Прочитай ці числа.

387. Запиши три рази поспіль число 25 і прочитай число, що утворилося.

388. 1) Запиши «сусідів» кожного числа.

10, 100, 1000, 10 000, 100 000, 1 000 000.

2) Як прочитати останнє записане число?

1 000 000 + 1 = 1 000 001	мільйон один
1 000 000 + 2 = 1 000 002	мільйон два
1 000 000 + 3 = 1 000 003	мільйон три

Мільйон — одиниця третього класу — класу мільйонів.

У класі мільйонів три розряди — одиниці мільйонів, десятки мільйонів, сотні мільйонів.

Наступний, четвертий клас — клас мільярдів. Мільярд (1 000 000 000) — одиниця четвертого класу — класу мільярдів.

Наступні за мільярдом класи — трильйони, квадрильйони, квінтильйони.

Оскільки натуральний ряд чисел нескінченний, то всі класи перелічити неможливо. І в практичній діяльності вони трапляються дуже рідко.

389. Чи є в натуральному ряді чисел перше число? А останнє?

390. Скільки чисел міститься в натуральному ряді між указаними числами?

а) 1 і 21; б) 20 і 30; в) 100 і 125; г) 900 і 1000.

391. Запиши будь-яке трицифрове число й будь-яке п'ятицифрове число. Порівняй їх.

392. Назви найбільше і найменше число серед поданих чисел.

39 000, 178 000, 99 099, 20 000, 18 945, 10 010.

393.

567 + 15 · 8	67 · 7 – 395	147 + 420 : 7
893 – 44 · 9	120 : 8 : 3	(147 + 420) : 7

394. Для птахів у зоопарку привезли 3 відра зерна, по 11 кг у кожному. Зерно витрачали протягом чотирьох днів, щодня порівну. Після цього ще залишилося 5 кг зерна. Скільки кілограмів зерна витрачали щодня?

395. Накресли відрізок AB завдовжки 9 см. Відміть на ньому точку C так, щоб відрізок AC дорівнював 5 см.

396. 42 : 3 : 7 (567 – 350) : 7 80 · 4 – 80 : 4

397. Господиня приготувала 10 банок яблучного соку, по 3 л в кожній банці. Сім'я за 2 тижні спожила п'яту частину цього соку, кожний тиждень порівну. Скільки літрів соку споживали щотижня?

398. Назви відомі тобі одиниці вимірювання довжини.

399. Назви одиниці довжини, якими користувалися для вимірювання кожного об'єкта.

4 …

27…

8 …

60 …

400. Прочитай на с. 141 інформацію про утворення назв одиниць довжини. Розглянь співвідношення між одиницями довжини.

Запам'ятай їх! Це допоможе тобі під час розв'язування багатьох завдань.

1 см = 10 мм

1 дм = 10 см = 100 мм

1 м = 10 дм = 100 см = 1000 мм

1 км = 1000 м = 10 000 дм = 100 000 см = 1 000 000 мм

401. Вирази в метрах кожну довжину.
45 км 128 м, 10 км 50 м, 100 км 100 м, 207 км 300 м.

Міркуй так: в 1 км — 1000 м; 45 км — це 45 тисяч метрів; 45 тисяч метрів і 128 метрів — це 45 тисяч 128 метрів. Записую число 45 тисяч 128 і назву одиниці довжини — метр.

45 км 128 м = 45 128 м

402. Відстань від дому Дмитрика до школи становить 3 км 400 м. Запиши цю відстань у метрах.

403. Довжина марафонської дистанції становить 42 км 195 м. Запиши цю відстань у метрах.

404. Запиши в міліметрах кожну довжину.
5 см 7 мм, 20 см 7 мм, 30 дм, 6 дм 5 мм, 14 дм 3 мм.

405. Запиши в кілометрах і метрах кожну довжину.

15 125 м, 5800 м, 40 040 м.

Міркуй так: 1 км становить 1000 м. Отже, довжина 15 125 м містить стільки кілометрів, скільки тисяч є в числі 15 125, тобто 15.

15 125 м = 15 км 125 м

406. Під час акції ціни на побутову техніку знизили на $\frac{1}{4}$ їх початкової ціни. До зниження ціна блендера становила 800 грн. Якою стала його ціна під час акції?

407. Улітку кеди коштували k грн. Восени під час розпродажу літнього взуття їхня ціна знизилася на п'яту частину. Що означають вирази:

$k : 5$, $k - k : 5$?

408. $4 \cdot (713 - 688) : 100$ $(489 - 384) : (972 - 967)$

409. Світовий рекорд зі стрибків у висоту серед чоловіків становить 245 см, а серед жінок — 209 см. Вирази кожну висоту в метрах і сантиметрах; у міліметрах.

410. $90 \cdot 100 : 10$ $7 \cdot (529 - 483)$

411. Найкращий результат у стрибках у висоту української легкоатлетки Юлії Левченко становить 2 м 2 см (2019 рік). Вирази цю довжину в сантиметрах; у міліметрах.

412. Назви відомі тобі одиниці вимірювання маси.

413. Назви одиниці, якими користувалися для визначення маси кожної тварини.

60 ...

50 ...

4 ...

40 ...

414. Прочитай.

Запам'ятай ці співвідношення!

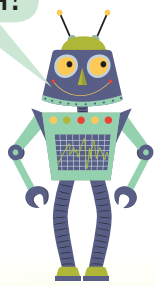

1 кг = 1000 г 1 ц = 100 кг
1 т = 1000 кг 1 т = 10 ц

415. Запиши, скільки:
1) кілограмів у 8 т, 6 ц, 8 ц 5 кг, 5 т 5 ц;

2) тонн у 6000 кг, 30 000 кг, 40 000 кг;
3) грамів у 5 кг, 20 кг, 14 кг, 6 кг 005 г.

416. Маса 1 л води становить 1 кг. Яка маса 100 л води? 1000 л води?

417. Із кожного центнера винограду отримують 25 кг родзинок. Скільки кілограмів родзинок отримають з 1 т винограду?

418. Хлібозавод щодоби працює у три зміни й за кожну зміну там випікають 5 т пшеничного хліба, а житнього — у 2 рази більше. Скільки всього тонн хліба випікають на заводі за добу? За 10 діб?

419. Перший учень записує у стовпчик назви одиниць довжини, а другий — назви одиниць маси:
метр, кілограм, сантиметр, грам, міліметр, тонна, дециметр, кілометр.
Зробіть взаємоперевірку.

420. Запиши пропущені назви одиниць довжини або маси так, щоб рівності стали правильними.
1... = 10... 1... = 100... 1... = 1000...

421. Знайди значення виразу $c : 8 + c$, якщо $c = 96$, $c = 240$, $c = 800$.

422. Скільки, на твою думку, цибулин (морквин, буряків) міститься в 1 кг цих овочів? Перевір зважуванням. Зробіть спільний висновок у класі.

423. У зоопарку бегемоту щодня дають 25 кг овочів і фруктів, а слонові — у 3 рази більше. Скільки кілограмів овочів і фруктів потрібно слонові і двом бегемотам на тиждень?

424. Знайди значення виразу $b - b : 9$, якщо $b = 99$, $b = 450$, $b = 900$.

425. Запиши подані довжини від найменшої до найбільшої.

5 см, 55 мм, 2 дм, 27 см, 100 м, 2 км.

426. Запиши цифрами значення кожної географічної величини:

1) довжина екватора земної кулі становить *сорок тисяч сімдесят п'ять кілометрів;*

2) довжина річки Ніл становить *шість тисяч шістсот дев'яносто кілометрів;*

3) висота гори Кіліманджаро в Африці становить *п'ять тисяч вісімсот дев'яносто п'ять метрів;*

4) висота найвищої гори в Україні — Говерли — становить *дві тисячі шістдесят один метр.*

427. Запиши подані маси від найбільшої до найменшої.

2 ц, 2 г, 2 т, 2 кг.

428. Запиши числом масу кожної тварини:

1) маса синього кита може сягати *ста п'ятдесяти тонн;*

2) маса білого носорога може становити *п'ять тисяч кілограмів;*

3) маса чорного носорога може становити *одну тисячу чотириста кілограмів;*

4) маса африканського слона може становити *сім тисяч п'ятсот кілограмів.*

429. Запиши кожну масу в менших одиницях вимірювання.

7 т = ☐ ц 8 ц = ☐ кг 2 т 3 ц = ☐ кг
10 т = ☐ кг 4 кг = ☐ г 3 т 9 ц = ☐ кг

430. Із двох міст назустріч один одному виїхали два автомобілі. Перший з них проїхав до місця зустрічі 340 км. Це на 65 км більше, ніж проїхав другий. Знайди відстань між містами.

431. Другого дня вантажівки вивезли з поля 525 ц картоплі. Це на 78 ц більше, ніж вони вивезли першого дня. Скільки всього центнерів картоплі вивезли з поля за два дні?

432. У магазині за три дні продали 1 т цукру. За перший день продали 200 кг цукру, а за другий — удвічі більше, ніж за перший. Скільки кілограмів цукру продали за третій день?

433. 810 : 9 · 5 500 – 70 + 30 800 – (478 + 86)
420 : 7 · 4 920 – 50 + 90 184 + (640 – 276)

434. Запиши кожну довжину в менших одиницях вимірювання.

15 км = ☐ м 5 м 2 дм = ☐ см 2 дм 9 см = ☐ мм
31 км = ☐ м 7 м = ☐ мм 1 м 5 см = ☐ мм

435. Маса п’яти однакових мішків картоплі становить 2 ц. Знайди масу семи таких мішків картоплі.

436. Скільки часу триває урок математики? урок мистецтва?

437. Назви відомі тобі одиниці часу. Як вимірюють час?

438. Пригадай співвідношення між одиницями часу. За допомогою годинника вимірюють час у секундах, хвилинах і годинах.

1 хв = 60 с 1 год = 60 хв

У календарі зазначено такі одиниці часу: доба, тиждень, місяць і рік.

1 доба = 24 год 1 тиждень = 7 діб
1 рік = 365 діб або 366 діб 1 рік = 12 місяців

Тривалість історичних подій визначають у роках, століттях і тисячоліттях.

1 століття = 100 років
10 століть = 1000 років = 1 тисячоліття

439. Середня тривалість життя дуба — 400 років. Скільки це століть?

440. Який зараз рік? Скільки років минуло від початку нового літочислення?

441. Київ заснований понад 1500 років тому. Скільки століть існує Київ?

442. 1) Прочитай пояснення того, як можна визначити, у якому столітті відбулася певна подія.

У якому столітті завершилося будівництво собору Святої Софії в Києві, якщо відомо, що ця подія відбулася в 1037 році?

Міркуй так: число 1037 містить 10 сотень. Отже, в 1037 році минуло 10 повних століть і йшов 37-й рік одинадцятого століття.

Отже, собор був побудований в XI столітті.

2) Прочитай на с. 143 про римську нумерацію.

443. Визнач, у якому столітті відбулася кожна із зазначених подій.

1) За легендою, місто Житомир було засноване близько 884 року.

2) Місто Богуслав заснував у 1032 році київський князь Ярослав Мудрий.

3) 20 січня 1661 року було засновано Львівський університет.

4) 11 серпня 1891 року в Києві запустили кінний трамвай.

444. У якому столітті ми живемо? У якому році почалося наше століття?

445. Розглянь малюнки (с. 82) та прочитай, у якому році винайшли кожний предмет. Поясни, як визначити століття, скориставшись відповідною нерівністю і стрічкою часу. Визнач, у якому столітті відбулися ці винаходи.

1. Велосипед — 1816 р. 1800 < 1816 < 1900

2. Роликові коньки — 1863 р. _____ < 1863 < _____

3. Автомобіль — 1771 р. _____ < 1771 < _____

4. Фотографія — 1827 р. _____ < 1827 < _____

5. Мобільний телефон — 1973 р. _____ < 1973 < _____

6. Вертоліт — 1931 р. _____ < 1931 < _____

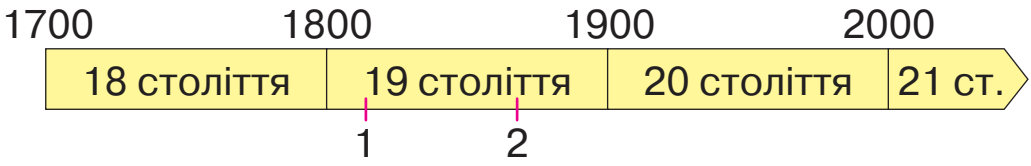

446. Вирази у вказаних одиницях часу.
1) у годинах: 10 діб, 2 доби 10 год;
2) у добах: 5 тижнів, 1 тиждень, 3 тижні, 48 год;
3) у роках: 1 століття, 5 століть, 10 століть.

447. Виконай дії з іменованими числами.
2 хв : 4 2 доби : 3 3 год : 6 5 хв : 10

448. На змаганнях спортсмен пробіг дистанцію 800 м за 1 хв 54 с. За скільки секунд він подолав цю дистанцію?

449. Розв'яжи рівняння.
$x - 324 = 675$ $a : 7 = 25$ $b \cdot 9 = 315$

450. Розв'яжи рівняння.
$c + 567 = 900$ $y \cdot 10 = 810$ $592 - x = 189$

451. Визнач зручним для тебе способом, у якому столітті відбулася кожна із зазначених подій.
1) У 1794 році засноване нове портове місто — Одеса.

2) Знаменита опера Семена Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» була написана в 1862 році.
3) Данило Галицький заснував Львів у 1247 році.
4) 24 серпня 1991 року Верховна Рада України ухвалила Акт проголошення незалежності України.

452. Розглянь малюнок.
Шестикутник повністю умістився в чотирикутнику. Це означає, що чотирикутник займає на площині більше місця, ніж шестикутник. Кажуть, що площа чотирикутника більша, ніж площа шестикутника.

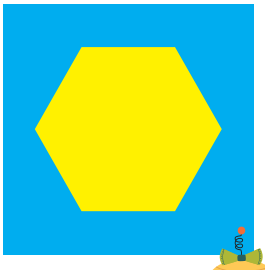

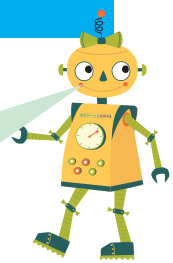

Площа — це величина, яка визначає розмір поверхні.

453. Розглянь малюнки й визнач, що більше:
1) площа кленового листка чи березового;

2) площа екрана планшета чи телефона.

454. Уяви футбольне поле й волейбольний майданчик. Площа якої ділянки більша?

455. Чи можеш ти визначити, яка із зображених геометричних фігур має більшу площу?

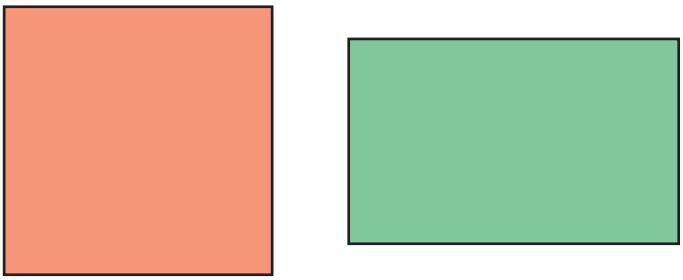

Щоб порівняти ці фігури за площею, розіб'ємо кожну з них на однакові квадрати.

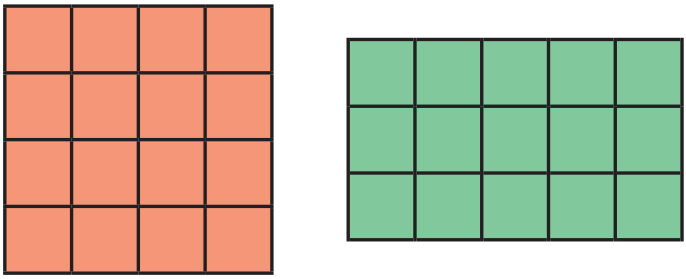

У першій фігурі помістилося 16 таких квадратів, а в другій — 15. Робимо **висновок:** перша фігура має більшу площу, тому що в ній міститься більше квадратів.

456. Скільки квадратів містить кожна фігура? Яка із фігур має найбільшу площу, а яка — найменшу?

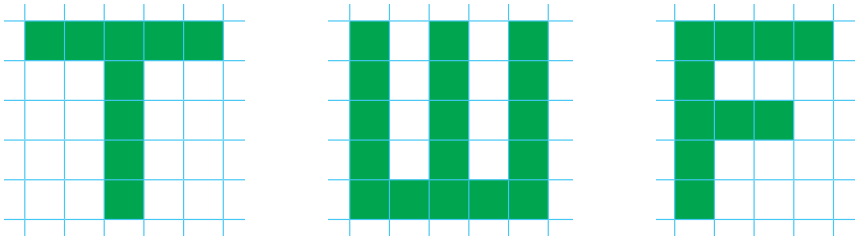

457. Скільки квадратів містить кожна фігура? Як зручно знайти кількість квадратів у цих фігурах?

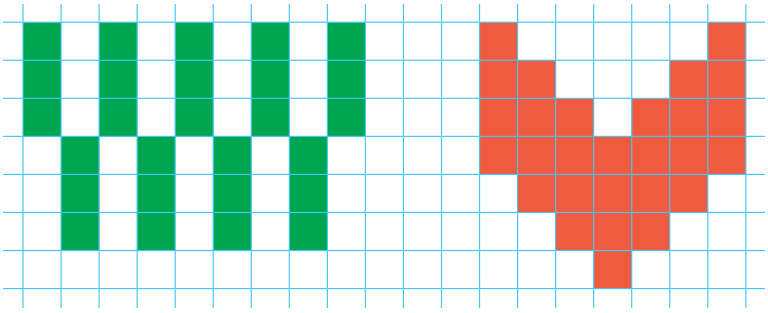

458. Знайди периметр кожної фігури.

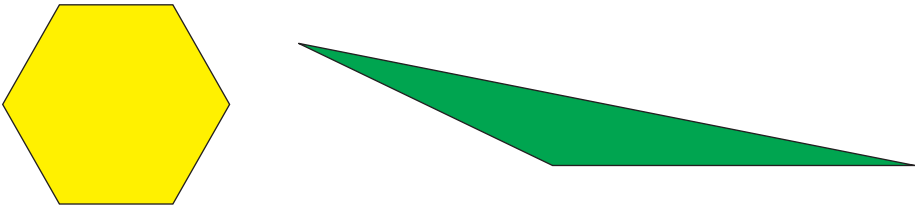

459. Склади вирази й обчисли їх значення.

- Ділене — 196, дільник — 4.
- Ділене — 84, дільник виражений часткою чисел 21 і 3.
- Число 246 зменшити вдвічі.
- Різницю чисел 800 і 540 збільшити втричі.
- Частку чисел 480 і 4 збільшити на 720.

460. Розв'яжи рівняння.

$c : 7 = 142$ $x \cdot 8 = 992$ $420 : a = 7$

461. Знайди периметр квадрата.

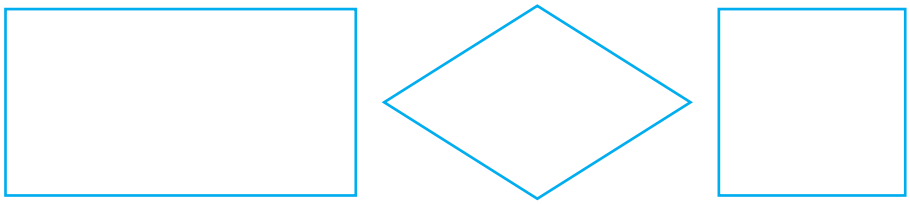

462. Скільки квадратів міститься у фігурі $ABCD$?

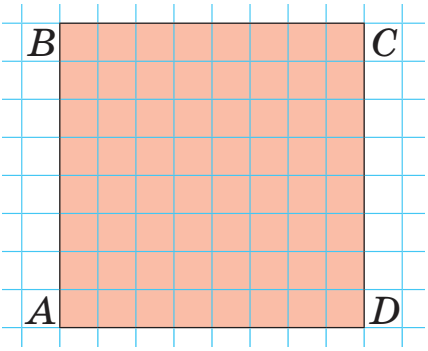

463. Площа якої фігури більша? Чи можеш ти визначити, на скільки більша?

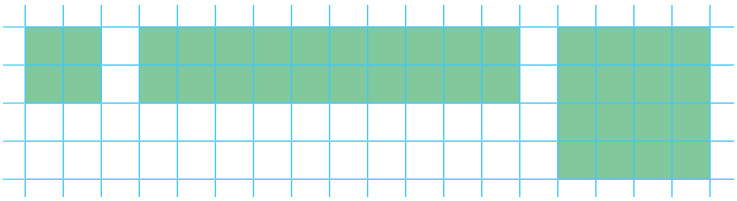

Площу, як і всі інші величини, можна порівнювати, вимірювати, обчислювати.

Для вимірювання площі визначили такі мірки — квадратний метр, квадратний дециметр, квадратний сантиметр, квадратний міліметр, квадратний кілометр.

На малюнку зображено квадрат, площа якого дорівнює 1 квадратний сантиметр.

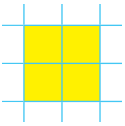

Коротко записують: $1\ см^2$.

За допомогою цієї мірки вимірюють площі невеликих об'єктів.

464. Скільки квадратних сантиметрів міститься в кожній фігурі?

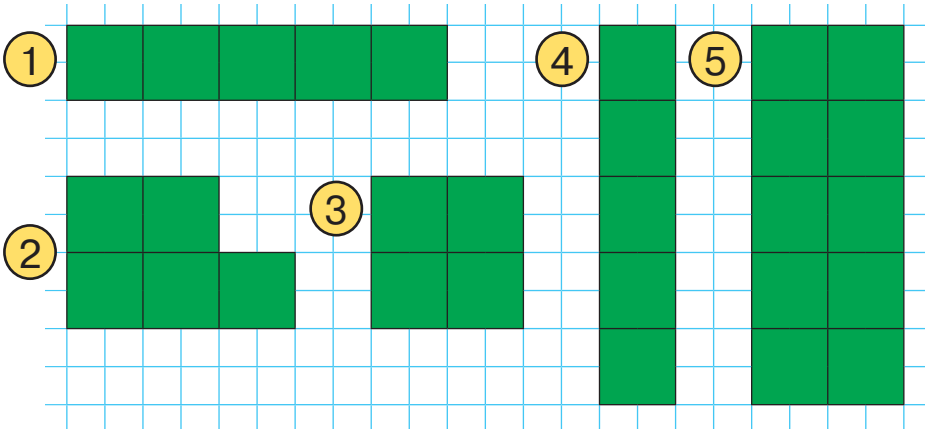

465. Накресли прямокутник, довжина якого дорівнює 6 см, а ширина — 1 см. Поділи його на квадратні сантиметри. Яка площа цього прямокутника?

466. Визнач площу кожної фігури та обчисли, на скільки квадратних сантиметрів площа першої фігури більша за площу другої.

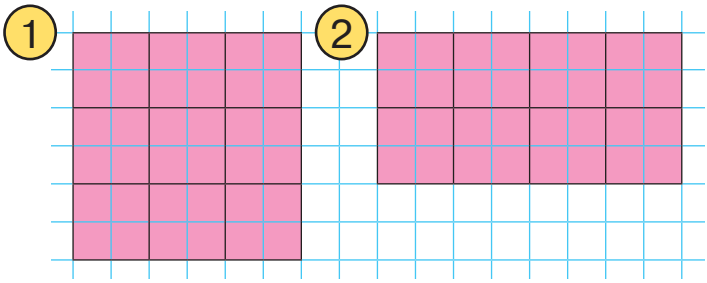

467. Ширина прямокутника — 2 см, що становить третину його довжини. Побудуй такий прямокутник і обчисли його периметр.

468. Для бібліотеки купили 7 столів, по c грн за кожний. Скільки гривень заплатили за покупку?
Скільки столів можна купити за b грн?

469. Знайди значення виразу $a + a : 8$, якщо $a = 304$, $a = 680$.

470. В одній пляшці міститься 2 л води. Скільки літрів води міститься в s таких пляшках? Обчисли, якщо $s = 8$, $s = 100$.

471. $103 \cdot 8 : 4$ $15 \cdot 8 : 10$ $(952 - 315) : 7 \cdot 8$

472. Ти вже вмієш знаходити площу фігур, полічивши кількість квадратних сантиметрів, які в ній містяться. Прочитай пояснення, як обчислювати площу прямокутника та квадрата за формулою.

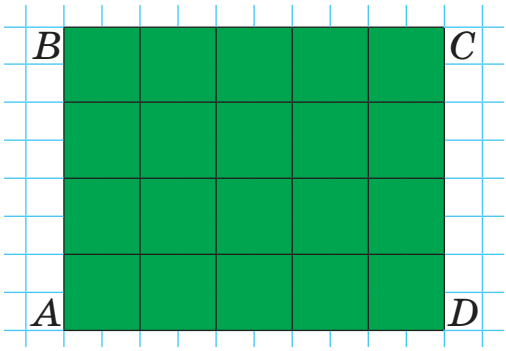

Прямокутник $ABCD$ має довжину 5 см, а ширину — 4 см. Поділимо його на квадрати зі стороною 1 см. Прямокутник $ABCD$ складається із чотирьох рядів, по 5 квадратів у кожному. Таким чином, щоб знайти кількість квадратних сантиметрів, треба виконати дію $5 \cdot 4$. Помножимо довжину прямокутника на його ширину: 5 см · 4 см. Дістанемо 20 см^2.

Отже, площа прямокутника $ABCD$ дорівнює 20 см^2.

Щоб знайти площу прямокутника, треба його довжину помножити на ширину.

Це правило можна записати за допомогою формули. Позначимо довжину прямокутника буквою a, ширину — буквою b, а площу — буквою S.

$$S = a \cdot b$$

Цей запис називають **формулою площі прямокутника**.

Якщо довжину і ширину прямокутника вимірювали в сантиметрах, то площу дістаємо в **квадратних сантиметрах**.

Якщо довжину і ширину вимірювали в дециметрах, то площу дістаємо в **квадратних дециметрах**.

1 дм² — це площа квадрата зі стороною 1 дм.

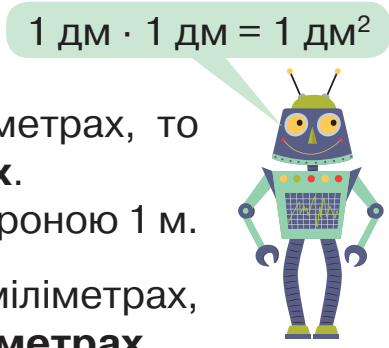

Якщо сторони вимірювали в метрах, то площа буде в **квадратних метрах**.

1 м² — це площа квадрата зі стороною 1 м.

Якщо сторони вимірювали в міліметрах, то площа буде в **квадратних міліметрах**.

1 мм² — це площа квадрата зі стороною 1 мм.

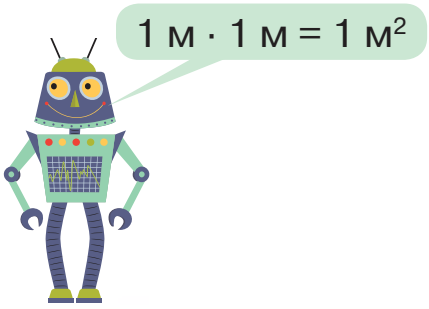

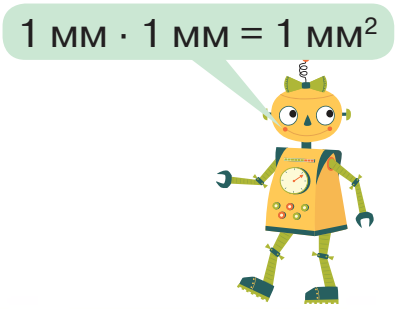

Розглянь малюнок, на якому зображено квадрати. Площа найбільшого квадрата дорівнює 1 дм^2, а площа найменшого — 1 мм^2.

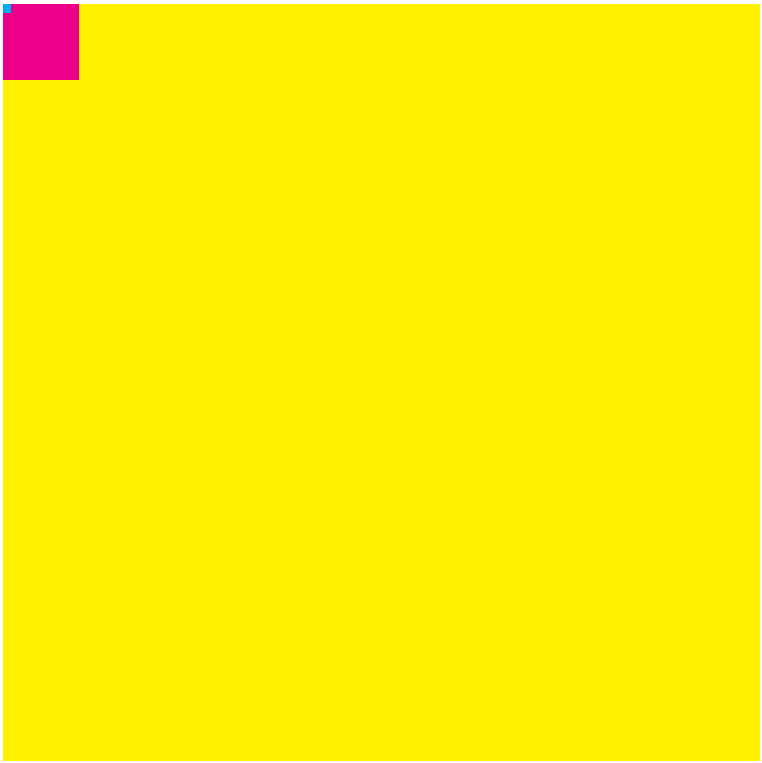

473. Прочитай, які площі мають зображені предмети.

990 см^2 **12 дм^2** **6 дм^2**

474. Знайди площу екрана планшета, якщо його довжина дорівнює 25 см, а ширина — 20 см.

475. Знайди площу стільниці парти, якщо її довжина дорівнює 8 дм, а ширина — 5 дм.

476. 1) Обчисли периметр і площу прямокутника.

2) Як різняться одиниці довжини і площі?

477. Знайди значення виразу $170 + c \cdot 7$, якщо $c = 105$, $c = 79$, $c = 80$.

478. Склади вираз до задачі.
Фермер привіз на базар k ящиків буряків, по f кг у кожному. За 2 год він продав n кг. Скільки кілограмів буряків залишилося продати фермерові?
Обчисли значення складеного виразу, якщо $k = 5$, $f = 15$, $n = 30$; якщо $k = 4$, $f = 12$, $n = 18$.

479. Знайди значення виразу $1000 - x : 9$, якщо $x = 981$, $x = 180$, $x = 558$.

480. Знайди площу аудиторії, якщо її довжина дорівнює 12 м, а ширина — 10 м.

481. Найбільша одиниця довжини, яку ти знаєш, — кілометр.
Квадрат, сторона якого дорівнює 1 км, має площу **1 км²**.
У квадратних кілометрах вимірюють площі країн, областей, великих міст, водойм тощо.

482. Прочитай, скориставшись зразком, які площі займають указані об'єкти.

Площа України — 603 628 км^2;
площа Франції — 551 500 км^2;
площа Закарпатської області — 12 800 км^2;
площа Києва — 836 км^2;
площа Київського моря — 922 км^2.

Зразок. Площа України становить *шістсот три тисячі шістсот двадцять вісім* квадратних кілометрів.

483. Знайди площу водосховища прямокутної форми, якщо його довжина дорівнює 4 км, а ширина — 2 км.

484. Знайди площу прямокутника зі сторонами:
7 см і 9 см; 10 см і 30 см.

Пригадай! Квадрат — це прямокутник з рівними сторонами.

Щоб знайти площу квадрата, треба довжину його сторони помножити саму на себе.

$$S = a \cdot a$$

Якщо сторона квадрата дорівнює 3 м, то його площа становить 3 м · 3 м = 9 м^2.

485. Знайди площу квадрата зі стороною: 5 м; 9 дм; 10 км.

486. Накресли в зошиті квадрат зі стороною 5 см. Знайди його периметр і площу.

487. Розв'яжи задачу. Склади дві задачі, обернені до неї.

Купили 5 пеналів за ціною 120 грн. Яка вартість покупки?

488. 1) Склади задачу за таблицею.

Товар	Ціна	Кількість	Вартість
Маркер	?	7	105 грн

2) Розв'яжи задачу та склади до неї обернену.

489. 567 – 623 : 7 + 13 825 · 1000 : 10
62 · 9 – 928 : 2 100 000 : 100 : 100
685 : 5 + 93 · 8 125 · 8 : 100 : 10

490. Накресли в зошиті квадрат зі стороною 3 см. Знайди його периметр і площу.

491. 1) Склади задачу за таблицею.

Товар	Маса одного ящика	Кількість ящиків	Загальна маса
Яблука	?	5	90 кг

2) Розв'яжи задачу та склади до неї обернену.

492. Площа грядки з огірками дорівнює 7 м^2, а площа грядки з помідорами — на 4 м^2 більша. Яку загальну площу займають ці овочі?

493. Площа футбольного поля дорівнює 648 м^2, а площа волейбольного майданчика — у 4 рази менша. Яка площа волейбольного майданчика?

494. За малюнком і обчисленнями склади обернені задачі до задачі на знаходження площі прямокутника.

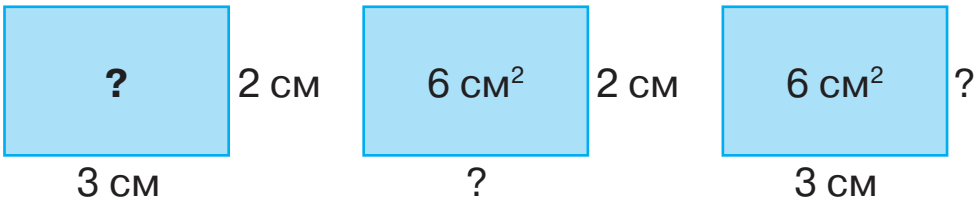

$3 \cdot 2 = 6$ (см²) $6 : 2 = 3$ (см) $6 : 3 = 2$ (см)

495. Продовж правила.

- Щоб знайти довжину прямокутника, якщо відомі його площа й ширина, потрібно…
- Щоб знайти ширину прямокутника, якщо відомі його площа й довжина, потрібно…

496. Розв'яжи задачі.

1) Довжина прямокутника дорівнює 10 см, а його ширина — 5 см. Чому дорівнює площа цього прямокутника?

2) Площа прямокутника дорівнює 50 см², а його довжина — 10 см. Чому дорівнює ширина прямокутника?

3) Площа прямокутника дорівнює 50 см², а його ширина — 5 см. Чому дорівнює довжина прямокутника?

497. Склади за таблицею задачі про виміри прямокутника. Розв'яжи їх.

Довжина	Ширина	Площа
7 м	4 м	?
?	4 м	28 м²
7 м	?	28 м²

498. Побудуй прямокутник, якщо відомо, що його площа дорівнює 24 см^2, а ширина — 4 см.

499. 756 – 894 · 0 910 – 247 · 2 1 · (347 – 50) : 3

500. 1000 – (456 – 239) · 4 + 300 702 : 3 : 9

501. Побудуй прямокутник, довжина якого дорівнює 6 см, а площа — 30 см^2.

502. Знайди площу садової ділянки квадратної форми зі стороною 20 м.

503. Площі невеликих ділянок землі вимірюють в арах. Один ар (скорочений запис: 1 а) — це площа квадрата зі стороною 10 м. Такий квадрат можна розбити на 100 (10 · 10) квадратів зі стороною 1 м.

1 а = 100 м^2

504. Запиши подані площі ділянок в арах.

900 м^2, 15000 м^2, 2000 м^2, 34 000 м^2

Міркуй так: в одному арі міститься 100 м^2. Для того щоб знайти, скільки арів становить 900 м^2, треба це число поділити на 100. 900 поділити на 100, буде 9. Записую: 900 м^2 = 9 а.

505. Знайди площу земельної ділянки, засадженої капустою, якщо ця ділянка має форму квадрата зі стороною 10 м. Скільки це арів?

506. Площі сільськогосподарських земель вимірюють у гектарах. Один гектар (скорочений

запис: 1 га) — це площа квадрата зі стороною 100 м. Такий квадрат можна розбити на 10 000 (100 · 100) квадратів зі стороною 1 м.

1 га = 10 000 м²

Оскільки 10 000 : 100 = 100, то

1 га = 100 а.

1 ар ще називають «сотою», оскільки $\frac{1}{100}$ га становить 1 а.

507. Запиши подані площі у квадратних метрах.

50 а, 3 а, 1 га, 5 га, 23 а.

Міркуй так: в одному арі міститься 100 м². Для того щоб знайти, скільки квадратних метрів міститься у 50 арах, треба 100 помножити на 50.

$$100 \cdot 50 = 50 \cdot 100 = 5000.$$

Отже, 50 а = 5000 м².

508. Для зручності вимірювань, порівнянь і обчислень необхідно знати співвідношення між одиницями площі. Ознайомся з ними на с. 142 підручника.

509. Скориставшись таблицею співвідношень і зразком міркування, вирази площі у вказаних одиницях.

а) У гектарах: 4 км², 46 км², 1200 а, 50 000 м², 1 000 000 м²;

б) в арах: 2 га, 500 м², 5 га 30 а.

Міркуй так: в 1 км^2 міститься 100 га. Щоб знайти, скільки гектарів міститься в 4 км^2, треба 100 помножити на 4, буде 400.
Отже, 4 км^2 = 400 га.

510. Поміркуй і запиши, у яких одиницях вимірювали площу вказаного об'єкта.
а) Ґудзика — 50...;
б) поштового конверта — 150...;
в) квіткової клумби — 12...;
г) міста Черкаси — 69 ....

511. Знайди площу саду прямокутної форми, якщо його довжина дорівнює 60 м, а ширина — 25 м. Відповідь запиши в арах.

512. 300 : 60 · (600 – 473) 764 – 215 · 3 + 194

513. Обчисли площу волейбольного майданчика, якщо його довжина дорівнює 18 м, а ширина — удвічі менша.

514. 312 : 4 480 : 6 : 2 900 – 4 · 175 – 199

515. Знайди периметр і площу прямокутника та квадрата, скориставшись формулами.

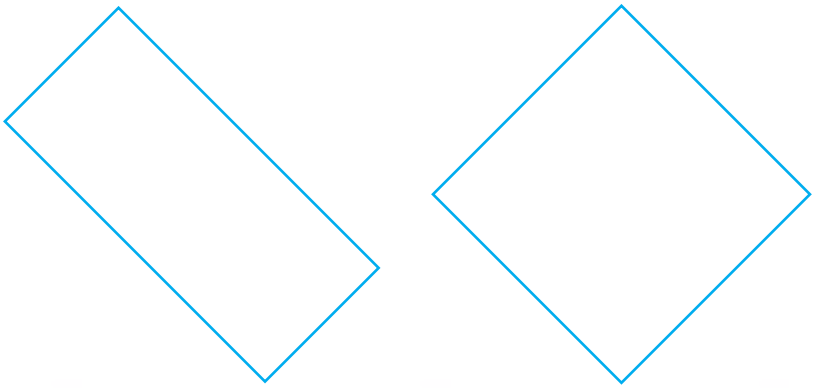

516. Для знаходження площі невеликих фігур, які не є прямокутниками, застосовують інші способи. Прочитай пояснення того, як можна знайти площі різних фігур за допомогою палетки.

Палетка — це прозора плівка, поділена на однакові квадрати (це можуть бути квадратні міліметри, квадратні сантиметри, квадратні дециметри).
На малюнку накладена на круг плівка поділена на квадратні сантиметри.

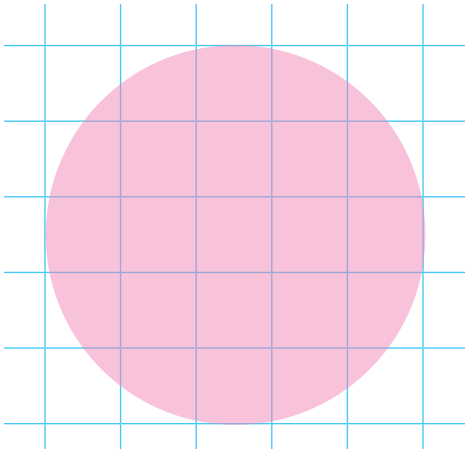

Спочатку підраховують, скільки цілих квадратних сантиметрів містить фігура. Їх — 9. Потім рахують неповні квадрати. Їх — 16. Домовилися два неповні квадрати рахувати за один. Поділимо 16 на 2, буде 8. Усього: $9 + 8 = 17$ (см^2).

Палетку використовують на уроках географії для знаходження за картою чи планом площі моря, озера, ділянки лісу, населеного пункту тощо.

Площа фігури, визначена за допомогою палетки, є наближеною (неточною).

517. Поясни, як знаходили площу кожної фігури.

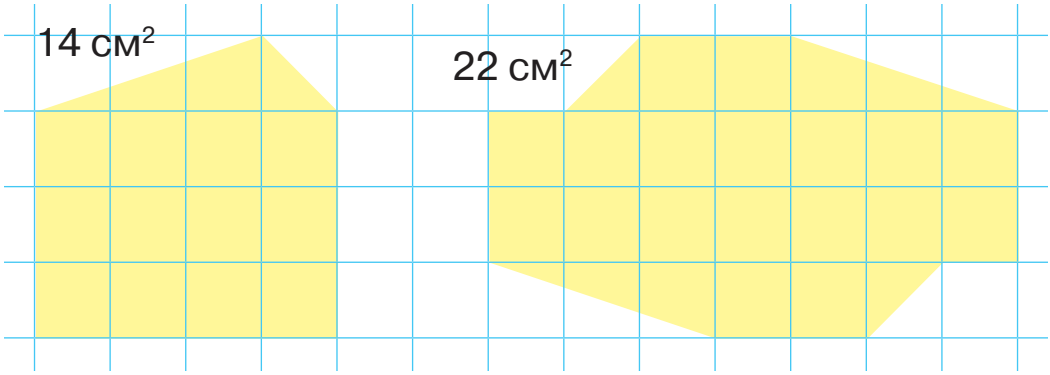

$12 + 4 : 2 = 14$ (см²)

518. Знайди площу трикутника та площу чотирикутника за допомогою палетки.

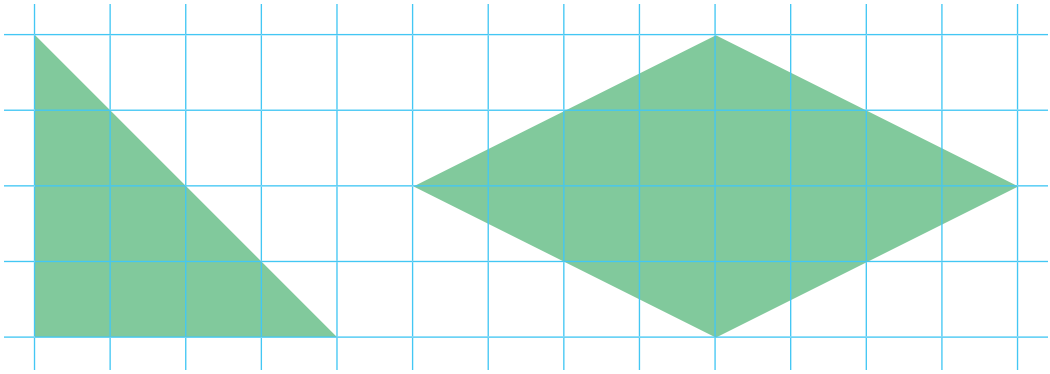

519. Скориставшись таблицею співвідношень, вирази площі у вказаних одиницях.

а) У квадратних метрах: 4 га, 46 а, 120 а, 10 000 см², 1000 дм²;

б) в арах: 5 га, 5000 м², 1 га 50 а.

520. Порівняй.

40 а і 40 га 7 м² і 7 дм² 10 см² і 1 дм²

521. Ширина прямокутника дорівнює 3 см, що становить половину його довжини. Побудуй цей прямокутник. Обчисли його периметр і площу.

522. Склади задачі за таблицею. Розв'яжи їх.

Довжина	Ширина	Площа
8 км	?	40 км^2
?	5 км	40 км^2
8 км	5 км	?

523. 728 : 7 · 4 9 · (285 – 198) 124 · 4 – 124 : 4

524. Знайди площу кожної фігури за допомогою палетки.

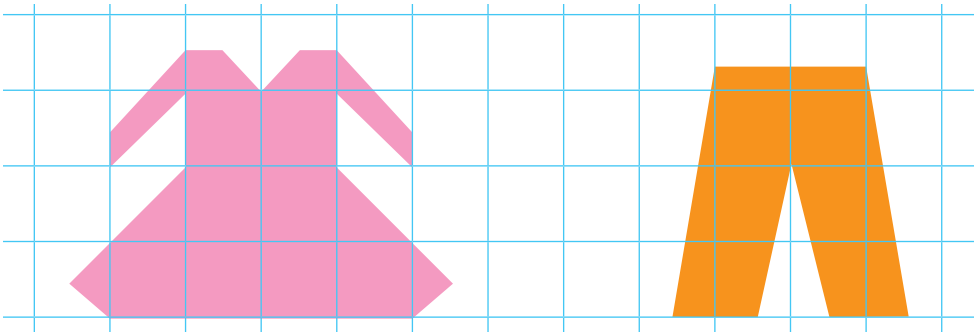

525. Побудуй прямокутник, площа якого дорівнює 28 см^2, а ширина — 4 см.

526. Запиши одиниці площі в порядку збільшення.
1 мм^2, 1 а, 1 м^2, 1 см^2, 1 га, 1 дм^2, 1 км^2.

527. Виконай дії з іменованими числами.

75 м · 4	240 км : 6	48 год + 56 год
25 а · 3	500 га : 5	456 м^2 – 387 м^2

528. Склади задачі за таблицями. Розв'яжи їх.

Прямокутник	Довжина	Ширина	Площа
I	8 см	3 см	однакова
II	?	4 см	

Прямокутник	Довжина	Ширина	Площа
I	однакова	8 м	120 м^2
II		5 м	?

529. Город прямокутної форми, довжина якого дорівнює 45 м, а ширина — 20 м, поділили на три однакові за площею грядки. Яка площа однієї такої грядки?

530. 1) Знайди, яку площу відведено під кожний овоч. Скористайся планом.

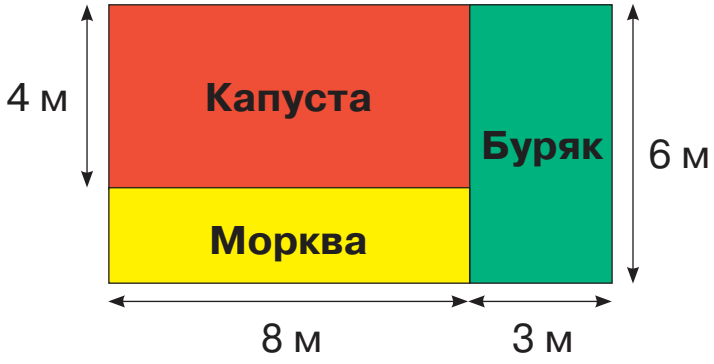

2) Яка загальна площа всіх ділянок?

531. Скориставшись таблицею співвідношень, виразі площі у вказаних одиницях.
а) У гектарах: 1000 а, 500 а, 10 000 м^2, 70 000 м^2;
б) в арах: 12 га, 9000 м^2, 3 га 3 а.

532. Знайди значення виразу $c \cdot 10 - c : 10$, якщо $c = 40$, $c = 100$, $c = 80$, $c = 10$.

533. Знайди площу поля прямокутної форми, якщо його довжина дорівнює 300 м, а ширина — 100 м. Відповідь запиши в гектарах.

534. Знайди значення виразу $5 \cdot x - 327$, якщо $x = 75$, $x = 181$, $x = 100$.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

535. Будь-які два натуральні числа можна додати.

Додавання — це арифметична дія, за допомогою якої з двох або кількох чисел (доданків) знаходять нове число (суму), що складається зі стількох одиниць, скільки їх було в усіх доданках разом.

$$\underset{\text{доданок}}{20} + \underset{\text{доданок}}{340} + \underset{\text{доданок}}{9} = \underset{\text{сума}}{369}$$

Сума натуральних чисел завжди більша за кожний з доданків.

Для швидкого й раціонального обчислення треба знати закони та властивості дії додавання, способи усного й письмового додавання.

536. Пригадай переставний і сполучний закони додавання.

Для будь-яких чисел a і b правильна рівність:

$$a + b = b + a.$$

Ця рівність виражає **переставний закон додавання**.

Її читають так: *від переставляння доданків сума не змінюється.*

Для будь-яких чисел a, b і c правильна рівність:

$$(a + b) + c = a + (b + c).$$

Ця рівність виражає **сполучний закон додавання**.

Її читають так: *щоб до суми двох чисел додати третє число, можна до першого числа додати суму другого й третього чисел*.

У сумі кількох доданків можна переставляти доданки та брати їх у дужки будь-яким чином.

Наприклад: 17 + 139 + 83 = (17 + 83) + 139 = = 100 + 139 = 239

44 + (98 + 56) = (44 + 56) + 98 = 100 + 98 = 198

537. Обчисли, використавши переставний та сполучний закони.

45 + 328 + 55 (114 + 97) + 186

Скількома способами можна знайти суму 45 + 328 + 55, не переставляючи доданки?

Скількома способами можна знайти суму 45 + 328 + 55, переставляючи доданки?

538. Обчисли й порівняй здобуті результати.

43 + 22 + 8 + 17 + 40 (43+ 17) + 22 + (8 + 40)

43 + (22 + 8) + 17 + 40 (22 + 8) + (43 + 17) + 40

539. Обчисли зручним способом.

639 + (61 + 37)	(492 + 43) + 8
357 + 291 + 43	648 + 125 + 75
581 + 284 + 19	(123 + 123) + 77

540. Прочитай задачі. Визнач, які з них розв'язуються дією додавання. Усно розв'яжи дві задачі на вибір.

1) Для виготовлення торта витратили 310 г вершкового масла і 200 г маргарину. Скільки

всього грамів жирів витратили для виготовлення торта?

2) Від мотка відрізали спочатку 40 м стрічки, а потім — ще 66 м. Скільки всього метрів стрічки відрізали?

3) Олеся спіймала 30 рибин. Це на 5 рибин більше, ніж спіймав Іван. Скільки рибин спіймав Іван?

4) У кошику лежить 6 білих грибів. Це на 5 менше, ніж там лежить маслюків. Скільки маслюків лежить у кошику?

5) У першому парку є 7 альтанок, а в другому — на 2 альтанки більше. Скільки альтанок у другому парку?

6) В автобусі їхало 30 пасажирів. На зупинці зайшло 9 пасажирів. Скільки пасажирів стало в автобусі?

7) На 1 січня 2020 року в місті Львів мешкало 734 314 осіб, а в місті Чернівці — 267 060 осіб. У якому місті на цю дату мешканців було більше? На скільки осіб більше?

541. Ширина прямокутника — 7 м. Це на 3 м менше, ніж його довжина. Знайди довжину прямокутника.

542. Обчисли зручним способом.

89 + 784 + 11 (34 + 785) + 15

44 + (56 + 179) (679 + 281) + 21

543. У палаці дитячої творчості гурток малювання відвідує 27 дітей, танцювальний гурток — 29 дітей, а гурток хорового співу — 33 дитини. Скільки всього дітей відвідує ці гуртки?

544. Склади вирази за схемами й обчисли їх значення.

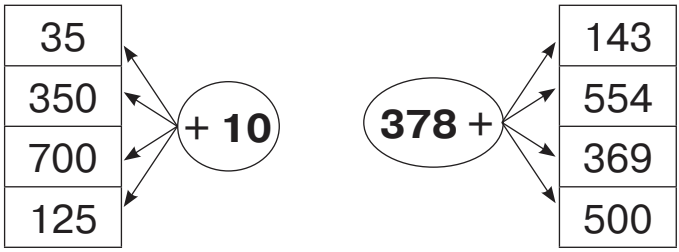

545. Прочитай вирази. Що є спільним для них? Обчисли усно.

$576 + 0$ $0 + 89$ $1000 + 0$ $789 + 0$ $0 + 0$

Для будь-якого значення a правильними є рівності:

$a + 0 = a$ і $0 + a = a$.

Додавання нуля не змінює числа.

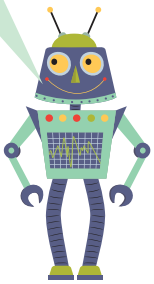

546. $0 + 72 : 9$ $(146 + 0) \cdot 4$ $125 : (5 + 0)$

547. Знайди значення виразу $500 - (a + 278)$, якщо $a = 10$, $a = 100$, $a = 0$.

548. Розв'яжи рівняння.

$0 + x = 174$ $c - 589 = 368$ $900 - a = 184$

549. $456 + 189 + 205$ $(789 - 367) + (504 - 264)$

550. Аліна ходила з дідусем і бабусею по гриби. Вдома вони порахували зібрані гриби, і виявилося, що дідусь зібрав 47 грибів, бабуся — 59 грибів, а Аліна — 43 гриби.

Склади вираз для знаходження кількості всіх зібраних грибів. Знайди значення цього виразу.

551. Довжина грядки прямокутної форми — 14 м, а її ширина — на 6 м менша. Чверть грядки

засадили цибулею. Обчисли площу грядки, засадженої цибулею.

552. Знайди периметр і площу прямокутника.

553. Бригадир малярів отримав на складі 125 кг білої фарби, 50 кг коричневої і 75 кг блакитної. Склади вираз для знаходження маси отриманої фарби. Знайди значення цього виразу.

554. $261 : 9 + 0$ $261 : (9 + 0)$ $(138 + 0) \cdot 5$ $138 + 0 \cdot 5$

555. Зменшення числа на зазначену кількість одиниць здійснюють дією віднімання.

$$\underset{\text{зменшуване}}{97} - \underset{\text{від'ємник}}{51} = \underset{\text{різниця}}{46}$$

Дії додавання і віднімання взаємно обернені.

Віднімання — це дія, коли за сумою двох доданків і одним із них знаходять другий доданок.

$a + b = c$ $a = c - b$ $b = c - a$

Віднімання натуральних чисел можливе лише тоді, коли зменшуване не менше від від'ємника.

556. Обчисли суму. Склади різниці за зразком. Обчисли.

468 + 372 392 + 285 555 + 389 193 + 188

Зразок.

$$\begin{array}{r} 468 \\ +\ 372 \\ \hline 840 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 840 \\ -\ 468 \\ \hline 372 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 840 \\ -\ 372 \\ \hline 468 \end{array}$$

557. 784 – 383 714 – 520 6000 + 600 + 6
900 – 47 887 – 139 8000 – 2000 + 2

558. Перевір, чи правильно знайшли кожну різницю.

789 – 590 = 199 900 – 678 = 322 402 – 199 = 203

559. Сума трьох доданків — 1000. Перший доданок — 237, другий доданок — 350. Знайди третій доданок.

560. Для приготування смородинового напою взяли 100 г смородини, 700 г води, 15 г м'яти й цукор. Усього одержали 840 г напою. Скільки грамів цукру використали для приготування напою?

561. Є прямокутники зі сторонами: 1 см і 7 см; 2 см і 6 см; 3 см і 5 см; 4 см і 4 см. Обчисли периметр і площу кожного прямокутника. Який із них має найбільшу площу?

562. Відстань між містами становить 235 км. Із цих міст назустріч один одному виїхали два байкери. Один із них проїхав до зустрічі 128 км. Яку відстань проїхав до зустрічі інший байкер?

563. Знайди значення виразу 567 – c, якщо c = 188, c = 300, c = 409.

564. Спортивний комплекс за тиждень відвідали 540 спортсменів. Із них 150 футболістів, 180 баскетболістів, а решта — легкоатлети. Скільки легкоатлетів відвідали спортивний комплекс за тиждень?

1) Розглянь три способи розв'язування задачі.

І спосіб: 540 – (150 + 180) = 210.

ІІ спосіб: 540 – 150 – 180 = 210.

ІІІ спосіб: 540 – 180 – 150 = 210.

Відповідь: 210 легкоатлетів.

2) Поясни, як складали рівності. Зроби висновки.

$$a - (b + c) = a - b - c$$
$$a - (b + c) = a - c - b$$

Щоб відняти суму від числа, можна відняти від нього один доданок, а потім від результату відняти інший доданок.

565. Обчисли зручним способом.

700 – (500 + 75) 675 – (140 + 35) 650 – (120 + 50)

566. Знайди значення виразу 344 – $(a + b)$, якщо $a = 144$, $b = 30$; якщо $a = 67$, $b = 44$; якщо $a = 33$, $b = 67$.

567. У легкоатлетичних змаганнях зі стрибків брало участь 47 спортсменів. У висоту стрибало 14 спортсменів, у довжину — 17 спортсменів. Решта спортсменів стрибала із жердиною.

Склади вираз для знаходження кількості спортсменів, які стрибали із жердиною. Знайди значення цього виразу.

568. Прочитай задачі й поясни складені до них вирази.

1) На овочевій базі було 410 ц картоплі. Для магазину відвантажили 149 ц. Скільки центнерів картоплі залишилося на базі?

$$a - b$$

2) На складі було 496 т паперу. На видання рекламної газети витратили 175 т паперу, а на видання дитячого журналу — 190 т. Скільки тонн паперу залишилося на складі?

$$a - (b + c)$$

3) На теплоході було 258 пасажирів. На першій зупинці зійшло 98 осіб, а на другій — 45 жінок і 40 чоловіків. Скільки пасажирів залишилося на теплоході?

$$a - (b + c + d)$$

569. Довжина прямокутника — 8 см. Це вдвічі більше, ніж його ширина. Побудуй такий прямокутник. Обчисли його периметр і площу.

570. Знайди площу кожної ділянки, скориставшись планом. Яка ділянка має найбільшу площу?

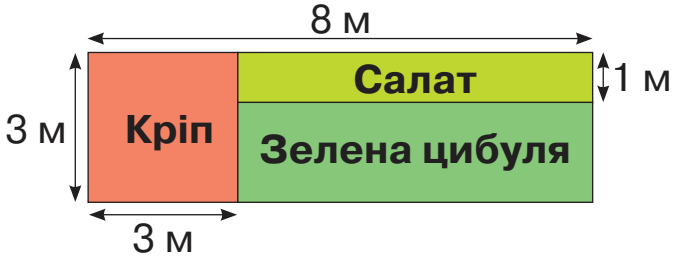

571. Водій залив у порожній бак автомобіля 115 л пального. До обіду він використав 47 л пального, а після обіду — 55 л. Скільки літрів пального залишилось у баку?

572. 677 – 249 780 – 345 – 284 780 – (345 – 284)

573. 1) Прочитай задачу.

На складі було 560 паковань зошитів у клітинку та 204 паковання зошитів у лінійку. До обіду видали 140 паковань зошитів. Скільки паковань зошитів залишилося на складі?

2) Розглянь три способи розв'язування задачі.

І спосіб: (560 + 204) – 140 = 624.

ІІ спосіб: 560 – 140 + 204 = 624.

ІІІ спосіб: 204 – 140 + 560 = 624.

Відповідь: 624 паковання.

3) Поясни, як складали рівності. Зроби висновки.

$(a + b) - c = a - c + b$, ($a > c$ або $a = c$);

$(a + b) - c = b - c + a$, ($b > c$ або $b = c$).

Щоб відняти число від суми, можна відняти це число від будь-якого доданка (за умови, що доданок не менший, ніж від'ємник) і до здобутої різниці додати інший доданок.

574. Обчисли зручним способом.

(157 + 261) – 57	(450 + 329) – 350
(567 + 180) – 80	279 – (200 + 29)
311 + 75 + 89	321 – (58 + 121)

575. 1) Прочитай задачі. Розглянь вирази, складені до задач. Який із виразів ілюструє розв'язування другої задачі?

- Заготівельники першого дня зібрали 28 кг лікарських рослин, а другого — 15 кг. 13 кг рослин здали в аптеку № 1, а решту — в аптеку № 2. Скільки кілограмів лікарських рослин здали в аптеку № 2?

- Заготівельники за зміну зібрали 42 кг лікарських рослин: шавлії — 13 кг, а деревію — на 2 кг більше, ніж шавлії. Решту рослин становила ромашка. Скільки кілограмів ромашки зібрали за зміну?

$$(b + c) - a; \qquad a - (b + b + d).$$

2) Розв'яжи одну задачу на вибір.

576. Склади і розв'яжи задачі.

1) 980 { Лип — 361; Берез — ?; Кленів — ? } 700

2) ? { Лип — □; Берез — ?; Кленів —? } □, □

577. На скільки більше трицифрових чисел, ніж двоцифрових?

578. Назви чотирицифрове число, що закінчується цифрою 7 і яке менше від числа 1010.

579. (234 + 49) – 134 (181 + 74) – 81
452 – (52 + 300) (672 + 85) – 685

580. Розв'яжи задачу різними способами.
У Слави було 200 грн і 100 грн. На покупку конструктора вона витратила 95 грн. Скільки грошей залишилось у Слави?

581. Перший учень називає три числа, наступні за числом 115 237, а потім другий учень називає три числа, попередні до цього числа.

582. Подай як суму розрядних доданків кожне із чисел: 6835, 2100, 3064.

583. 300 + 5 223 + 6 986 – 4 340 – 2
602 + 5 136 + 5 808 – 8 312 – 6

584. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконувати дію в кожному випадку обчислення?
4283 + 3 5244 + 9 7588 – 7 3257 – 8 8697 – 5

585. Обчисли усно з поясненням.
4705 + 9 19 233 + 5 4210 – 2 28 652 – 7
9705 + 9 29 233 + 5 14 210 – 2 128 652 – 7

Міркуй так: 4705 + 9. Треба знайти суму чотирицифрового й одноцифрового числа. Додаємо одиниці: у першому доданку 5 одиниць, а в другому — 9. Їх сума дорівнює 14 одиниць. 14 одиниць — це 1 десяток і 4 одиниці. У відповіді буде число 4714.

586. 1) 8546 + 9 27 312 – 8 5644 + 6 206 156 – 7
4486 + 2 8522 – 6 8178 – 2 2753 – 4

2) $\begin{array}{r} 38\,606 \\ +\quad\;\; 4 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 236\,432 \\ +\quad\;\; 8 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 343\,210 \\ +\quad\;\; 9 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 5211 \\ -\quad\;\; 2 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 17\,680 \\ -\quad\;\; 6 \\ \hline \end{array}$

587. Обчисли. Виконай перевірку.
5300 – 9 26 000 – 6 399 000 – 7 44 000 – 4

588. Знайди значення виразів.
$4200 - a$, якщо $a = 4$, $a = 8$, $a = 6$;
$199\,000 - b$, якщо $b = 1$, $b = 3$, $b = 9$.

589. Склади вирази.
1) Різниця чисел b і c;
2) сума чисел c і k.

Надай буквам таких числових значень, щоб значення кожного виразу було меншим від 1000.

590. 1) Склади задачі за коротким записом. Розв'яжи їх.

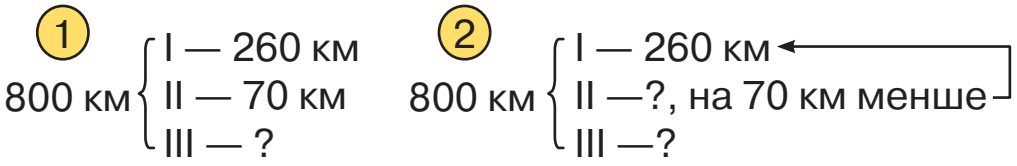

2) Порівняй задачі. Чим вони різняться?

591. 894 + 5 5136 – 6 8765 – 7
4894 + 5 95 136 – 6 18 765 – 7

592. Три спортивні школи відвідує 784 учні. Першу школу відвідує 254 учні, другу — на 10 учнів більше, ніж першу. Скільки учнів відвідує третю школу?

593. Порівняй числа.
999 777 і 777 999 66 333 і 66 633
444 555 і 555 777 77 722 і 77 222

594. Розглянь рівності. Які з них є рівняннями?
467 + 123 = 590 x + 367 = 425
523 + (144 + 56) = 723 x + (237 + 103) = 900
23 674 – c = 15 804 y – 4678 = 2798 + 789

595. Розв'яжи рівняння.
336 + k = 768 a + 346 = 1000 c + 7 = 40 124

596. Розв'яжи задачі, склавши рівняння.

1) У магазині в акваріумі плавало 73 рибки. Коли в акваріум випустили ще певну кількість рибок, у ньому їх стало 105. Скільки рибок випустили в акваріум?

2) У санаторії відпочивало 610 осіб. Із них 109 осіб — діти, а решта — дорослі. Скільки дорослих відпочивало в санаторії?

597. Першого дня в крамницю «Солодощі» привезли 158 кг цукерок, другого — 148 кг, а третього — 163 кг. Скільки кілограмів цукерок привезли четвертого дня, якщо третього та четвертого дня разом їх привезли стільки само, скільки першого і другого дня разом?

1) Що знаходимо в першій дії задачі?
2) Що знаходимо в другій дії?
3) Поясни складене до задачі рівняння.

$$163 + a = 158 + 148$$

4) Розв'яжи задачу.

598.

22 386 + 9	44 648 – 9	880 574 + 7
2206 + 9	4648 – 9	80 574 + 7

599. Скільки розв'язків має нерівність?

$$11\,789 < c < 11\,795.$$

Назви ці розв'язки.

600. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.
За тиждень слоненя підросло і його маса збільшилася на 24 кг. Тепер вона становить 542 кг. Якою була маса слоненяти на початку тижня?

601.

748 – 9	379 742 – 5	567 859 – 8 + 7
512 – 7	4893 + 8	67 457 – 9 + 5

602. Заміни зірочки цифрами так, щоб нерівності стали правильними.

*43 566 < 243 566 *42 325 > 142 325

603. Прочитай число: 896 916. Скільки класів і скільки розрядів у записі цього числа? Назви їх.

Яка цифра стоїть у розряді одиниць тисяч? Скільки всього тисяч у цьому числі?

604. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконувати дію в кожному випадку обчислення?
3675 + 21 26 426 + 98 9838 – 27 17 952 – 36

605. Обчисли з поясненням.

2362 + 92	6580 – 22	308 641 + 72
5720 + 69	232 038 – 38	157 536 + 85
29 080 – 42	12 649 – 39	272 315 – 48

606.
$$\begin{array}{r} 8007 \\ +\ 81 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 7675 \\ -\ 35 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 24\,582 \\ -\ 46 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 912\,072 \\ -\ 58 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 96\,408 \\ +\ 79 \\ \hline \end{array}$$

607. Склади рівняння за твердженням. Розв'яжи його.
Якщо від числа p відняти 35, то дістанемо 3047.

608. Дмитрик задумав число, відняв від нього 349 і дістав 1000. Яке число задумав Дмитрик?

609. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.
Після того, як у супермаркеті продали 103 торти, їх залишилося 32. Скільки тортів було в супермаркеті спочатку?

610. Прокоментуй розв'язування кожного рівняння.

$205 + x = 60 \cdot 4$	$c + 67 = 200 : 2$
$205 + x = 240$	$c + 67 = 100$
$x = 240 - 205$	$c = 100 - 67$
$x = 35$	$c = 33$
$205 + 35 = 60 \cdot 4$	$33 + 67 = 200 : 2$
$240 = 240$	$100 = 100$

611. Заверши розв'язування рівняння.

$a - 87 = 234 \cdot 3$	$y \cdot 4 = 155 - 11$
$a - 87 = 702$	$y \cdot 4 = 144$
...	...

612.

$$\begin{array}{r} 5347 \\ +\ \ 98 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 64\,734 \\ +\ \ 86 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 61\,289 \\ -\ \ 98 \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} 44\,341 \\ -\ \ 95 \\ \hline \end{array}$$

613. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Після того, як у залі театру вимкнули 65 лампочок, то їх залишилося світити 47. Скільки лампочок світилося в залі спочатку?

614. Порівняй.

8888 і 888	37 676 і 38 676
44 444 і 444 444	273 906 і 273 806

615. Порівняй іменовані числа.

7 км і 780 м	5 ц і 478 ц	3 км 40 м і 340 м
9 м і 9 км	10 кг і 5 ц	4 км 003 м і 4003 м

616.

600 + 300	403 + 403	762 – 702
600 + 350	216 + 216	762 – 762

617. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконувати дію в кожному випадку обчислення?

4532 + 126	47 265 + 358
38 976 – 314	9856 – 787

618. Обчисли з поясненням.

3072 + 328	36 273 + 457	6905 – 790
5048 + 582	932 000 – 305	45 180 + 540
3898 – 628	644 000 – 527	90 120 + 912

619. Прочитай задачу. Поясни короткий запис та розв'яжи задачу.

Робітник виготовив 1087 деталей за 3 дні. Першого дня він виготовив 339 деталей, а другого — 350. На скільки деталей більше робітник виготовив третього дня, ніж другого?

1087 д. { I — 339 д.; II — 350 д.; III —? } ?

620. Розв'яжи рівняння.

$x - 650 = 1000$ $\quad$ $c - 205 = 42\,280$

$k - 456 = 234 + 78$ $\quad$ $b + 731 = 3912$

621. Прочитай пояснення про кути.

Два промені, що виходять з однієї точки, утворюють кут.

Цю точку називають вершиною кута, а промені — сторонами кута.

Кут позначають знаком $\angle$.

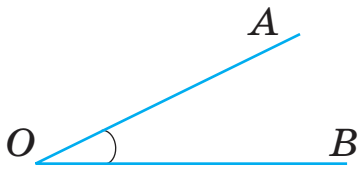

На малюнку зображено кут із вершиною O і сторонами OA і OB. Кути позначають великими буквами латинського алфавіту: однією — $\angle O$ або трьома — $\angle AOB$ (посередині завжди стоїть буква, що позначає вершину кута).

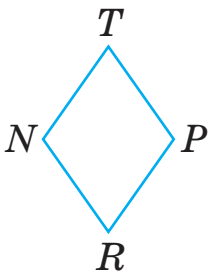

Чотирикутник $NTPR$ має кути: $\angle N$, $\angle T$, $\angle P$, $\angle R$.

622. Ти вже ознайомлений із прямим кутом і вмієш його будувати.

Розглянь інші види кутів і запам'ятай їхні назви.

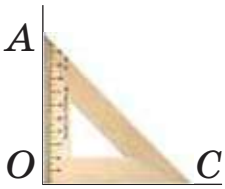

$\angle AOC$ — прямий

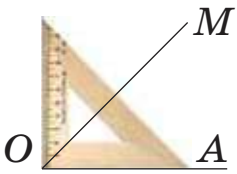

$\angle MOA$ — гострий

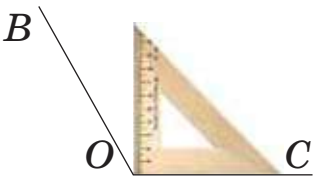

$\angle BOC$ — тупий

623. 6684 – 179 56 239 + 382 789 825 – 784
6703 + 297 12 204 + 757 480 062 + 957

624. За три дні автомобіль проїхав 960 км. Першого дня він проїхав 300 км, а другого — на 20 км менше. Скільки кілометрів проїхав автомобіль третього дня?

625. Порівняй.

42 567 і 14 267 3632 і 36 320
98 453 і 198 453 1998 і 19 980

626. Ти вже вмієш виконувати додавання і віднімання багатоцифрових чисел у межах третього розряду.

Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел виконують так само, як додавання і віднімання трицифрових чисел.

Розглянь записи й поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 24\,567 \\ +\ 9\,182 \\ \hline 33\,749 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 158\,890 \\ -\ 67\,146 \\ \hline 91\,744 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 100\,077 \\ -\ 89\,328 \\ \hline 10\,749 \end{array}$$

627. $56\,789 + 34\,178$ $\qquad$ $124\,678 - (67\,054 + 34\,593)$
$56\,789 - 34\,178$ $\qquad$ $124\,678 - 67\,054 + 34\,593$

628. Розв'яжи рівняння.
$5741 - c = 378$ $\quad$ $412 + y = 1667$ $\quad$ $b \cdot 7 = 1000 - 55$

629. Склади рівняння. Розв'яжи їх.
1) Якщо від числа 5371 відняти x, то дістанемо 197.
2) До задуманого числа додали 990 й дістали 7959.

630. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.
На будівництво доріжки привезли 1930 цеглин. Після того як доріжку виклали, залишилося 280 цеглин. Скільки цеглин використали?

631. Трикутник ABC має прямий кут A й гострі кути B і C.

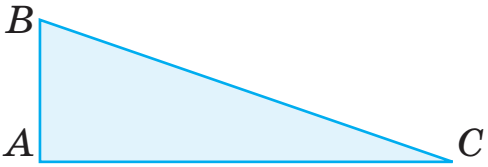

Назви кути чотирикутника $KTMO$ та вкажи вид кожного кута.

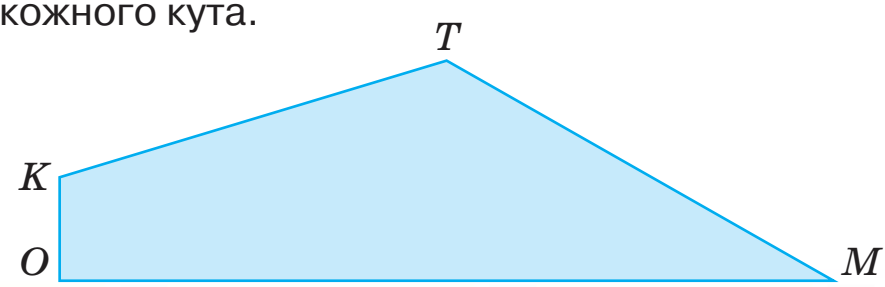

632. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Для оздоблення занавісок купили 200 м тасьми. Після оздоблення кількох занавісок у мотку залишилося 121 м тасьми. Скільки метрів тасьми було використано?

633. 780 516 + 34 800 59 347 – 10 500 + 74 794

634.

357 + 351	811 – 801	531 + 130
211 + 415	736 – 624	431 – 130

635. 1) Прочитай задачі. Чим вони різняться? Розв'яжи задачі.

- У червні на туристичній базі відпочивало 256 осіб, а в липні — 314. Скільки всього осіб відпочило на базі за два місяці?
- У червні на туристичній базі відпочивало 256 осіб, а в липні — 414. Скільки всього осіб відпочило на базі за два місяці?

2) Порівняй відповіді. Як різняться суми?

636. 1) Обчисли усно. Запиши лише відповіді.

Доданок	210	210	210	210	210	210
Доданок	50	150	250	350	450	550
Сума						

2) Як змінюється другий доданок? Як змінюється сума?

3) Заверши правило.

Якщо один із доданків залишити без змін, а другий збільшити (*зменшити*) *на кілька одиниць, то сума…*

637. Знайди значення кожного виразу у стовпчику, використавши значення першого виразу.

546 + 64 = 610	**253 + 467 = 720**
546 + (64 + 25)	253 + (467 – 300)
(546 – 200) + 64	(253 + 20) + 467

638. 1) Розглянь обчислення. Як змінилися доданки в другій сумі? Чи змінилося значення суми? Зроби висновок.

120 + 240 = 360

(120 + **60**) + (240 – **60**) = 120 + 240 + 60 – 60 = 360

2) Заверши правило.

Якщо перший доданок збільшити (*зменшити*) *на кілька одиниць, а другий зменшити* (*збільшити*) *на стільки само одиниць, то сума…*

639. Знайди значення другого виразу у стовпчику, використавши значення першого.

10 300 + 5279 = 15 579	678 + 947 = 1625
(10 300 + 513) + (5279 – 513)	(678 – 490) + (947 + 490)

640. Склади задачу за таблицею. Чи можна розв'язати цю задачу, не виконуючи обчислень?

Було	Продали	Привезли ще	Стало
150 кг	82 кг	82 кг	?

641. У кожному стовпчику знайди значення невідомого в рівнянні, скориставшись рівністю.

643 + 238 = 881	596 + 284 = 880
(643 + a) + 238 = 890	596 + (284 – b) = 700

Міркуй так: (643 + a) + 238 = 890. Перший доданок збільшили на a.

Застосуємо правило: *якщо доданок збільшити на кілька одиниць, то й сума збільшиться на стільки само одиниць.* Щоб дізнатися, на скільки збільшилася сума, віднімемо від числа 890 число 881, буде 9. Отже, $a = 9$.

642. 4465 + 48 888 5874 + 6985 + 567
45 673 + 4567 124 078 + 34 565 + 32 567

643. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.
Різниця двох чисел — 472. Більше число дорівнює 15 000. Знайди менше число.

644. Порівняй.
3300 + 700 і 4001 44 000 + 640 і 44 040
1852 + 250 і 2002 9000 – 800 і 8192
5601 + 389 і 5390 4421 і 5020 – 600

645. Прочитай вирази. У межах яких розрядів треба виконувати дії?
213 567 + 11 456 345 802 + 34 791

646. Виконай віднімання. Результат перевір дією додавання.
180 506 – 32 994 184 007 – 56 748

647.

32 486	57 892	5 678	135 806
+ 5 625	+ 6 385	+ 737 830	+ 76 093
391	24 589	494	450 704

648. У легкоатлетичній секції займається 18 осіб. Це на 7 осіб менше, ніж спортсменів у волейбольній секції. Скільки всього осіб займається у цих двох секціях?

649. 1) Розв'яжи задачі.

- У трьох секторах стадіону футбольний матч спостерігало 32 370 глядачів. У першому секторі було 11 240 глядачів, а в другому — на 390 осіб **більше**, ніж у першому. Скільки глядачів було в третьому секторі?
- За один день три каси магазину обслужили 2145 осіб. Перша каса обслужила 960 осіб. Це на 96 осіб **більше**, ніж обслужила друга каса. Скільки покупців обслужила третя каса магазину?

2) Що спільного в цих задачах?

3) Порівняй перші дії в задачах. Чому вони різні?

650. Назви многокутники, які не містять кута A. Знайди периметр чотирикутника.

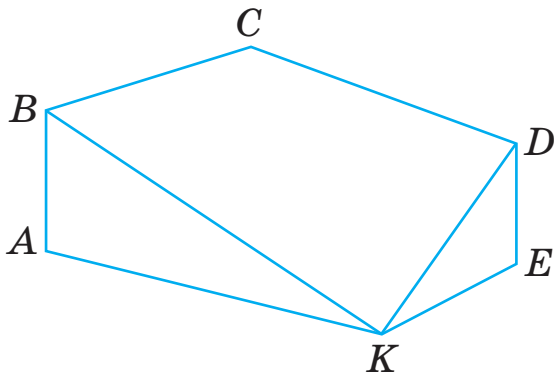

651. Виконай віднімання. Перевір додаванням.

180 506 – 32 994 104 007 – 56 748

652. Перший футбольний матч відвідало 15 736 уболівальників. Це на 1955 уболівальників менше, ніж відвідало другий матч. Скільки всього вболівальників було на обох матчах?

653.

250 + 140	600 : 100	36 : 9 : 2
180 + 320	1000 : 10	8 · 12 : 3
720 – 80	7000 : 1000	40 : 8 · 7

654. 1) Розглянь обчислення. Як змінюється зменшуване? Чи змінюється значення різниці? Зроби висновок.

340 – 60 = 280

(340 + **20**) – 60 = 360 – 60 = 300

(340 – **20**) – 60 = 320 – 60 = 260

Якщо зменшуване збільшити на кілька одиниць, то різниця збільшиться на стільки само одиниць.

2) Продовж правило.

Якщо зменшуване зменшити на кілька одиниць, то різниця…

655. Як зміниться різниця, якщо зменшуване збільшити на 1? зменшити на 1? збільшити на 100? зменшити на 100?

656. У кожному стовпчику знайди значення виразів, скориставшись значенням першого виразу.

569 – 245 = 324	**984 – 672 = 312**
(569 + 100) – 245	(984 – 200) – 672
(569 – 69) – 245	(984 + 6) – 672

657. У кожному стовпчику знайди значення невідомого в рівняннях, скориставшись рівністю.

762 – 58 = 704	**649 – 237 = 412**
(762 + x) – 58 = 708	(649 + x) – 237 = 512
(762 – x) – 58 = 700	(649 – x) – 237 = 312

658. Розглянь пари рівнянь. Не розв'язуючи їх, скажи, як зміниться значення невідомого в другому рівнянні.

$x - 286 = 334$ $x - 456 = 244$

$x - 286 = 334 + 60$ $x - 456 = 244 - 56$

659. Розв'яжи рівняння.

$x + 3478 = 78\,452$ $c - 4300 = 5700$

$b : 7 = 1037 - 988$ $a \cdot 5 = 1550 - 1000$

660. 1) Склади три задачі за таблицею. Що в них спільне, а що — відмінне?

Було	Продали	Залишилося
46 кг	38 кг	?
46 кг і 24 кг	38 кг	?
2 мішки по 46 кг	38 кг	?

2) Розглянь вирази, складені до задач.

$46 - 38$ $(46 + 24) - 38$ $46 \cdot 2 - 38$

3) Як змінюється зменшуване у виразах?

4) Обчисли вирази. Чи різняться відповіді в задачах?

5) Зроби висновок.

661. Периметр прямокутника дорівнює 26 см, а його довжина — 7 см. Накресли цей прямокутник і знайди його площу.

662. Ширина прямокутника дорівнює 3 см, що становить третину його довжини. Накресли цей прямокутник. Знайди його периметр і площу.

663. $450 - 80$ $567 + 394$

$(450 - 100) - 80$ $567 + 394 - 800$

664. 1) Запиши найбільше і найменше натуральні числа, використавши вказані цифри.

а) 9, 0, 1, 2, 7; б) 1, 2, 5, 6, 0, 9; в) 8, 7, 0, 3, 2, 1.

2) Знайди різницю кожної пари чисел.

665. Виконай віднімання. Перевір додаванням.

209 603 – 50 125 841 560 – 45 349

348 119 – 210 517 700 257 – 3580

666. 1) Розглянь обчислення. Як зміниться різниця, якщо змінити від'ємник? Зроби висновок.

560 – 60 = 500

560 – (60 – **10**) = 560 – 50 = 510

560 – (60 + **10**) = 560 – 70 = 490

Якщо від'ємник зменшити на кілька одиниць, а зменшуване залишити без змін, то різниця збільшиться на стільки само одиниць.

2) Продовж правило.

Якщо від'ємник збільшити на кілька одиниць, а зменшуване залишити без змін, то різниця…

667. У кожному стовпчику знайди значення виразів, скориставшись значенням першого виразу.

865 – 341 = 524 **709 – 340 = 369**

865 – (341 + 19) 709 – (340 – 40)

865 – (341 – 19) 709 – (340 + 40)

668. У кожному стовпчику знайди значення невідомого в рівнянні, скориставшись рівністю.

976 – 521 = 455 **888 – 334 = 554**

(976 – x) – 500 = 455 (888 + x) – 400 = 554

669. Розглянь пари рівнянь. Як зміниться значення невідомого в другому рівнянні?

$389 - x = 150$ $\qquad$ $687 - c = 287$

$389 - x = 150 + 41$ $\qquad$ $687 - c = 287 - 87$

670. 1) Прочитай задачі.

- У пекарні за день треба виготовити 400 тістечок. До обіду виготовили 84 тістечка із джемом і 104 тістечка з кремом. Скільки тістечок ще треба виготовити в пекарні?
- До свята треба було виготовити 400 тістечок. Уже виготовили 84 тістечка із джемом, а з кремом — шосту частину тих тістечок, що виготовили із джемом. Скільки тістечок ще треба виготовити?

2) Розглянь вирази, складені до задач.

$400 - (84 + 14)$ $\qquad$ $400 - (84 + 84 : 6)$

3) У якому виразі від'ємник більший? Як залежить різниця від зміни від'ємника?

4) Розв'яжи задачі.

671. Склади вирази й обчисли їх значення.

- Суму чисел 554 і 88 756 зменшити на 13 540.
- Число 85 648 зменшити на різницю чисел 51 875 і 4300.
- Різницю чисел 4154 і 3258 зменшити в 7 разів.
- Добуток чисел 60 і 9 збільшити на суму чисел 2735 і 3285.

672. Три токарі за тиждень виготовили 18 195 деталей. Перший токар виготовив 7350 деталей, а другий — на 870 деталей менше. Скільки деталей виготовив третій токар?

673. Склади вирази й обчисли їх значення.

- Різницю чисел 100 554 і 88 756 збільшити на 130 540.
- Число 85 048 зменшити на частку чисел 876 і 4.
- До суми чисел 1300 і 100 додати їхню частку.

674. 3 ц = ☐ кг 5 ц 78 кг = ☐ кг
5 т = ☐ кг 18 т 300 кг = ☐ кг
7 т = ☐ ц 1 кг 250 г = ☐ г

675. 50 кг + 12 кг 240 кг + 37 кг 135 кг + 98 кг
135 кг – 99 кг 157 кг – 95 кг 235 г – 89 г

676. Розглянь способи додавання іменованих чисел.

26 т 349 кг + 8 т 652 кг = 35 т 001 кг

I спосіб

26 т 349 кг = 26 349 кг
8 т 652 кг = 8652 кг

$$\begin{array}{r} 26\,349 \\ +\ 8\,652 \\ \hline 35\,001 \end{array}$$ (кг)

35 001 кг = 35 т 001 кг

II спосіб

$$\begin{array}{r} 26\text{ т }349\text{ кг} \\ +\ 8\text{ т }652\text{ кг} \\ \hline 35\text{ т }001\text{ кг} \end{array}$$

677. Знайди суму іменованих чисел зручним для тебе способом.

18 кг 435 г + 9 кг 005 г 5 т 308 кг + 2 т 894 кг

678. Розглянь способи віднімання іменованих чисел.

45 ц 08 кг – 9 ц 58 кг = 35 ц 50 кг

I спосіб

45 ц 08 кг = 4508 кг
9 ц 58 кг = 958 кг

II спосіб

$$\begin{array}{r} 45\text{ ц }08\text{ кг} \\ -\ 9\text{ ц }58\text{ кг} \\ \hline 35\text{ ц }50\text{ кг} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4508 \\ -\ 958 \\ \hline 3550 \end{array}$$ (кг)

3550 кг = 35 ц 50 кг

679. Знайди різницю іменованих чисел зручним для тебе способом.

85 ц 16 кг – 23 ц 25 кг 803 кг – 3 ц 48 кг

680. Яка маса кожної тварини? На скільки білий носоріг важчий, ніж чорний носоріг? Яка маса цих двох тварин разом?

2 т 995 кг

1770 кг

681. У зоопарку народилося четверо левенят. Щоб їх зважити, доглядальник помістив їх по черзі в корзину, що на вагах. Яка маса кожного левеняти, якщо маса корзини — 500 г?

	Маса левеняти з корзиною
Ромео	1 кг 900 г
Нессі	1 кг 800 г
Ліа	2 кг 500 г
Аббас	2 кг 200 г

682. Перший робітник зібрав за зміну 15 кг 200 г шипшини, другий — на 3 кг 420 г менше, а третій — на 13 кг 420 г менше, ніж перший і другий робітники разом. Яку масу шипшини зібрали за зміну три робітники?

683. Маса гуски становить 4 кг 430 г, маса півня — на 1 кг 600 г менша, а маса індика — на 6 кг 280 г більша, ніж маса півня й гуски разом. Яка маса півня, гуски й індика разом?

684. 43 ц 20 кг – 40 кг
56 кг 300 г – 4 кг 850 г
12 ц – 90 кг
8 т 349 кг + 3240 кг

685. 5 км = ☐ м
80 дм = ☐ см
50 дм = ☐ м
7 дм 7 мм = ☐ мм
13 м 40 см = ☐ см
3 км 33 м = ☐ м

686. Відстань від озера до водоспаду — 2 км 735 м, а від водоспаду до вершини гори — на 1 км 500 м більша. Визнач відстань від водоспаду до вершини гори.

Розглянь записи й поясни способи обчислень.

І спосіб

2 км 735 м = 2735 м
1 км 500 м = 1500 м

$$\begin{array}{r} 2735 \\ +\ 1500 \\ \hline 4235 \end{array}$$ (м)

4235 м = 4 км 235 м

ІІ спосіб

$$\begin{array}{r} 2\text{ км }735\text{ м} \\ +\ 1\text{ км }500\text{ м} \\ \hline 4\text{ км }235\text{ м} \end{array}$$

687. Перевір, чи правильно виконано віднімання, і поясни, чим різняться способи обчислень.

16 м 43 см – 8 м 85 см = 7 м 58 см

І спосіб

16 м 43 см = 1643 см
8 м 85 см = 885 см

$$\begin{array}{r} 1643 \\ -\ 885 \\ \hline 758 \end{array}$$ (см)

758 см = 7 м 58 см

ІІ спосіб

$$\begin{array}{r} 16\ \text{м}\ 43\ \text{см} \\ -\ 8\ \text{м}\ 85\ \text{см} \\ \hline 7\ \text{м}\ 58\ \text{см} \end{array}$$

688. Знайди зручним для тебе способом суму і різницю іменованих чисел: 7 км 080 м і 3 км 135 м.

689. Розглянь малюнок. Дай відповіді на запитання.

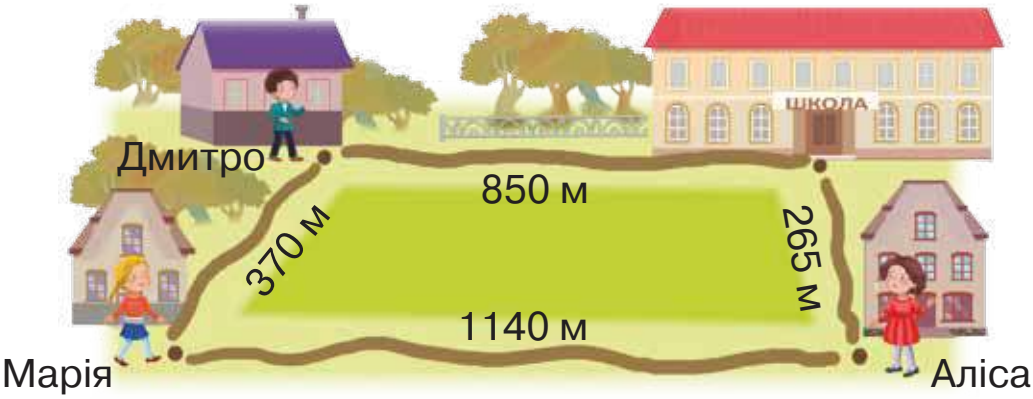

1) Щопонеділка Марія повертається зі школи з Алісою. Яку відстань проходить Марія від школи до свого будинку в понеділок? Відповідь запиши в метрах; у кілометрах і метрах.

2) Щовівторка Марія повертається зі школи разом із Дмитром. Яку відстань проходить Марія від школи до свого будинку у вівторок? Відповідь запиши в метрах; у кілометрах і метрах.

3) У який день вона проходить більшу відстань? На скільки більшу?

690. Розв'яжи рівняння.

$x - 350 = 50$ $x - 350 : 7 = 50$ $x - 350 = 7 \cdot 50$

691. Розв'яжи задачу, склавши рівняння.

Марк проводить тренування за вказаним маршрутом. Довжина всього маршруту — 14 км 700 м. Яка довжина маршруту на відрізку AD.

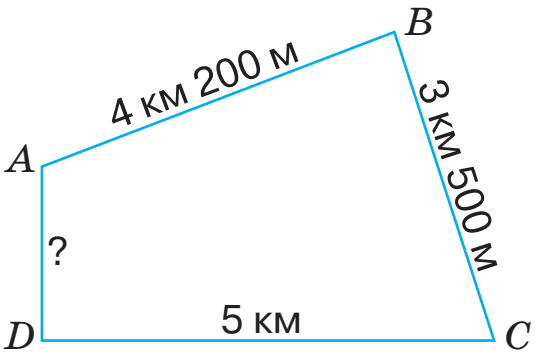

692. 63 км 070 м – 59 км 6 м 75 см – 89 см

13 км 044 м + 95 м 76 м 6 дм – 7 дм

693. Сім'я їде на відпочинок у кемпінгове містечко. Визнач, яку відстань вони проїхали до зупинки, якщо зафіксовані показники лічильника на початку руху і на момент зупинки.

694. 7 грн = ☐ коп. 12 грн 50 коп. = ☐ коп.
50 грн = ☐ коп. 117 грн 20 коп. = ☐ коп.

695. Порівняй.
105 грн 50 коп. і 155 грн 500 коп. і 50 грн
19 грн 30 коп. і 20 грн 30 коп. 210 коп. і 21 грн

696. Для Марійчиної ляльки купили плаття і ліжко.

27 грн 50 коп.

35 грн 80 коп.

1) Який товар дорожчий? На скільки дорожчий?
2) Яка вартість усієї покупки?

Прокоментуй обчислення.

$$\begin{array}{r} 35\text{ грн }80\text{ коп.} \\ -\ 27\text{ грн }50\text{ коп.} \\ \hline 8\text{ грн }30\text{ коп.} \end{array} \qquad \begin{array}{r} 27\text{ грн }50\text{ коп.} \\ +\ 35\text{ грн }80\text{ коп.} \\ \hline 63\text{ грн }30\text{ коп.} \end{array}$$

Обчисли іншим способом.

697. Знайди суму іменованих чисел.
25 грн 80 коп. і 95 грн 40 коп.
100 грн 60 коп. і 23 грн 40 коп.

698. Знайди різницю іменованих чисел.
91 грн 50 коп. і 74 грн 70 коп.
100 грн 30 коп. і 77 грн 80 коп.

699. Уранці в касі було 517 грн 50 коп. За день у касу прийняли 23 786 грн 60 коп., а видали — 22 950 грн. Скільки грошей залишилося в касі наприкінці дня?

700. Прочитай вирази. Якою є остання дія в кожному виразі? Як називають кожний вираз?

$(57 - 39) \cdot 10$ $\qquad$ $34 - x : 7$

$2500 + 100 \cdot 9$ $\qquad$ $a \cdot b - c : d$

701. Петрик задумав число. Якщо від цього числа відняти число 5 і до результату додати число 12, то дістанемо 40. Яке число задумав Петрик?

Щоб розв'язати цю задачу, треба скласти рівняння:

$$(x - 5) + 12 = 40.$$

Число 40 — це значення суми. Вираз $x - 5$ і число 12 — це доданки. У цьому рівнянні невідомий перший доданок. Як знайти невідомий доданок? Поясни розв'язування цього рівняння, скориставшись записами. Пригадай правило знаходження невідомого зменшуваного.

$x - 5 = 40 - 12$

$x - 5 = 28$

$x = 28 + 5$

$x = 33$

$(33 - 5) + 12 = 40$

$40 = 40$

702. Закінчи розв'язувати рівняння.

$247 - (x + 99) = 47$ $\qquad$ $c \cdot 8 - 248 = 72$

$x + 99 = 247 - 47$ $\qquad$ $c \cdot 8 = 72 + 248$

703. 51 грн 90 коп. – 4 грн 80 коп.
475 грн 80 коп. – 69 грн
144 грн 50 коп. + 26 грн 60 коп.
961 грн 50 коп. – 45 грн 90 коп.

704. Черевики коштують 689 грн 80 коп., а чобітки — на 530 грн дорожчі. Яка вартість чобіток і черевиків разом?

705.
3 год = ☐ хв
5 год 15 хв = ☐ хв
7 хв 40 с = ☐ с
2 роки = ☐ міс.
4 доби = ☐ год
2 доби 5 год = ☐ год
3 тижні = ☐ доба
2 тижні 3 доби = ☐ діб

706. Прочитай задачу та її розв'язання. Поясни обчислення.

Швидкісний поїзд подолав відстань від Києва до Вінниці за 2 год 40 хв, а від Вінниці до Хмельницького — за 1 год 40 хв. Скільки всього часу поїзд був у дорозі?

Розв'язання:

2 год 40 хв + 1 год 40 хв = 4 год 20 хв

$$\begin{array}{r} 2\text{ год }40\text{ хв} \\ +\ 1\text{ год }40\text{ хв} \\ \hline 3\text{ год }80\text{ хв} \\ \hline 4\text{ год }20\text{ хв} \end{array}$$

707. На виконання домашнього завдання з математики Олеся витратила 20 хв, з літературного читання — у 2 рази більше, ніж з математики, а з української мови — на 15 хв менше, ніж із читання. Скільки всього часу Олеся витратила на виконання домашнього завдання з цих предметів? (Відповідь запиши в годинах і хвилинах).

708. Розглянь обчислення. Прочитай пояснення.

7 год 25 хв – 3 год 40 хв = 3 год 45 хв

$$\begin{array}{r} 7\text{ год }25\text{ хв} \\ -\ 3\text{ год }40\text{ хв} \\ \hline 3\text{ год }45\text{ хв} \end{array}$$

Від 25 хв не можна відняти 40 хв. Беремо 1 год і переводимо її у хвилини. 1 год = 60 хв. Додаємо 60 хв і 25 хв, буде 85 хв. 85 хв – 40 хв = 45 хв.
45 хв підписуємо під хвилинами. Віднімаємо години (не забуваємо, що залишилося 6 год). 6 год – 3 год = 3 год.

Відповідь: 3 год 45 хв.

709. Поясни обчислення.

$$\begin{array}{r} 25\text{ год }15\text{ хв} \\ -\ 3\text{ год }30\text{ хв} \\ \hline 21\text{ год }45\text{ хв} \end{array} \qquad \begin{array}{r} 45\text{ хв }25\text{ с} \\ +\ 20\text{ хв }40\text{ с} \\ \hline 66\text{ хв }05\text{ с} \\ 1\text{ год }06\text{ хв }05\text{ с} \end{array} \qquad \begin{array}{r} 16\text{ р. }\ 8\text{ міс.} \\ -\ 6\text{ р. }11\text{ міс.} \\ \hline 9\text{ р. }\ 9\text{ міс.} \end{array}$$

710. Знайди суму і різницю іменованих чисел:

3 год 20 хв і 1 год 40 хв.

711. Відстань між Києвом і Вінницею автомобіль подолав на 50 хв швидше, ніж потяг. Скільки часу автомобіль був у дорозі?

Доповни задачу числовими даними, використавши відповідь задачі № 706. Розв'яжи задачу.

712. Футбольний матч розпочався о 21 год 45 хв і тривав до 23 год 30 хв. Скільки часу тривав футбольний матч?

713. Дідусеві 58 років 4 місяці, а внукові — 9 років 10 місяців. На скільки років і місяців дідусь старший за внука?

714. Розв'яжи рівняння.

$c \cdot 7 = 133$ $c \cdot 7 = 133 + 35$ $(c - 8) \cdot 7 = 133$

715. Обчисли, на скільки років і місяців старші від тебе твої дідусь і бабуся.

716. 7 год 25 хв + 13 год 35 хв 24 год – 14 год 48 хв

717. 25 липня Сонце зійшло о 5 год 14 хв і зайшло через 15 год 40 хв. Визнач час заходу Сонця.

718. Сеанс кінофільму тривав 1 год 20 хв і закінчився о 19 год 10 хв. Визнач початок сеансу.

719. Прочитай задачу й розв'язання. Поясни, що знаходили в кожній дії.

Поїзд № 012 Львів-Одеса відправляється зі Львова о 22 год 24 хв і прибуває до Одеси наступного ранку о 8 год 43 хв. Скільки часу поїзд перебуває в дорозі?

1) 24 год – 22 год 24 хв = 1 год 36 хв

2) 1 год 36 хв + 8 год 43 хв = 10 год 19 хв

720. Електровоз вийшов на маршрут із депо о 7 год ранку і повернувся назад рівно через добу. О котрій годині електровоз заїхав у депо? Скільки годин він був на маршруті?

721. Туристи виїхали на екскурсію 6 вересня о 7 год ранку і повернулися 7 вересня о 7 год вечора. Скільки часу вони перебували на екскурсії?

722. Океанічний лайнер вийшов у круїз 4 листопада о 9 год ранку й повернувся назад до порту 14 листопада о 18 год. Скільки часу тривав круїз?

Поміркуй і дай відповіді на запитання.

Скільки часу минуло від початку листопада до виходу лайнера в круїз?

Скільки часу минуло від початку листопада до закінчення круїзу?

Як визначити час перебування лайнера в круїзі?

723. Розв'яжи рівняння.

$c - 346 = 197 + 274$ $(a + 50) \cdot 9 = 999$

724. Розгляньте діаграму кількості дерев за видами, що ростуть на пришкільній території.

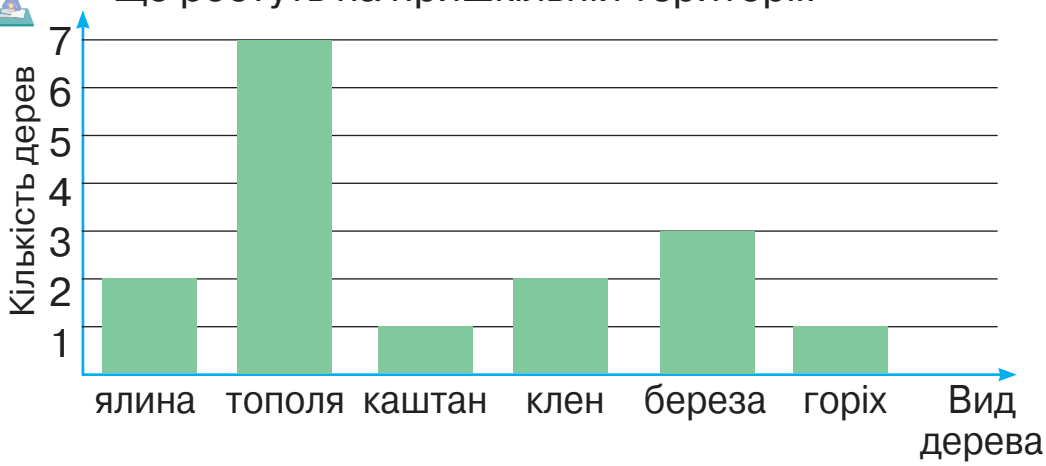

1) Скільки всього дерев росте на пришкільній території?

2) Яких дерев росте найбільше?

3) Яких дерев однакова кількість?

4) Яких дерев більше, ніж кленів?

З'ясуйте, які дерева та в якій кількості ростуть на вашій пришкільній території. Побудуйте діаграму.

725. Вистава розпочалася о 19 год 30 хв і тривала 2 год 30 хв. О котрій годині закінчилася вистава?

726. Розв'яжи рівняння.

$b + 357 = 1000 - 555$ $(y + 47) \cdot 4 = 200$

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Натуральний ряд чисел. Десяткова система числення

Числа, які використовують під час лічби, називаються **натуральними**.

Якщо натуральні числа розмістити так, що кожне наступне число буде на 1 більше за попереднє, то дістанемо **натуральний ряд чисел**:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,...

Найменше натуральне число — 1.

Найбільшого натурального числа не існує. Після будь-якого як завгодно великого натурального числа можна записати число, на 1 більше за нього (три крапки в записі позначають *і так далі*).

Натуральний ряд чисел — нескінченний.

За кожним числом натурального ряду йде тільки одне наступне число.

Кожному числу, крім числа 1, передує тільки одне попереднє число.

Число 0 не є натуральним числом.

Цифрою 0 позначають відсутність одиниць певного розряду в записі числа.

Винайдення нуля дало змогу людству створити **десяткову систему числення**. У цій системі важливу роль відіграє групування по 10: десять одиниць — десяток, десять десятків — сотня, десять сотень — тисяча і т. д. Десять одиниць одного розряду становлять одну одиницю наступного за ним розряду.

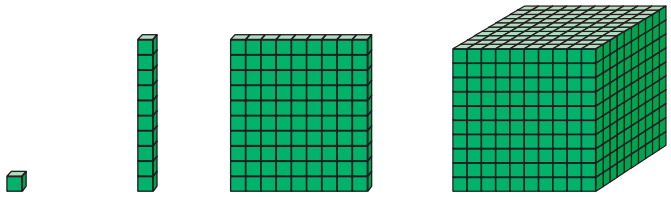

У десятковій системі числення одна й та сама цифра має різні значення залежно від того, на якому місці вона стоїть.

7
70
700
7000

У записі першого числа міститься один розряд — і цифра сім позначає сім одиниць. У другому числі — два розряди. Цифра сім записана на другому місці справа й позначає сім десятків. Це значить, що друге число більше за перше в 10 разів.

Міркуючи так само, робимо висновок, що число 700 більше за число 70 у 10 разів, а за число 7 у 100 разів.

Значення цифри в записі числа залежить від того, яке місце (яку позицію) вона займає. Якщо цифру переставити на одне місце ліворуч, то її значення збільшиться в 10 разів, а якщо на одне місце праворуч, то її значення зменшиться в 10 разів.

Будь-яке багатоцифрове натуральне число можна розкласти на суму **розрядних доданків**, або **розрядних чисел**:

$$34\,257 = 30\,000 + 4000 + 200 + 50 + 7.$$

Розклад числа на суму розрядних доданків для кожного числа — єдиний.

Величини. Метрична система мір

ДОВЖИНА

Основною одиницею довжини в Міжнародній системі одиниць є **метр**.

Міліметр, **сантиметр**, **дециметр** є частинними одиницями від метра.

Для утворення їхніх назв використовують префікси *мілі, санти, деци*.

Мілі означає, що основну одиницю зменшили в 1000 разів:

$$\frac{1}{1000}\ \text{м} = 1\ \text{мм}.$$

Санти означає, що основну одиницю зменшили в 100 разів:

$$\frac{1}{100}\ \text{м} = 1\ \text{см}.$$

Деци означає, що основну одиницю зменшили в 10 разів:

$$\frac{1}{10}\ \text{м} = 1\ \text{дм}.$$

Для одиниць довжини, менших від метра, виконується така закономірність: кожні 10 одиниць меншої мірки утворюють 1 одиницю більшої мірки.

10 мм = 1 см 10 см = 1 дм 10 дм = 1 м

Префікс *кіло* означає, що одиницю вимірювання збільшили в 1000 разів:

1000 м = 1 км.

МАСА

Основною одиницею маси в Міжнародній системі одиниць є кілограм.

Меншою одиницею маси є грам: 1000 г = 1 кг.

Більшими одиницями маси є центнер і тонна:

1 ц = 100 кг; 1 т = 1000 кг = 10 ц.

ПЛОЩА

Квадратний міліметр	1 мм^2	Площа квадрата зі стороною 1 мм
Квадратний сантиметр	1 см^2 = 100 мм^2	Площа квадрата зі стороною 1 см
Квадратний дециметр	1 дм^2 = 100 см^2 = = 10 000 мм^2	Площа квадрата зі стороною 1 дм
Квадратний метр	1 м^2 = 100 дм^2 = = 10 000 см^2	Площа квадрата зі стороною 1 м
Ар	1 а = 100 м^2	Площа квадрата зі стороною 10 м
Гектар	1 га = 10 000 м^2 = = 100 а	Площа квадрата зі стороною 100 м
Квадратний кілометр	1 км^2 = 1 000 000 м^2 = = 100 га	Площа квадрата зі стороною 1 км

Римська нумерація

У повсякденному житті, крім десяткової системи числення, користуються й римською нумерацією. Римськими цифрами нумерують розділи книг, позначають місяці року, століття, розміри одягу тощо. Як правило, обчислення з римськими числами не проводять. Вони громіздкі й непрактичні.

Достатньо вміти читати й записувати такі числа.

Римська нумерація базується на використанні особливих знаків для десяткових розрядів і їх половин:

I = 1,	X =10,	C = 100,	M = 1000,
	V = 5,	L = 50,	D = 500.

Решта натуральних чисел похідні й утворюються шляхом додавання і віднімання основних знаків за такими правилами:

1. Коли менша цифра стоїть праворуч від більшої, то вона додається, а коли ліворуч — віднімається.

Наприклад: IV (5 – 1 = 4), VII (5 + 2 = 7).

2. Менша цифра ліворуч записується лише один раз, а одна й та сама цифра праворуч може повторюватися лише тричі.

Наприклад: III — 3, VIII — 8, IX — 9.

Числа першого десятка записують так:

I,	II,	III,	IV,	V,	VI,	VII,	VIII,	IX,	X.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)

Числа другого десятка утворюються шляхом додавання X (цей знак записують попереду одиниць):

XI,	XII,	XIII,	XIV,	XV,	XVI,	XVII,	XVIII,	XIX,	XX.
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)

Зміст

Розділ 1. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 3 КЛАСІ. ПИСЬМОВЕ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ 3
Розділ 2. НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ МІЛЬЙОНА. ВЕЛИЧИНИ 39
Розділ 3. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ . . 102
ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ 139

Навчальне видання

Листопад Наталія Петрівна

МАТЕМАТИКА

Підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах)

Частина 1

Відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Головна редакторка *І. В. Красуцька*
Редакторка *І. В. Луценко*
Головна художниця *І. П. Медведовська*
Технічний редактор *Е. А. Авраменко*
Коректорка *Л. А. Еско*
Малюнки *В. А. Дунаєвої*

Формат 70×100 $^{1}/_{16}$. Ум. друк. арк. 11,664 + 0,324 форзац.
Обл.-вид. арк. 10,80 + 0,55 форзац.
Зам. №
Тираж 183 299 пр.

ТОВ «Український освітянський видавничий центр "Оріон"»
Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 4918 від 17.06.2015 р.

Адреса видавництва: 03061, м. Київ, вул. Миколи Шепелєва, 2

Віддруковано ТОВ «ПЕТ»
61024, м. Харків, вул. Максиміліанівська, 17
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 6847 від 19.07.2019 р.

ВЕЛИЧИНИ

ОДИНИЦІ ДОВЖИНИ

1 см = 10 мм
1 дм = 10 см = 100 мм
1 м = 10 дм = 100 см = 1000 мм
1 км = 1000 м = 10 000 дм = 100 000 см = 1 000 000 мм

6 см

6 м

6 км

ОДИНИЦІ МАСИ

1 кг = 1000 г
1 т = 1000 кг

1 ц = 100 кг
1 т = 10 ц

20 г

5 кг

2 т

ОДИНИЦІ ЧАСУ

1 хв = 60 с
1 год = 60 хв

1 доба = 24 год
1 рік = 365 діб або 366 діб

1 тиждень = 7 діб
1 рік = 12 місяців

1 століття = 100 років
10 століть = 1000 років = 1 тисячоліття

ВЕЛИЧИНИ

ОДИНИЦІ ПЛОЩІ

1 $см^2$ = 100 $мм^2$
1 $дм^2$ = 100 $см^2$ = 10 000 $мм^2$
1 $м^2$ = 100 $дм^2$ = 10 000 $см^2$
1 а = 100 $м^2$
1 га = 10 000 $м^2$ = 100 а
1 $км^2$ = 1 000 000 $м^2$ = 100 га

S = 4 $см^2$

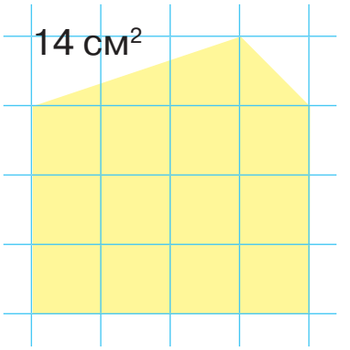

ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ

Куб

Піраміда

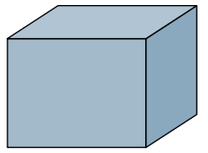

Прямокутний паралелепіпед

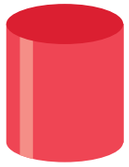

Циліндр

Конус

Куля

$1\ см^2 = 100\ мм^2$

$1\ м^2 = 100\ дм^2 = 10\ 000\ см^2$

$1\ км^2 = 1\ 000\ 000\ м^2 = 100\ га$

$1\ а = 100\ м^2$

63 км 070 м – 59 км

ISBN 978-966-991-111-7

9 789669 911117